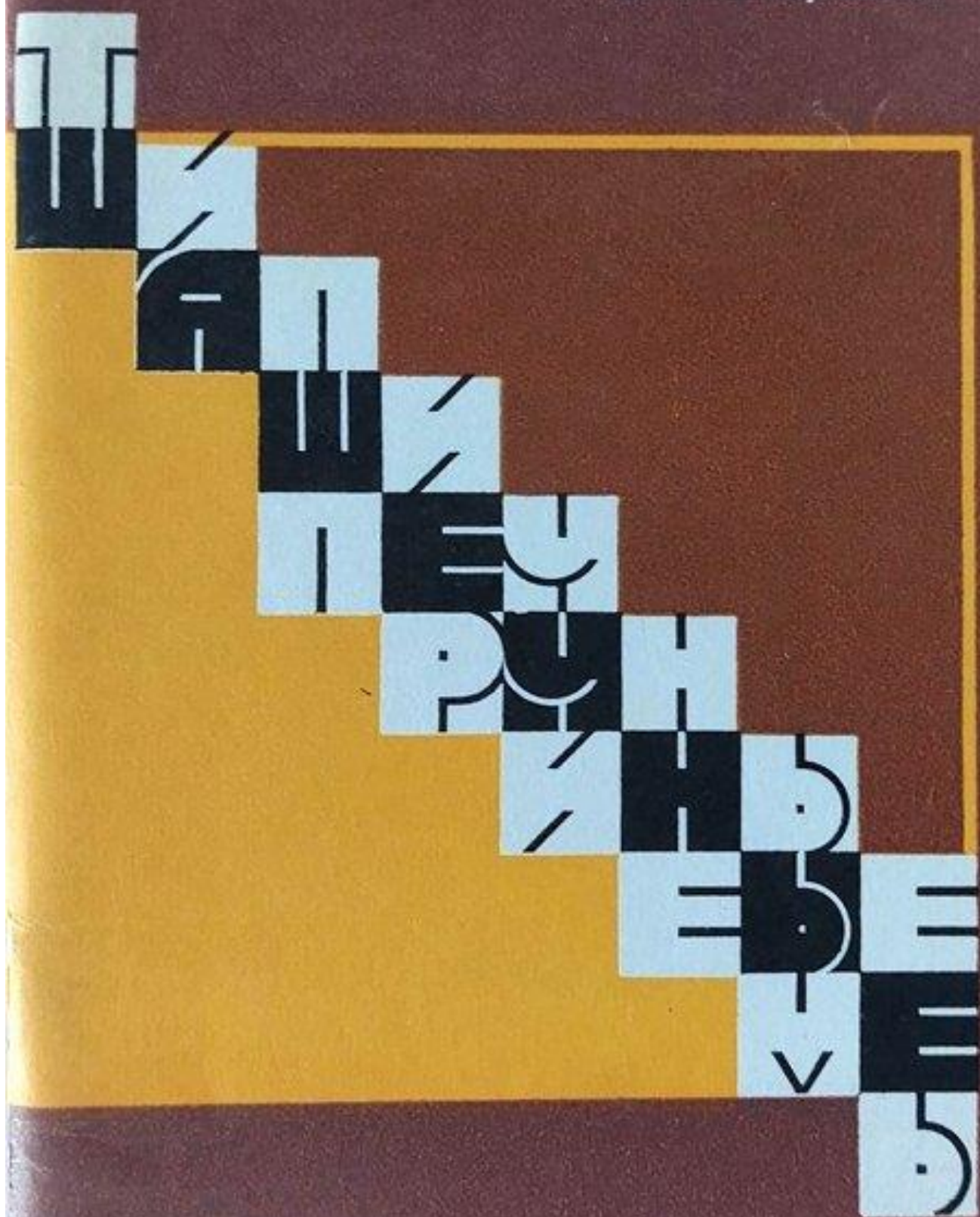

В. А. Звирбулис
Р. З. Здоровяк

V. A. Zvirbulis
R. Z. Zdorovjak

Typische Damtechnieken

Moskou
Uitgeverij "Fysieke Cultuur en Sport"

Recensent
Meester V. M. Sidelnikov

Zvirbulis V. A., Zdorovjak R. Z.

Typische Damtechnieken

Voorwoord door **V. Ja. Vigman**

Moskou – Uitgeverij "Fysieke Cultuur en Sport", 1988 – 96 pagina's.

Het boek van de meesters van de sport behandelt **kenmerkende tactische motieven** in het internationaal dammen, die op verschillende momenten van de partij voorkomen. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de **eindspelfase**. De voorbeelden zijn voornamelijk ontleend aan de partijen van de sterkste dammers.

Voor liefhebbers van het internationaal dammen.

Inhoud

• Er blijven boeken over...	— 4	• Elementen van positiespel en strategie	— 24
• Voorwoord	— 5	• Elementen van het tactische spel	— 35
• Kent u de Damcode?	— 6	• Combinaties met een naam	— 74
• Herhalingen en technieken in het eindspel	— 9		

Colofon

Wetenschappelijk-populair literatuur.

Valdis Andrejevitsj Zvirbulis

Rafail Zelmanovitsj Zdorovjak

Typische Damtechnieken

Hoofdredacteur: **V. I. Tselik** Redacteur: **R. M. Malin** Omslagontwerp: **V. S. Liljan** Artistiek redacteur: **A. V. Anisimov** Technisch redacteur: **T. K. Voronina** Corrector: **R. V. Sjimonova**

Ondertekend voor druk: **15 februari 1988.**

© Uitgeverij "Fysieke Cultuur en Sport", 1988.

Er blijven boeken over...

In wezen, vrienden, verliezen wij niet zo vaak vrienden. Daarom treft het ons zo diep wanneer een echte vriend, iemand met wie je niet alleen vreugde maar ook zorgen en misschien zelfs verdriet hebt gedeeld, ons verlaat. Zulke vrienden zijn er immers niet veel. En toch spreken wij zelden over hen. Wij schamen ons misschien. Wij denken: dat komt later nog wel. Maar vaak komt het er niet van. Meestal komt het er helemaal niet van. Druk bezig proberen wij te begrijpen wat een vriend voor ons, en voor de anderen, heeft betekend.

Een van zulke vrienden was Valdis Andrejevitsj Zvirbulis. Hij heeft zijn vijftigste verjaardag niet meer mogen beleven.

Hij was Meester van de Sport, een titel die in Letland destijds slechts door een handvol dammers werd gedragen. Hij werd dertienmaal kampioen van Letland, waarvan elfmaal in het internationaal dammen en tweemaal in het Russisch dammen. Jarenlang maakte hij deel uit van het Letse team dat in 1967 het kampioenschap van de Sovjet-Unie voor landenteams won. Hij speelde ook in het team wanneer dat buiten de prijzen eindigde. Maar zelfs dan bleef hij de steunpilaar van het collectief, want juist Valdis Andrejevitsj stond aan de wieg van het honderdveldendammen in Letland.

Hij nam deel aan het eerste kampioenschap van het land. Wat een geestkracht moest men bezitten om zich als 27-jarige aan een volledig nieuwe damdiscipline te wijden! Zvirbulis waardeerde in de eerste plaats een open en eerlijke strijd. Aan een andere vorm van competitie dacht hij niet. En zijn leerlingen leerde hij vóór alles menselijkheid en edelmoedigheid.

Onder hen bevinden zich veel sterke dammers, en ook de schrijver van deze regels, evenals talrijke andere Letse meesters. Valdis Andrejevitsj was bovendien een van de eerste leermeesters van de legendarische Andris Andreiko. Nu er niet meer is...

In 1959 bereidde Zvirbulis het eerste nummer voor van het tijdschrift "Шахи" ("Dammen"). Meer dan twintig jaar werkte hij als eindredacteur van de redactie en was hij lid van de redactieraad.

In veel opzichten bepaalde juist **Valdis Andrejevitsj** het creatieve gezicht van het tijdschrift. Het is moeilijk te tellen hoeveel artikelen hij in de Letse en de landelijke pers heeft gepubliceerd. Reportages, recensies, probleemrubrieken en artikelen van de journalist van de Sovjet-Unie **Valdis Zvirbulis** onderscheidden zich altijd door hun **principiële houding, inhoudelijke rijkdom en bevlogenheid**. Zij vonden dan ook een grote weerklank bij de lezers.

Valdis Andrejevitsj liet een omvangrijk literair oeuvre na. Zijn boeken **"Internationaal dammen"** en **"Kaleidoscoop van damtechnieken"**, geschreven samen met de jonge meester **R. Zdorovjak**, zijn daarvan het bewijs.

Begin **juni 1985**, vóór mijn vertrek naar **Italië** voor het wereldkampioenschap, bezocht ik Valdis Andrejevitsj. Hij was toen al ongeneeslijk ziek en, naar alles erop wees, besepte hij dat ook.

"De pijn... voortdurende pijn. Werken meer dan twee uur per dag lukt niet..." zei hij, terwijl hij met zijn blik naar de dikke schriften op tafel wees.

Deze **zuivere, goede en moedige** mens bleef werken voor het leven dat hem niet meer gegund zou zijn.

Vladimir Vigman
internationaal grootmeester

Voorwoord

"Hoe win je altijd met eenvoudige damzetten..." Een boek met zo'n veelbelovende titel verscheen vele jaren geleden, maar liet in de damwereld nauwelijks sporen na.

Veel damliefhebbers dromen van een boek waarin **de juiste zetten vanaf het allereerste begin van de partij** worden gegeven. Zo'n leerboek bestaat natuurlijk niet en kan ook niet bestaan. In een willekeurige stelling van het internationaal dammen beschikt wit gewoonlijk over een keuze uit **negen zetten**, zwart eveneens. Na alleen al de eerste zet kunnen dus **81 verschillende stellingen** ontstaan.

Na de tweede zet worden dat, als we aannemen dat elke stelling gemiddeld opnieuw negen mogelijke zetten biedt, $81 \times 81 = 6561$. In werkelijkheid is dit aantal, door slagzetten, gedwongen zetten en andere bijzonderheden, nog groter. Stel dat er in elke spelsituatie gemiddeld **vijf** mogelijke zetten zijn. Dan ontstaan er na de tweede zet $5^4 = 625$ stellingen, na de derde zet $5^6 = 15.625$, na de vierde zet $5^8 = 390.625$, na de vijfde zet $5^{10} = 9.765.625$.

Het wordt dus duidelijk dat het onmogelijk is alle mogelijke **"normale"** stellingen systematisch te behandelen. Er moet een selectie worden gemaakt; men moet uitgaan van bepaalde algemene overwegingen en principes.

In dit boek hebben wij daarom gekozen voor **typische speltechnieken** als verbindend uitgangspunt. Veel daarvan kunnen in uiteenlopende partijfasen worden toegepast. Daarom is de stof niet ingedeeld volgens **opening, middenspel en eindspel**. Alleen de eindspeltechnieken vormen een afzonderlijk hoofdstuk.

In de leerzame voorbeelden zijn zowel stellingen uit het zogenoemde **klassieke erfgoed** als uit de creaties van Sovjetmeesters opgenomen. De gekozen combinaties zijn overwegend **natuurlijk van aard** en sluiten nauw aan bij de praktijk van de partij.

Kent u de Damcode?

Voordat men begint te spelen, is het noodzakelijk de spelregels goed te kennen. Deze regels gelden uiteraard ook voor het **internationaal dammen**. Dit boek is echter niet gewijd aan de spelregels. Toch is het zinvol enkele bepalingen te bespreken die vooral betrekking hebben op de **slagregels** en op de zogenoemde **opsluitingsregels**. Bovendien willen wij de lezer vertrouwd maken met de in de damliteratuur gebruikelijke terminologie: de benamingen van stellingen en karakteristieke motieven. Daarom bieden wij vooraf onze verontschuldiging aan voor deze kleine excursie in de "**Damcode van de USSR**".

1.

Internationaal dammen wordt gespeeld op een **honderdveldenbord (10 × 10)**. Links van iedere speler bevindt zich een **donker hoekveld**.

Aan het begin van de partij beschikken beide spelers over **20 schijven**, die op de donkere velden van de eerste vier rijen aan iedere zijde worden opgesteld. Er wordt uitsluitend op de donkere velden gespeeld. **Wit** doet de eerste zet, daarna **zwart**, enzovoort.

2.

Een schijf beweegt **één veld schuin vooruit** naar een vrij veld.

3.

Een schijf is verplicht een schijf van de tegenstander te slaan wanneer deze zich op een aangrenzende diagonaal bevindt en het veld daarachter vrij is.

Bij het slaan springt de schijf over de schijf van de tegenstander heen; deze wordt daarna van het bord verwijderd. Wanneer tijdens dezelfde slagreeks opnieuw een vijandelijke schijf kan worden geslagen, moet de slag worden voortgezet. Tijdens één slag mag een schijf van de tegenstander **slechts eenmaal** worden oversprongen.

4.

Bereikt een schijf de **laatste horizontale rij** en eindigt haar zet daar, dan wordt zij **tot dam gekroond** en verkrijgt zij vanaf de volgende zet de rechten van een dam.

5.

Een **dam** beweegt over vrije velden langs de diagonalen, zowel **vooruit als achteruit**.

6.

Een dam is verplicht een schijf van de tegenstander te slaan, ongeacht de afstand waarop deze zich bevindt, mits de schijf zich op dezelfde diagonaal bevindt en er achter die schijf ten minste één vrij veld beschikbaar is.

Een dam mag haar slag **op elk vrij veld** beëindigen. Indien zich op een andere diagonaal opnieuw schijven van de tegenstander bevinden met daarachter vrije velden, dan moet de dam de slag voortzetten en ook deze schijven slaan. De geslagen schijven worden pas **na afloop van de volledige slagreeks** van het bord genomen.

7.

Bij een slag met **twee of meer dammen** is de speler verplicht een slagrichting te

kiezen waarbij **het grootste aantal schijven** wordt geslagen.

8.

Wanneer een schijf tijdens een slag de laatste rij (damrij) bereikt en de slag op een ander veld eindigt, blijft zij **een gewone schijf**.

9.

Wanneer een schijf tijdens een slag de laatste rij bereikt en de slag niet kan voortzetten volgens de regels voor een gewone schijf, wordt zij **tijdens die zet niet tot dam**. De rechten van een dam verkrijgt zij **pas vanaf de volgende zet**.

10.

Het doel van het spel is de tegenstander **ieder reglementair zerecht te ontnemen**. Dat gebeurt wanneer een speler geen schijven meer heeft of wanneer alle overgebleven schijven zijn vastgezet.

Indien na de **vijftigste zet** van beide spelers de materiële verhouding ongewijzigd is gebleven, wordt de partij **remise** verklaard.

11.

In het eindspel met **drie dammen** (waarvan één op de lange diagonaal) tegen **één dam** moet de sterkste partij binnen **15 zetten** winnen. Indien na het bereiken van dezelfde stelling een derde keer dezelfde positie ontstaat (waarbij de zetvolgorde ongewijzigd blijft), moet de speler met de sterkste partij een andere winstpoging ondernemen.

In de USSR worden de volgende punten toegekend:

- **winst – 1 punt;**
- **remise – ½ punt;**
- **verlies – 0 punten.**

(Bij buitenlandse wedstrijden geldt doorgaans het systeem **2–1–0**.)

Zetten kunnen **stil** of **slagzetten** zijn. Gewone zetten noemen wij alleen in bijzondere gevallen, bijvoorbeeld wanneer voor een combinatie eerst een zet moet worden gespeeld die de tegenstander dwingt een bepaalde reactie te geven.

Zonder kennis van de **notatie** (de nummering van de velden) is het onmogelijk damliteratuur te bestuderen. Daarom moet iedere dammer haar goed beheersen.

Kijk naar een willekeurig diagram in dit boek. Volgens de traditie bevindt de **witte zijde** zich onderaan en de **zwarte zijde** bovenaan.

De speelvelden zijn genummerd van **1 tot 50**. De nummering begint aan de zijde van **zwart**. Bij het begin van de partij bezetten de zwarte schijven de velden **1–20**, terwijl de witte schijven op de velden **31–50** staan.

De **lange diagonaal** bestaat uit de volgende velden:

46, 41, 37, 32, 28, 23, 19, 14, 10 en 5.

Merk verder op dat de diagonalen **50–6, 45–50 en 47–36–4–15–47**

een **driehoek** vormen. Deze constructie is gemakkelijk te onthouden.

Op één verticale lijn liggen de velden:

1, 11, 21, 31, 41, of **2, 12, 22, 32, 42**, enzovoort. Daarom is het voldoende de nummering van de **bovenste twee rijen** goed te kennen; de overige velden kunnen daaruit eenvoudig worden afgeleid.

Terugkerend naar het dambord merken wij op dat de velden aan de **linkerkant** van het bord (en de schijven die daarop staan) de **linkervleugel** vormen. De velden aan de **rechterkant** vormen de **rechervleugel**. Hieruit vloeien de verschillende eigenschappen van beide vleugels voort, die bepalend zijn voor

het gebruik van uiteenlopende spelmethoden.

In een dampartij onderscheidt men gewoonlijk **drie fasen**:

1. De opening

Beide spelers ontwikkelen hun strijdkrachten. Er ontstaat een algemeen beeld van de strijd (het type stelling). Afhankelijk van het karakter van de partij rekent men gewoonlijk de eerste **ongeveer vijftien zetten** tot de opening.

2. Het middenspel

Hier begint de strijd om het initiatief, het overwicht en de strategische doelstellingen (waarbij tactische mogelijkheden worden benut) om materieel voordeel te behalen.

De strijd in het middenspel eindigt gewoonlijk wanneer iedere speler nog ongeveer **zeven schijven** over heeft.

Het middenspel wordt verdeeld in een **vroeg** en een **laat** middenspel.

3. Het eindspel

In het eindspel komen de laatste reserves in het spel, vaak als gevolg van een doorbraak naar dam.

Hier zijn **nauwkeurige berekening** en kennis van standaardopstellingen van doorslaggevend belang.

Sommige dammers noemen het eindspel ook wel de **slotfase**. Deze fase (een soort combinatieprobleem) vormt een van de belangrijkste genres van de damcompositie.

Regels die niet iedereen voldoende goed kent

De opmerkingen en toelichtingen bij de algemeen bekende regels hebben niet alleen een praktisch, maar ook een diepere theoretische betekenis. Voor veel dammers klinken zij misschien vanzelfsprekend. Toch is het zinvol nog eens naar de basisregels terug te keren.

In het begin lijkt alles eenvoudig: een schijf beweegt één veld schuin vooruit en slaat zoals bekend...

Een **gewone schijf** slaat zowel **vooruit als achteruit**. Een **dam** beweegt en slaat zowel vooruit als achteruit over ieder vrij veld op dezelfde diagonaal. Bijzondere aandacht verdienen de **artikelen 7, 8 en 9** van de spelregels, omdat daarin de belangrijkste verschillen tussen de **Russische** en de **internationale** damregels worden vastgelegd.

Artikel 7, de **meerslagregel**, heeft uitsluitend betrekking op het **aantal** te slaan schijven en niet op hun **waarde**. Wanneer men bijvoorbeeld in de ene richting twee gewone schijven kan slaan en in de andere richting twee dammen, dan heeft de speler de vrije keuze.

Artikelen 8 en 9 kunnen worden samengevat als de regel van de **onmiddellijke promotie**: wanneer een schijf tijdens haar zet de damlijn bereikt en haar zet daar beëindigt (hetzij met een gewone zet, hetzij met een slag), dan verkrijgt zij de rechten van een dam **pas vanaf de volgende zet**.

Ter verduidelijking volgen twee eenvoudige voorbeelden.

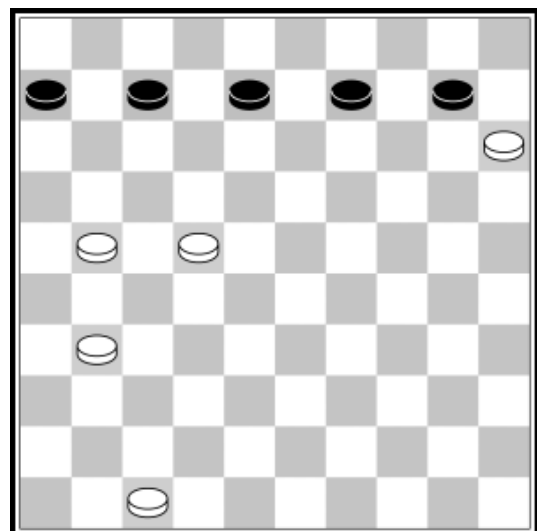
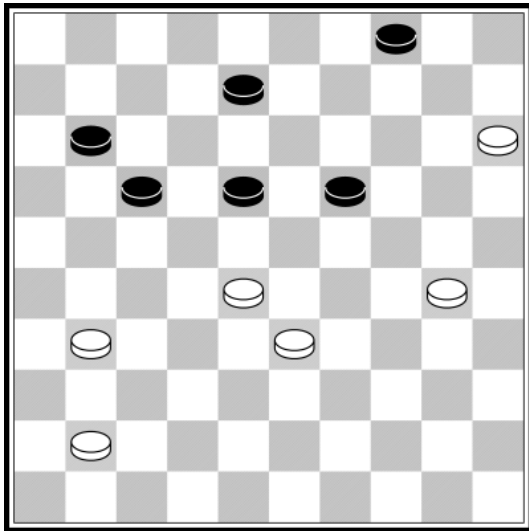

Diagram 1 — Winst

1.15x04x13x02x11. Dit is de enige mogelijke slag. Hoewel de eenvoudige schijf **15** tijdens dezelfde slag tweemaal de damlijn bereikt (eerst als gewone schijf en daarna opnieuw), kan zij volgens **artikel 8 geen dam worden vóór veld 1**.

Zwart is daarom verplicht terug te slaan **1...06x17x26x37** (meerslag), terwijl de zet **06x28** onmiddellijk remise zou opleveren.

Diagram 2 — Remise

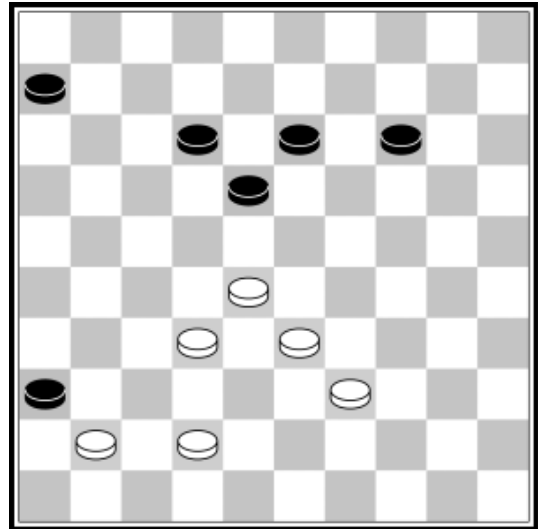
1.28–22 18x27x36x47. De eenvoudige schijf 18 beëindigt haar slag op de damlijn, maar verkrijgt de rechten van een dam **pas vanaf de volgende zet**.

2.30–24 47x29x20 30.15x24x13x02.

Overeenkomstig **artikel 9** moet wit naar veld **2** slaan, waarna zwart remise afdwingt.

De volgende stelling illustreert de werking van **alle drie** de hierboven besproken regels, die bovendien **gemeenschappelijk zijn voor beide damvarianten**.

3.

Indien zwart aan zet is, kan hij naar **27** of naar **29** slaan. Ongeacht de keuze blijft de schijf een **gewone schijf**.

1.42-37! 36x47 2.32-27 47x.. 3.39-33 ..x42x31x22

Alleen zo!

Bovendien geldt de regel dat **geslagen schijven pas na afloop van de volledige slagreeks van het bord worden verwijderd**.

De schijf op **33** is weliswaar al geslagen, maar bevindt zich nog op het bord en verhindert daardoor dat de dam op **22** de slag naar **50** kan voortzetten.

Deze gedwongen wachttijd van een dam tijdens een slag wordt coup **turc** genoemd. Op dit begrip komen wij later nog terug bij de bespreking van typische damcombinaties.

Opstellingen en technieken in het eindspel

De bespreking van de damtechnieken beginnen wij met de **slotfase van de partij**. Dat doen wij niet alleen omdat dit volgens de traditionele opbouw vanzelfsprekend is, maar ook omdat juist in het eindspel de essentie van veel

technieken bijzonder duidelijk naar voren komt.

Bovendien kan men, zonder de karakteristieke eindspeltechnieken te kennen, ook veel middenspelstellingen en de gevolgen van de overgang naar het eindspel niet juist beoordelen.

Oppositie

De onderlinge stand van twee gewone schijven op dezelfde verticale lijn wordt **oppositie** genoemd.

Bijvoorbeeld: een witte schijf op **33** en een zwarte schijf op **23**.

De speler die aan zet is, **verliest de oppositie niet** als de tegenstander zich met een gewone schijf op grotere afstand bevindt.

Bijvoorbeeld: wit **48**; zwart **8**.

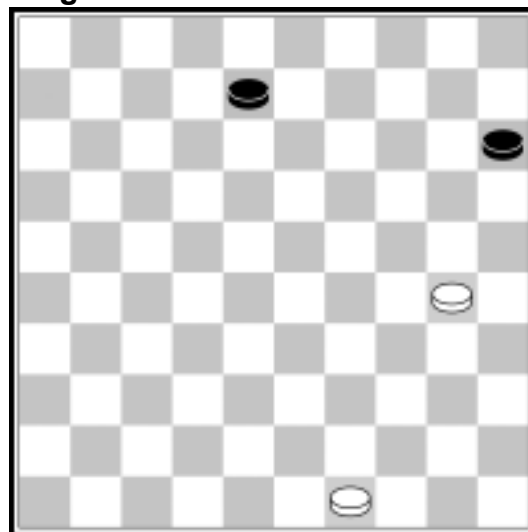
Opnieuw verliest de speler die aan zet is.

Men kan de volgende regel formuleren: **De partij wordt gewonnen door de speler die de oppositie bezit** (dat wil zeggen: wanneer een gewone schijf tegenover een andere gewone schijf staat op dezelfde verticale lijn).

In een oppositie kan niet alleen **één schijf tegenover één schijf** staan, maar ook **twee tegen twee** of zelfs **drie tegen drie**.

Bovendien kan de oppositie ook beslissend zijn wanneer de tegenstander **blokkerende schijven** bezit van verschillende groepen schijven ten opzichte van elkaar. Bij de behandeling van dit soort stellingen is **een nauwkeurige berekening** van doorslaggevend belang.

Diagram 4 — R. Keller

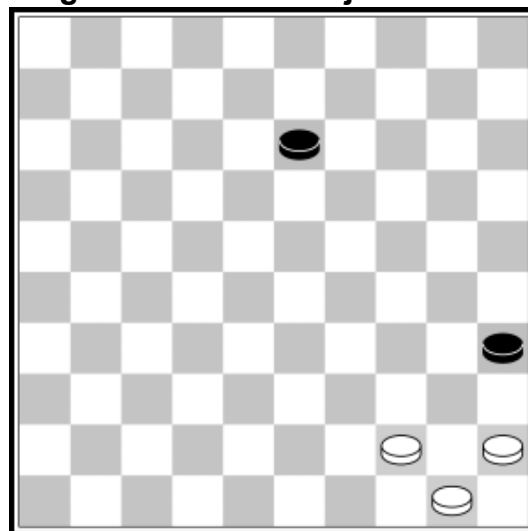

Een voor de hand liggende zet is 1.30–24, omdat daarmee de aanval op het centrum wordt voorbereid. Toch volgt: 1...08-13 2.49-43 13-18 3.43-38 18-23 4.38-32 waarop zwart een schijf offert: 4...15–20 5. 24:15 23–29 en promoveert vervolgens via 39 tot dam. De winst wordt alleen bereikt met de directe doorbraak:

1.30-25! 08-13 2.49-43 13-19 3.43-39 19-24 4.25-20 ad lib. 5 20-14+.

De oppositie 2 : 2 is in het voordeel van wit.

Diagram 5 — P. van Dijk

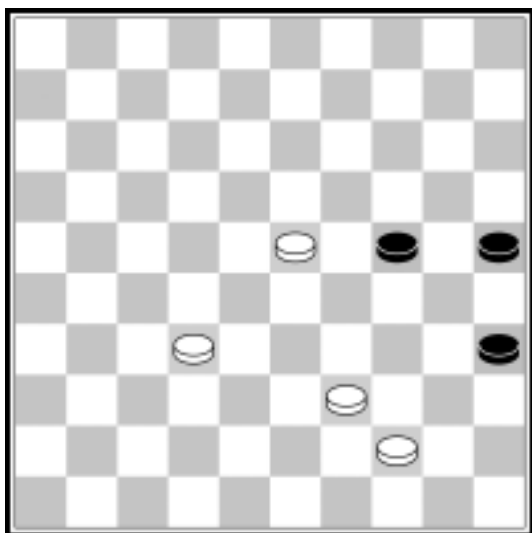
Wit heeft één schijf meer, maar de tegenstander dreigt met een doorbraak op de rechtervleugel.

1.44-39 13-18 2.39-33.

Na: 2...18-22 volgt: 3.33-28 en vervolgens: 4.45-40+.

2...35-40 3.45x34 18-22. Zwart lijkt zich vrijwel te hebben gered, maar wit offert twee schijven, waarna de oppositie in zijn voordeel uitvalt.

Diagram 6 — M. Fabre (1933)

Nog een variant op het thema het verhinderen van een doorbraak. Op het eerste gezicht lijkt de oplossing onmogelijk.

1.32-28 24-30 2. 23-19!! Een zeer fraaie indirecte verdediging: **2...30-34 3.39x30 35x13.** Een treurige noodzaak. **4.28x23+.**

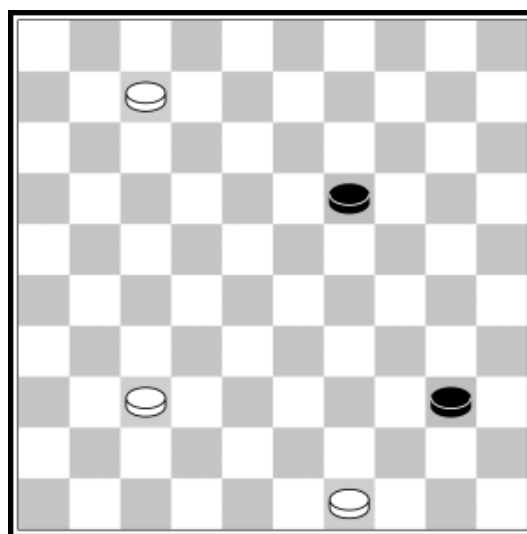
De oppositie **2 : 2** is in het voordeel van wit.

De Stolbnik (Kolomstelling)

Zo wordt een bijzondere vorm van **oppositie** genoemd. (wit: dam op **46**; zwart: dam op **5**) vormen hiervan een voorbeeld.

De speler die **aan zet is, verliest.**

De stelling van Mertens

1.07-01 40-45 2.49-44. Wit dreigt met de afruil **44-40**. Na het offer 2...19-23 slaat wit 01x40 enz. 2...45-50 **3.01-23!! 50x46 4.23x05+.**

Gewone afsnijdingen

Met dit thema beginnen wij de bespreking van technieken die men vaak tegenkomt in de strijd van een dam tegen gewone schijven.

Een **witte dam op de lange diagonaal (46-5)** houdt twee zwarte schijven tegen.

Bij de **bovenste driehoek (36-4)** breken vier gewone schijven meestal door (wij spreken hier uiteraard over de gevallen waarin geen damlus of dubbele lus beschikbaar is).

Diagram 8 — Zwart aan zet

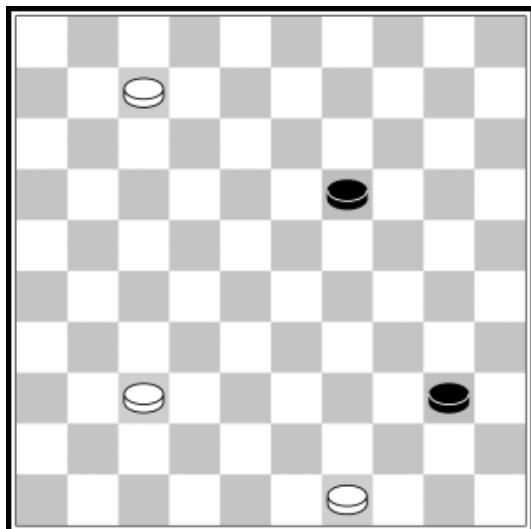
Diagram volgende pagina

1...0208! 2.36-04. Indien **2.36-27**, dan volgt: 2...12-18, 26-31 enz., met remise. **2...12-17.**

Let op een belangrijk detail: als de witte dam de zwarte schijven **niet aanvalt**, verliest zwart. Bijvoorbeeld: **17-21 04-22**

enzovoort.

3.04-36 17-22 4.36x26 26-31 5.02-19 03-08! 6.19x02 31-37, remise.

Het afsnijden van een dam

In het vorige hoofdstuk hebben wij ons beziggehouden met de **gewone afsnijding** en vastgesteld dat een dam in zo'n situatie een groot voordeel bezit. Nu tonen wij een manier om dit voordeel te beperken. Deze bestaat erin de **bewegingsvrijheid van de dam** te beperken en haar zo te verhinderen haar voordeel te benutten.

Bijvoorbeeld:

wit: dam 24 en 42; zwart: dam 46 en schijven 24 en 46.

Een dergelijke stelling is **remise**, omdat zwart over een tweede dam beschikt.

Na: **1.42-38! 43x32** beperkt wit de bewegingsvrijheid van de zwarte dam.

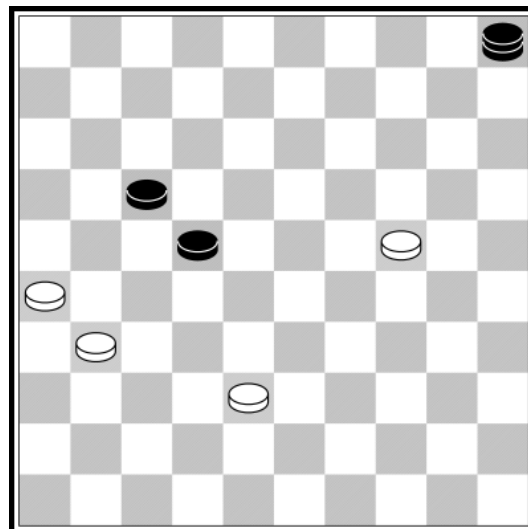
Na: **2.24-19** wordt de lange diagonaal afgesneden: remise.

A. Altsjoels – Sochnev
Wereldkampioenschap 1980
6e partij

Diagram 9

In deze stelling beschouwde wit zichzelf als verslagen. Toch is de stelling **remise!**

1.24-20! Een doorbraak via de lange diagonaal zou te vroeg zijn:

1.38-32? 05x46 2.26-21 17x37 3.3.23-19 37-42 4.19-13 46-19! (de dam wordt afgesneden) 5.13x24 42-48 6.24-19 48-25 7.19-13 25-08, en de witte schijf wordt opgesloten.

1...05-19. Indien: 1...05-46, dan: 2.26-21! 17x37 3.38-32! 37x28 4.20-14, remise. Na: **1...22-28 31-27**

volgt eveneens remise.

Zwart probeert: 1..05-41? 2.31-27+.

2.38-32. Ook mogelijk was de voorafgaande zet: 2.20-15!

2...19x46 3.26-21! 17x37 4.20-14, remise.

De vork

Wanneer de gewone schijven van de tegenstander zich op **verschillende vleugels** bevinden, kunnen zij niet met één dam worden afgesneden.

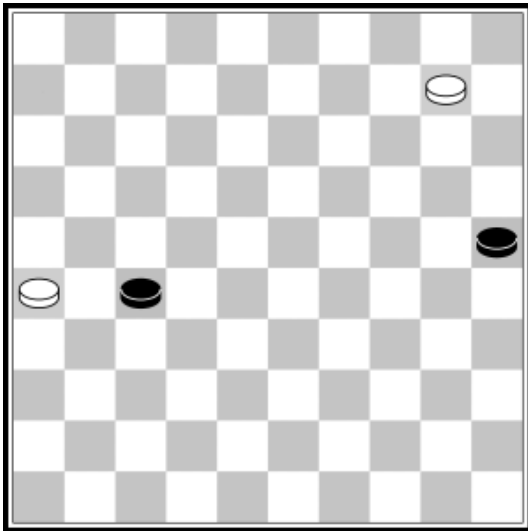
Bijvoorbeeld:

wit: dam 48; zwart: schijven 25 en 26.

Indien wit eenvoudig probeert beide schijven af te snijden, leidt dat tot verlies.

Een dergelijke stelling van **een dam tegen twee verspreide schijven** wordt een **vork** genoemd.

Diagram 10 — Winst

1.10-05 25-30 2.05-23 30-35.

Indien zwart hier aan zet zou zijn, zou hij machteloos zijn. Wit moet echter **uitwijken** en veld **23** vrijlaten.

3.26-21! 27x16 4. 23-12+ Er is een **omgekeerde vork** ontstaan, maar dat verandert niets aan de essentie van het motief.

Ook dit is een variant van de **vork**, een soort **halve vork**.

Twée gewone schijven in het centrum

De besproken technieken zijn bruikbaar wanneer het mogelijk is de gewone schijven van de tegenstander naar de randvelden af te dringen.

Wanneer dat niet mogelijk is, kan men ook het **omgekeerde principe** toepassen: de schijven niet naar de rand verdrijven, maar ze juist **naar elkaar toe in het centrum** dwingen, ze op één diagonaal vastleggen en daarna aanvallen.

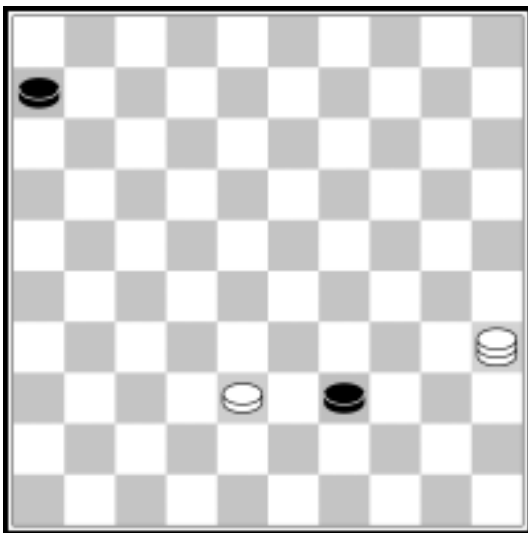
Bijvoorbeeld:

wit: dam 4; zwart: schijven 11, 23 en 32.

1.04-15! (Niet 1.04-10? 23-28 2.10-19 28-33 3. 19:37 33-39, remise.)

1...32-37 (of 1...23-28 2.15-42+) **2.15-10+.**

Diagram 11 — Winst

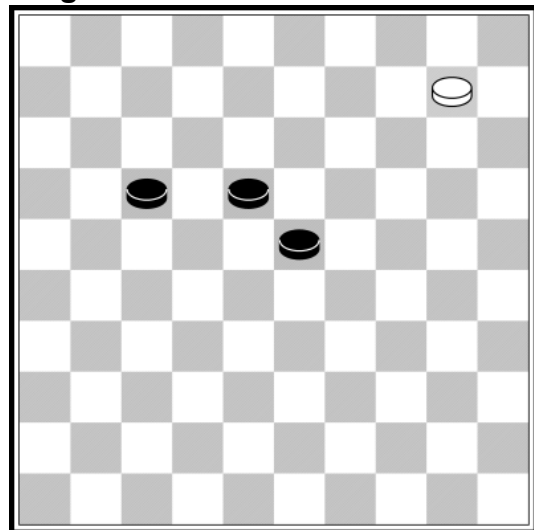
Ditmaal krijgt de witte dam hulp van een **gewone schijf**. Het belangrijkste is deze op het **juiste moment** te offeren.

1.35-40 06-11 2.40-35 11-16.

Indien 2...11-17, dan: 3.38-33! 39x28 4.35-08 17-22 5. 08-13+.

3.38-33! 39x28 4.35-49 28-33 5.49-43+

Diagram 12 — Winst

1.10-05! 23-29 2.05-23. Een lokzet.

2...18-22 3.23x40!! Alleen zo; alle andere zetten leiden tot remise.

3...22-28 4.40-49 28-33 5. 49-43.

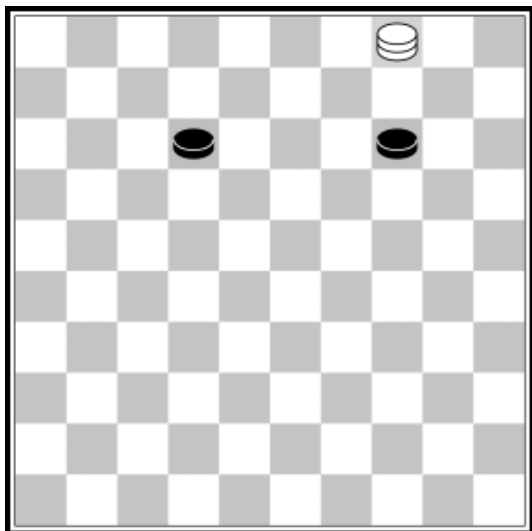
Indien wit in deze stelling aan zet zou zijn, is het **remise**. Daarom was **3.23x40!!** de enige juiste voortzetting.

5...17-22 6.43-16!

Er ontstaat een **spiegelbeeld** van de reeds bekende stelling.

Indien **6...22-28**, dan volgt: **7.16-43+**, en op **6...33-39** volgt: **7.16-11+**.

Diagram 13 — Winst

Een van de **moeilijkste voorbeelden** van een dam tegen **twee gewone schijven in het centrum**.

1.04-15! 12-17.

De tactiek van zwart in dergelijke eindspelen is eenvoudig: de schijven zo ver mogelijk uit elkaar houden. Wit probeert daarentegen juist te voorkomen dat zij naar de rand uitwijken en wil ze in het **centrum** **bijeenbrengen**.

Indien:

1...14-19, dan: 2.15-33 12-18 3.33-15 18-22 4.15-04 22-28 5.04-10+.

2.15-42! 17-21. Indien: 2...17-22, dan: 3.42-38 14-19 4.38-16 19-24 5.16-02 24-29 6.02-07 29-33 7.07-16+.

Na 2...14-19 volgt: 3.42-26 17-22 4.26-08 19-23 5.08-13 22-28 6.13-24 28-32 7.24-15+.

3.42-26 21-27 4.26-03 14-19 5.03-09 27-32.

Drie keer achtereen worden de schijven van de tegenstander **opgejaagd**. Uiteindelijk heeft wit ze **op één diagonaal opgesteld**. Nu volgt het

beslissende deel van de omtrekkende manoeuvre.

6.09-04! 19-23. Indien: 6...32-38, dan: 7.04-10 19-24 8.10-15+.

7.04-15! 23-28 8.15-42+.

Laten we de manoeuvre van de dam nog eens in herinnering brengen:

4-15-42-26-3-9-4-15-42!

Een diepzinnig idee!

Spreiding

Het lukt niet altijd de doorgangsschijf van de tegenstander tegen te houden: promotie tot dam wordt soms onvermijdelijk.

In zulke gevallen kan men gebruikmaken van de techniek die **spreiding** wordt genoemd. De tegenstander kan dan wel op een van beide zetten een dam halen, maar die dam gaat toch verloren.

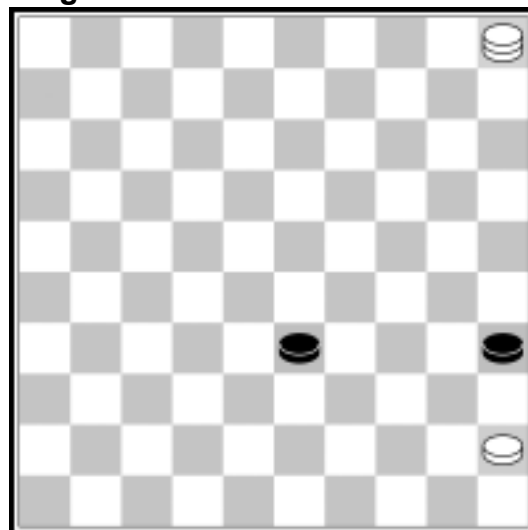
Bijvoorbeeld:

wit: dam 2; zwart: schijven 15 en 41.

Na: **1.02-19!** komt zwart in een spreiding terecht:

- na **1...41-46** volgt **2.19-05+**
- na **1...41-47** wint **2.19-24+**

Diagram 14 — Winst

1.05-32 33-39 2.32-16 (of naar een ander afsnijdingsveld: 16-38)

2...39-44 3.16-11. Wit past hier het **Embden-motief** toe.

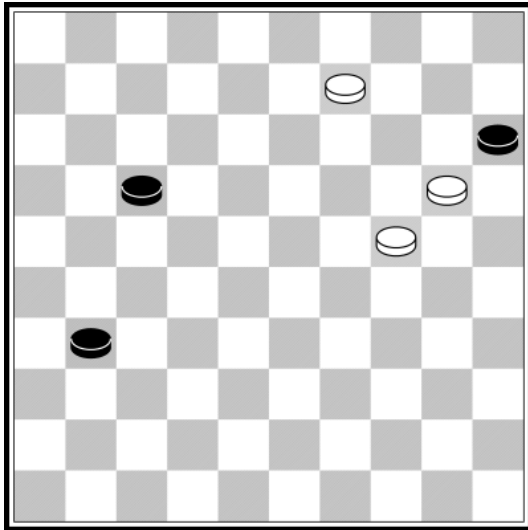
3...44-50. Indien 3...44-49, dan volgt:

4. 11-44+.

4.11-06. De zwarte dam is in een **dubbele lus** terechtgekomen en zit vast.

4...35-40 5.45x34 50-45 6.06-01+.

Diagram 15 - Aldfimov - Vlasov (1955)

De kleur van de schijven is verwisseld. Wit miste een winstmogelijkheid die in de damliteratuur al sinds **1800(!)** bekend is.

1.09-03! 31-36. Indien: 1...17-22, dan: 2.03-14+.

2.03x21 36-41 3.21-32 41-47. Na: 3...41-46 4.32-05 ontstaat een **kolomstelling**.

4.32-10! Wit past hier het **Manoury-motief** toe.

4...15x04 5.20-15 47x20 6.15x24+.

De stelling van Faure

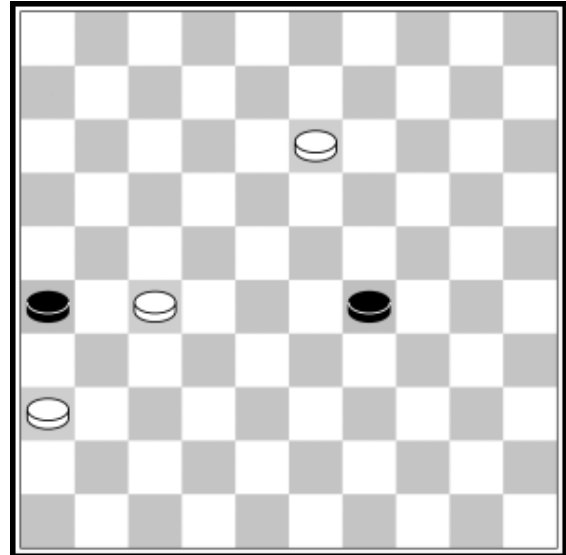
Diagram 16 — Winst

1.13-08 29-33. Indien: 1...26-31, dan is mogelijk: 2.08-02 31x22 3.02-07 29-33 4.07-16+

of: 2.08-03 31x22 3.03-09 22-28 4.09-14 28-33 5.14-20x.

2.08-02! 33-39. Indien: 2...33-38, dan: 3.02-08!, met de dreiging 27-21x.

3.02-16 39-44.

Na: 3...39-43 volgt: 4.27-21+.

4.16-11!

Een belangrijk moment.

Indien: 4...44-49, dan: 5.11-16+.

Na: **4...44-50** werkt de **lus: 5.11-44+.**

Afsnijding over de diagonalen

Wanneer de tegenstander een dam heeft gehaald, maar deze zich **niet blijvend kan handhaven**, zijn voor de winst doorgaans **vier gevechseenheden** nodig (een dam en drie gewone schijven).

Soms is een eindspel op die manier ook met minder materiaal te winnen.

Meestal bereikt men dit door de dam **af te snijden**, haar bewegingsvrijheid te beperken en haar geen toegang te geven tot de gevaarlijke diagonalen.

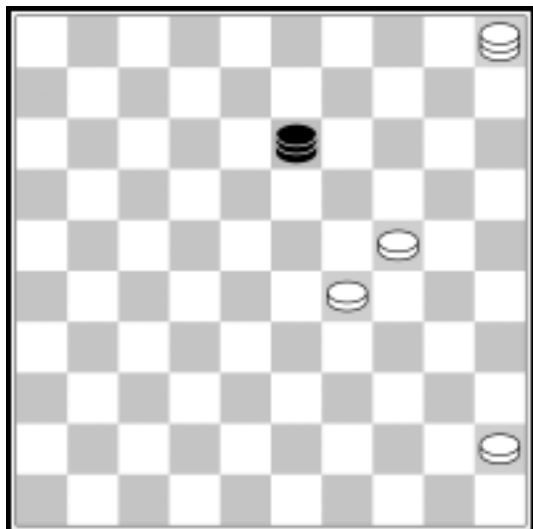
Een karakteristiek voorbeeld hiervan zijn de bekende eindspelmotieven

3D - 1D (deze stelling wordt later nog uitvoerig behandeld).

Nu volgen enkele voorbeelden van een andere aard.

Diagram 17 — Winst

Wit beschikt voorlopig nog over **vier gevechteenheden**, maar zwart dreigt er één af te nemen.

1.05-19! Na 1...24-20 komt de dam in een lokstelling terecht: 1...13-24, remise.

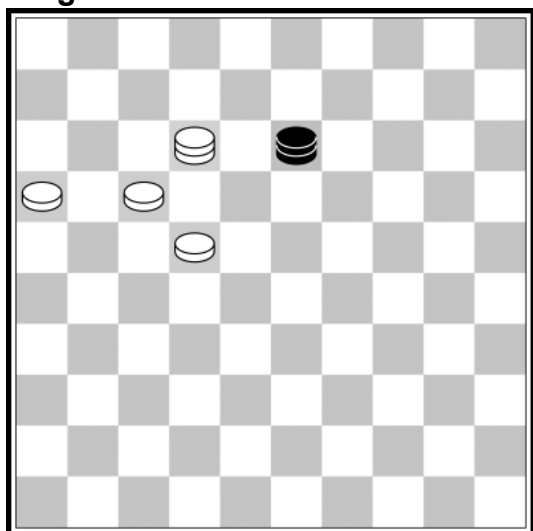
1...13-18. Door beurtelings de schijven **24** en **29** aan te vallen, dwingt zwart een herhaling van zetten af.

2.19-37! Een offer dat de zwarte dam in een net van dreigingen lokt.

2...18x34 3.37-48 34-25. Terugwijken voor de dubbele aanval met 3...34-23 is niet mogelijk wegens: 4.48-34+.

4.45-40 25-14 5.24-20 14x25 6.40-34+.

Diagram 18 — Winst

Opnieuw dreigt de bekende "**eeuwige lus**", maar...

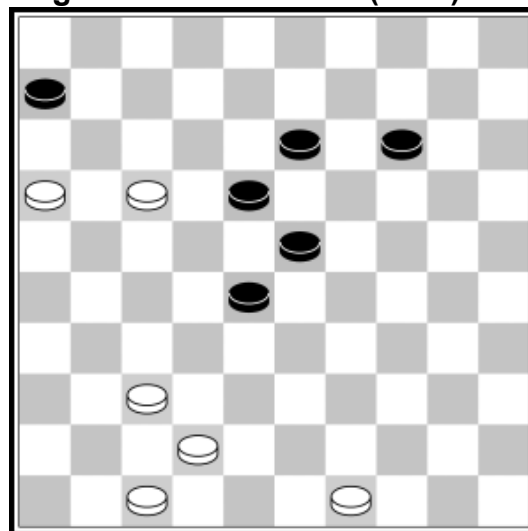
1.12-18! 13-08 2.17-11.Een lokzet.
2...08-17 3.18-45! 17x50.

Indien 3...17:06, dan: 4.45-50+, en na 3...17x28 (via 33, 39, 44) volgt: 4.45-50 28x06 5.16-11+.

4.11-07 50-28 5.16-11! Een tweede offer dat de illusie van ontsnapping naar de vrijheid wegneemt.

5...28x06 6.45-50 06-01 7.50-45+.

Diagram 19 — P. Sonier (1932)

In deze miniatuur dwingen de witten een overgang af naar een **dameindspel**.

1.16-11! 18-22 (gedwongen)

2.37-32! 28x48 3.17x08 06x17 4.08-03! Een **paradoxe stelling!** Wit heeft slechts **drie gevechtseenheden**, terwijl zwart over een **aanzienlijke bewegingsvrijheid** beschikt in **twee richtingen**. Bovendien beschikt zwart nog over voldoende vrijheid om hun tempo's te regelen, maar een uitweg is er niet meer.

4...48-25. Indien: 4...48-26, dan: 5.03:25 (dreigt 17-42) 49-43

5...26-21 6. 47-42 (dreigt 42-38)

6...21-26 7. 49-43+. De val is dichtgeklapt. Welke van de vier zwarte schijven ook beweegt, dat versnelt alleen maar de vangst van de dam.

Bijvoorbeeld: 4...17-22 5.03x25 48-37 6.47-42 37x48 7.49-43x.

5.03x26. Wit dreigt nu met 49-43 en 47-42+.

5...25-20 6.49-43. Dreigt: 43-38+.

6...20-25 7.4742+.

Deze twee **symmetrische eindvarianten** maken deze fraaie compositie tot een waar meesterwerk van de damkunst.

Trampoline

Zo noemt men een opstelling waarin de actieve partij dreigt **één van haar schijven te offeren** en, gebruikmakend van het grote bereik van de dam, een aanzienlijk deel van het bord **onder vuur houdt**.

Bijvoorbeeld:

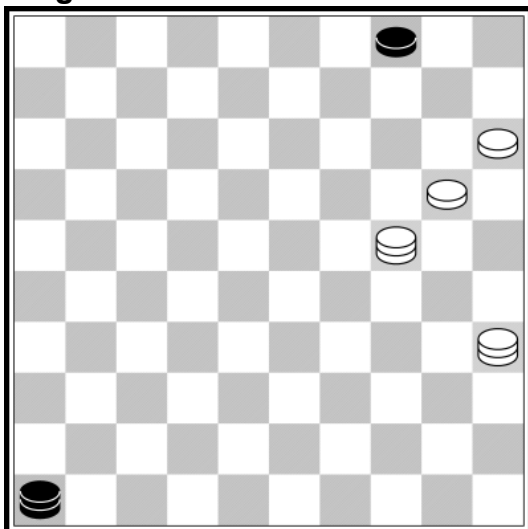
wit: dam 36, schijven 26 en 50;

zwart: dam 2, schijven 16, 27 en 36.

Met de dreiging **27-21** creëert wit een **trampoline**. Daardoor kan de zwarte dam zich niet veilig in het midden van het bord handhaven.

Alleen veld 35 is nog veilig, omdat daar geen lus is voorbereid (namelijk 50-44 en 26x17+).

Diagram 20

In dit diagram zien wij een **originale opbouw** van een van de zogenaamde **normale eindspelen**, waarin het doel niet met één enkele studieachtige zet

wordt bereikt, maar desgewenst met een willekeurig aantal zetten kan worden uitgesteld.

Het betreft een **eindspel van de klasse 2211** (de eerste twee cijfers geven het aantal **dammen** en **gewone schijven** van wit aan; de overige twee cijfers hebben betrekking op zwart.)

De winst wordt bemoeilijkt doordat de velden **4** en **15** bezet zijn en zwart bovendien de **lange diagonaal** beheerst. Wit maakt daarom gebruik van een **trampoline**.

1.15-10! 04x15. Indien: 1...46x05, dan: 2. 20-14+.

Er ontstaat een stelling waarin zwart geen bruikbare zetten meer heeft:

- **46-05** werkt niet wegens de lus **20-14**;
- elk ander (niet-slag-)veld is ontoegankelijk vanwege de trampoline **24-30**.

Nu is echter **zwart aan zet**, zodat wit eerst een tempo moet winnen en de zet aan de tegenstander moet overdragen.

2.35-44 46-05. Er is niets anders.

Nu werkt de trampoline **24-35**.

3.44-49 05-46 4. 49-35+.

Een fraaie manoeuvre in drie zetten waarbij de zet aan de tegenstander wordt overgelaten. De zwarte dam heeft geen zetten meer vanwege de trampoline **24-30** (en in geval van **4...46-05** volgt de lus **5.20-14**).

De beslissende rol in dit mechanisme wordt gespeeld door de **"verraderlijke" schijf op 15**.

Laten we nog eenmaal terugkeren naar **diagram 20**.

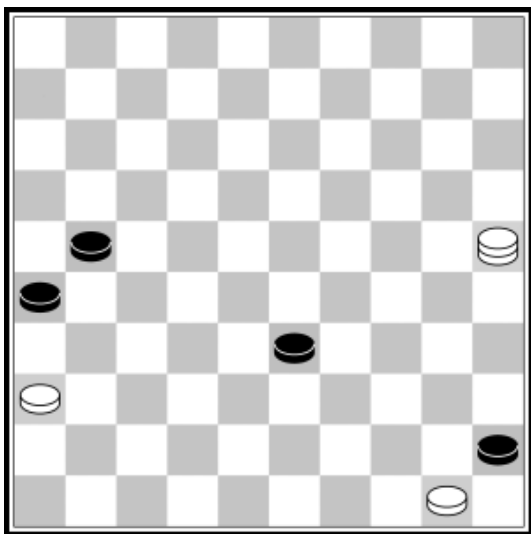
In dit eindspel kon wit ook een andere winnende stelling opbouwen door de dam naar **2** en vervolgens naar **13** te brengen.

Dan werkt de trampoline **13-09**, terwijl de zwarte dam op de lange diagonaal geen veilige velden meer heeft.

Indien zwart bijvoorbeeld een dam op **46** heeft, volgt:

1.20-14! 46x05 2.15-10! (*meerslag*) +.
Deze methode is korter dan de eerder gegeven oplossing, maar men moet er wel op letten dat de zwarte dam de lange diagonaal niet kan blijven bezetten, omdat dit de winst kan vertragen.

Diagram 21 — Winst

Op het eerste gezicht lijkt wit eenvoudig te winnen met:

1.25-43, maar dan snijdt de tegenstander de dam af: **1...21-27 2.43x16 26-31! 3.36x27 33-38**, remise. De juiste voortzetting is:
1.36-31! 26x37 2. 50-44!! Nu dreigt de trampoline **44-40**.

Zwart kan niet naar **50** vanwege **25-03**, terwijl op het offer **2...33-39** volgt:
3. 25x17x.

Een fraaie stelling!

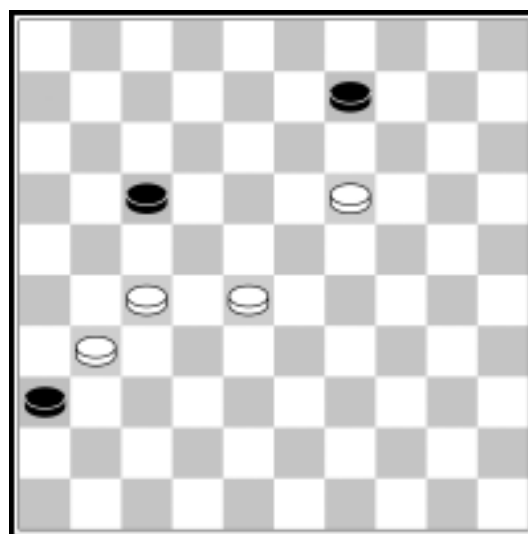
Lokstellingen

Deze benaming is afkomstig uit het **Russisch dammen**.

Van dezelfde oorsprong zijn ook termen als **stolbnik** (kolomstelling), **vork**, **spreiding**, **paal**, **tang**, **rooster**, **grote weg** enzovoort.

De benaming klinkt tegenwoordig misschien wat archaïsch, maar zij laat goed zien hoe diep de wortels van het damspel reiken. Waarschijnlijk is de term **lokstelling** (*любка*) afgeleid van de uitdrukking "**tussen twee vuren raken**". Inderdaad: wanneer een schijf tussen twee vijandelijke schijven terechtkomt, zal zij er ten minste één moeten slaan.

Diagram 22 — Winst

Een offer van **drie schijven** is noodzakelijk.

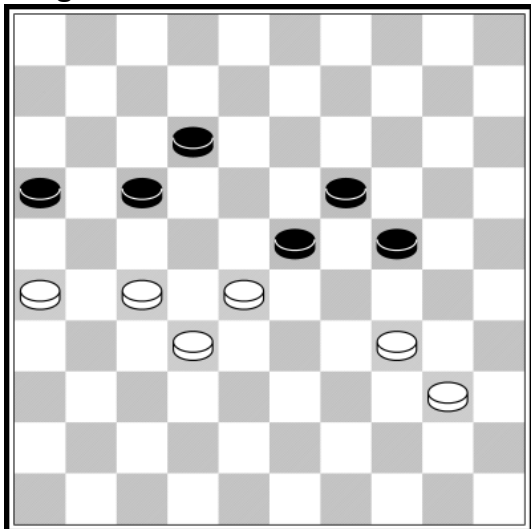
1.28-22! 17x28 2.27-22 36x18, waarna een lokstelling ontstaat.

3.19-13. Het is gemakkelijk in te zien dat **één schijf sterker blijkt dan drie**. Na: **3...09-14 4.13x33+**. Is de oppositie in het voordeel van wit.

Indien: **3...18-23**, dan: **4.13x04**. Dan ontstaat de reeds bekende situatie van "**twee gewone schijven in het centrum**". Vervolgens is mogelijk:
4...28-32 5.04-15! 32-37 6.15-10+.

Een bijzondere vorm van dit motief is de **lokstelling met een dam**, waarbij de dam de schijven van de tegenstander **gelijktijdig in twee richtingen onder vuur neemt**.

Diagram 23 — Winst

1.27-22! 24-30 (de enige mogelijkheid)
 2.22x11! Natuurlijk niet: 2.34x25?,
 vanwege: 2...19-24 3.28x30 17x37.
 2...30x39.

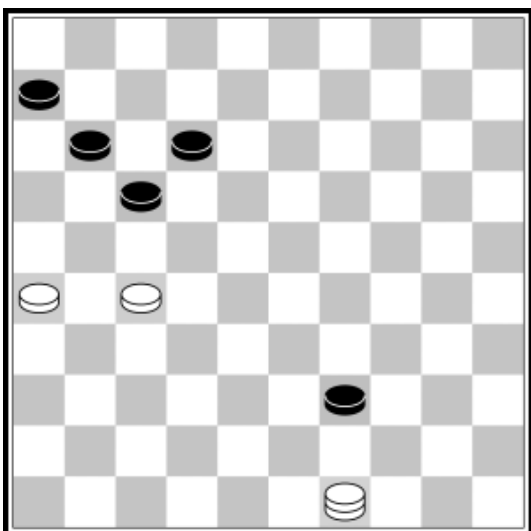
Nu volgt het **tweede deel van de combinatie**.

3.32-27! 23x21 4.26x08 16x07 5.08-21+.

Na elk van de zes mogelijke antwoorden wordt de doorgangsschijf op 39 geslagen. Een geslaagde "schot op twee hazen".

Zelfblokkering

Een situatie waarin een eigen schijf de dam verhindert een onder vuur liggend veld te verlaten, noemt men zelfblokkering of zelfinsluiting.

De witte dam zou **veld 16** moeten aanvallen, maar wordt gehinderd door de eigen schijf op 27.

1.26-21! Om de schijf op 27 kwijt te raken (waarbij de schijf op 17 voorlopig blijft staan), moet wit eerst de schijf op 26 offeren.

1...17x26 2.27-21 26x17. Hiermee worden de **eigen hinderlijke schijven verwijderd**. (Deze techniek wordt uitvoeriger behandeld in het hoofdstuk over het **combinatiespel**.)

3.49-16+. Het verlies van **drie schijven** is voor zwart onvermijdelijk.

Drie dammen tegen één dam

Bij correct spel behoort dit eindspel **remise** te zijn voor de verdedigende partij.

Bevindt de **enkele dam** zich op de **lange diagonaal**, dan kan de winst in **vijf zetten** worden afgedwongen.

Heeft juist de sterkere partij de lange diagonaal in handen, dan moet zij de enige vijandelijke dam **binnen vijftien zetten** slaan.

Bij de verdediging in dit eindspel moet men voorzichtig manoeuvreren over diagonalen die **niet door de vijandelijke dam worden beheerst**. Anders kan men in een van de vele bekende studie-opstellingen terechtkomen.

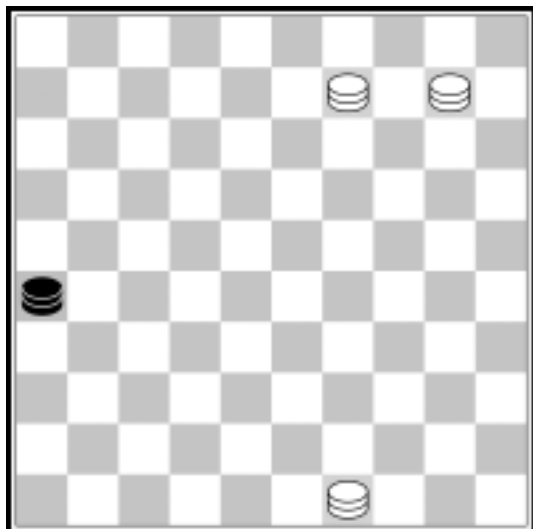
Diagram 25 — Winst

De zwarte dam lijkt zich op het eerste gezicht op een **veilig veld** te bevinden. Toch zijn haar zetten al vrijwel uitgeteld.

1.49-32! Nu zijn voor zwart de velden 17, 12, 8 en 3 ontoegankelijk vanwege de **kolomstelling (stolbnik)**.

Bijvoorbeeld 1...26-17 2.09-22!

Een slag naar een hoekveld leidt slechts tot een dam-tegen-dam-eindspel op de **lange diagonaal**.

1...26-48. Indien 1...26-42, dan 2.10-15 42-26 (of 2...42-48 3.09-25+) 3...26-31 4.15-04 31-42 5.04-31 42x26 6.32-21+. **2.09-25 48-31.** Na 2...48-26 volgt 3.25-48! 26-12 4.32-21 12x26 5.10-37+. **3.10-04 31-42.** Indien **3...31-26**, dan zijn mogelijk **4. 25-03+** of **4.25-48+**. **4.04-15 42-31 5.15-42 31x48 6.32-43 48x39 7.25x48+.**

In deze stelling is **de veiligste "snelweg" over het bord** ongetwijfeld de **dubbele hoek** (de twee naast elkaar liggende hoekvelden). Daarheen had de zwarte dam zich tijdig moeten begeven (waarbij men uiteraard het voor dit eindspel belangrijke **stolbnik-motief** niet uit het oog mocht verliezen). Overigens wordt in meestertoernooien een eindspel van **drie dammen tegen één dam** zelden uitgespeeld; de spelers komen doorgaans **remise** overeen.

Standaard eindspelen

Wanneer de sterkere partij over **vier gevechtseenheden** beschikt, wint zij in het algemeen tegen een **enkele vijandelijke dam**.

Als uitzonderingen noemen wij twee stellingen:

1. **Wit:** dam 1; schijven 15, 20 en 25.
Zwart: dam 46.

2. **Wit:** dam 1; schijven 16, 21 en 26.

Zwart: dam 6.

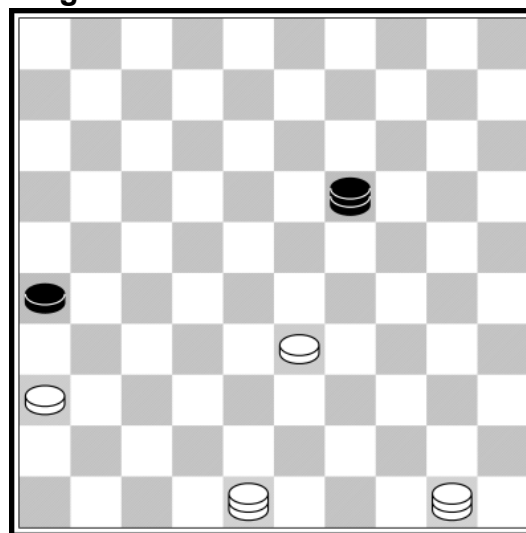
In de **eerste stelling** kan wit **geen winst** afdwingen.

In de **tweede stelling** hangt de uitslag af van **wie aan zet is**.

- Is **zwart** aan zet, dan verdrijft hij eenvoudig de enige witte dam uit de onderste dubbele hoek en wint.
- Is **wit** aan zet, dan slaagt hij er niet in deze diagonaal te bereiken en eindigt de partij **remise**.

In de praktijk komen veel vaker eindspelen voor waarin de zwakkere partij naast een dam nog **één of meer gewone schijven** bezit. Meestal helpt zo'n schijf haar dam nauwelijks, behalve in gevallen waarin zij een afruil kan afdwingen of zelf tot dam kan doorbreken.

Diagram 26

In **diagram 26** wordt de **sleutelstelling van de Bonnard-positie** getoond.

De witte schijf op **36** houdt de zwarte schijf op **26** tegen, terwijl de gewone schijf op **33** door de **lange diagonaal** is afgesneden.

Toch moet wit de zwarte dam dwingen de lange diagonaal te verlaten.

1.48-43! Nu heeft de zwarte dam op de lange diagonaal nog maar **één veilig veld**. Na: 1...19-46 (of 37) volgt: 2.43-32+. En na: 1...19-14 (of 10) volgt: 2. 36-31 26x37 3.43-32+. **1...19-05 2.43-49+**.

Moeilijkheden bij het uitspelen van dit voordeel kunnen ook ontstaan wanneer de zwarte gewone schijf **veld 36** of **45** bezet. Daardoor kan zij immers een van de witte gevechtseenheden afruilen.

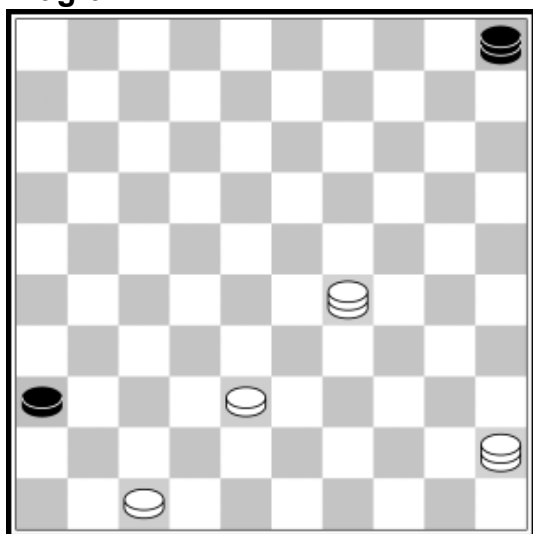
In zulke gevallen is het nuttig de **sleutelopstelling** te kennen (die hierna wordt behandeld; uiteraard moet men eerst de juiste weg naar de winst uitstippelen).

Daarom geven wij hieronder, naar onze mening, de **belangrijkste praktische standaardstellingen**. Zij zijn uitgewerkt door buitenlandse theoretici en later verder ontwikkeld door Sovjet-analisten **Joeri Barski** en **V. Kononov**.

Eerst de drie Scoupe-posities

In alle drie de stellingen wordt de zwarte schijf op **36** tegengehouden door de witte schijf op **47**.

Diagram 27

De zwarte dam bevindt zich op de **lange diagonaal**. Verder staan

- witte dam op **6**;

- witte schijf op **47**;
- zwarte schijf op **36**.

De tweede witte schijf (de "niet-sleutelschijf") staat op **38**.

Is **zwart aan zet**, dan heeft de dam geen bruikbare voortzetting. Hij kan niet langs de lange diagonaal afdalen:

1...05-46 (of 1...37),

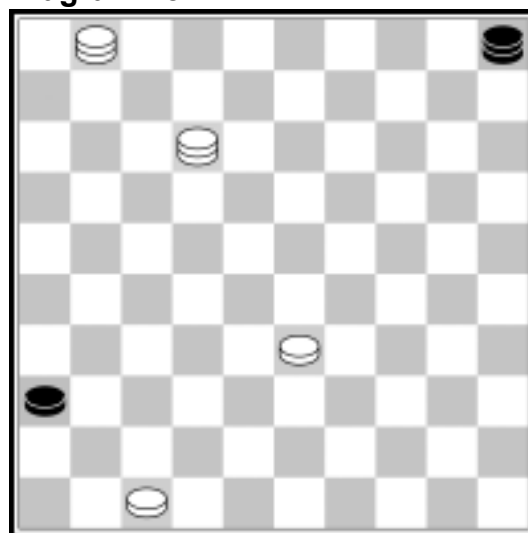
wegens de lus 2.38-32 46x34 3.45x23+

En iedere andere zet over de "gewichtsvelden", 1...05-10 (of 14, 19, 28), verliest eveneens door

2.47-41! In beide varianten gaat de zwarte dam verloren.

Is **wit aan zet**, dan speelt hij eerst een **wachtzet 1.29-34+**.

Diagram 28

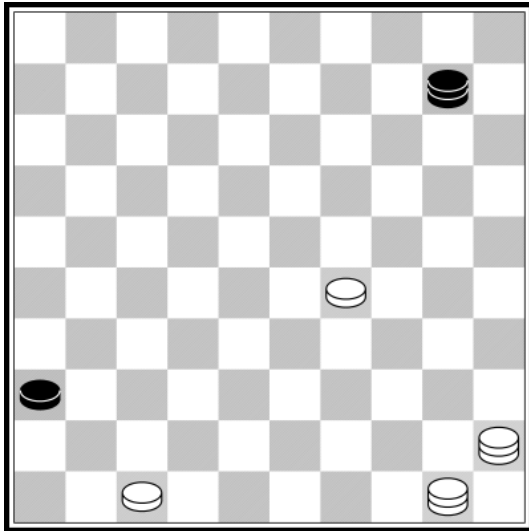
De niet-sleutelschijf staat nu op **33**.

De witte lus wordt opgebouwd via de velden **1** en **12**.

Wanneer **zwart** aan zet is, kan hij niet langs de lange diagonaal afdalen wegens **33-28**, en op **1...5-10** (of **14, 19**) volgt opnieuw **2.47-41+**.

Wanneer **wit** aan zet is, blijven dezelfde dreigingen bestaan na **1.12-18x**.

Diagram 29

De niet-sleutelschijf van wit heeft nu **veld 29** bereikt. Op het juiste moment moet nu de **wachtschijf op 47** in het spel worden gebracht.

1.47-42! Bevindt de zwarte dam zich op dat moment op **veld 14**, dan moet wit eerst een wachtzet uitvoeren **50-06**.

1...10-04. Niet 1...36-41? wegens 42-37!, 50-28, 45x05+.

Na 1...10-15 volgt 2.50-33 36-41 3.42-37 41x32 4.33-47+.

De zwarte dam kan de lange diagonaal niet blijven bezetten vanwege de dreiging **42-37**, gevolgd door **50-28+**.

2. 42-37 04-15. Indien 2...04-09, dan 37-31!, 50-22, 29-23, 45x04+.

3.50-33 15-04 4. 33-17! De zwarte dam heeft nu geen zetten meer.

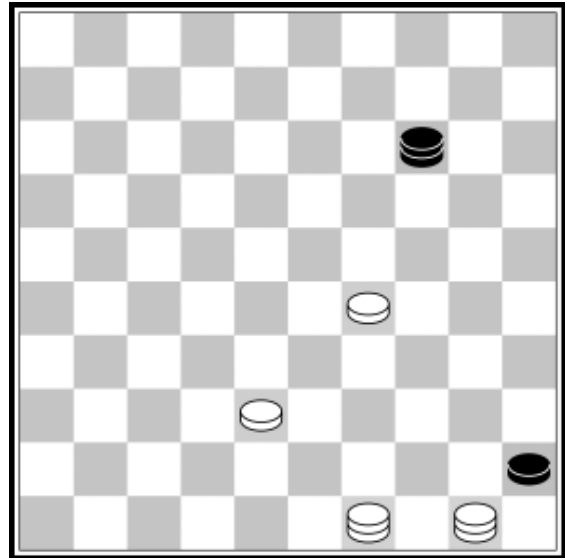
(Indien 4...04-15, dan volgt 5.17-26×.)

Indien in het besproken eindspel de **niet-sleutelschijf veld 29** niet kan bereiken (bijvoorbeeld na de zet **29-24**), dan kan wit **geen winst** meer afdwingen.

Nu volgen drie stellingen met het **Manoury-motief**:

Wit: dam op **50**; **Zwart:** schijf op **45**.

Diagram 30

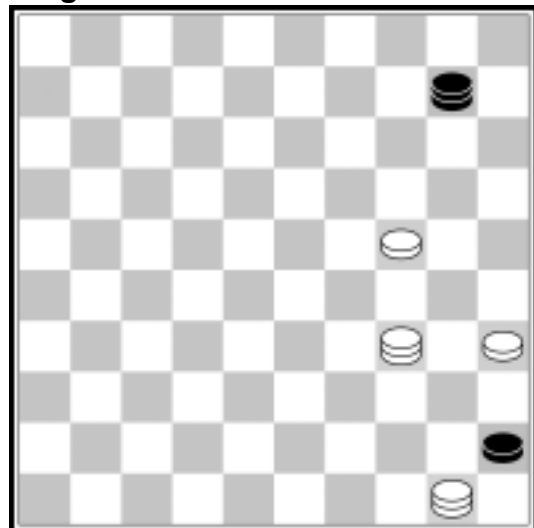

In diagram 30 zien wij de **sleutelstelling van de Mertens-lus**. Wit dreigt met **29-23**, terwijl op **1...14-46** (of **41, 37**) volgt:

2.49-40 45x23 3. 38-32+.

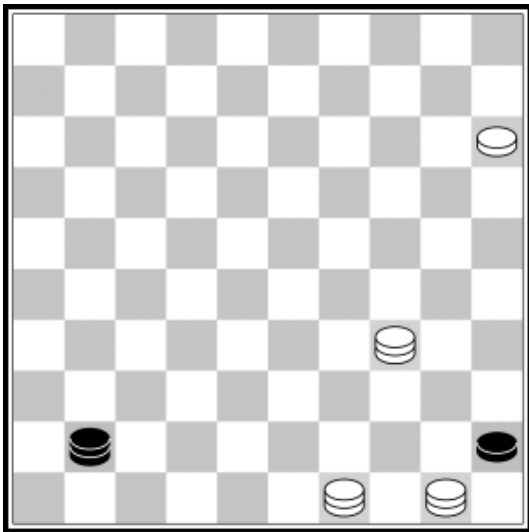
Daarom is zwart gedwongen de **lange diagonaal** te verlaten, waarna wit zijn (tot dan toe afgesneden) schijven gemakkelijk kan activeren.

Diagram 31 — De Lambert-lus

Wit dreigt met **24-19**. Naar beneden uitwijken is onmogelijk wegens de andere lus: **34-23+**. Merk op dat **dezelfde dubbele lus** ook tot winst leidt wanneer op **veld 50** geen dam maar een **gewone schijf** staat.

Diagram 32 — De Lebre-lus

Hier moet worden opgemerkt dat wanneer de witte schijf **veld 24** niet kan bereiken, **drie dammen** nodig zijn om te winnen.

Wit dreigt met: 34-40!, 50-39, 49x46x, en op 1...41-05 volgt: 2.15-10+.

1...41-46. Nu geeft wit met een **manoeuvre in drie zetten** de zet over aan de tegenstander.

2.34-01 46-05. De dreiging **01-40** blijft bestaan en dwingt zwart van de ene hoek naar de andere te manoeuvreren.

3.01-07 05-46 4.07-34. Zwart verliest een tempo en beschikt niet meer over een aanvaardbare zet.

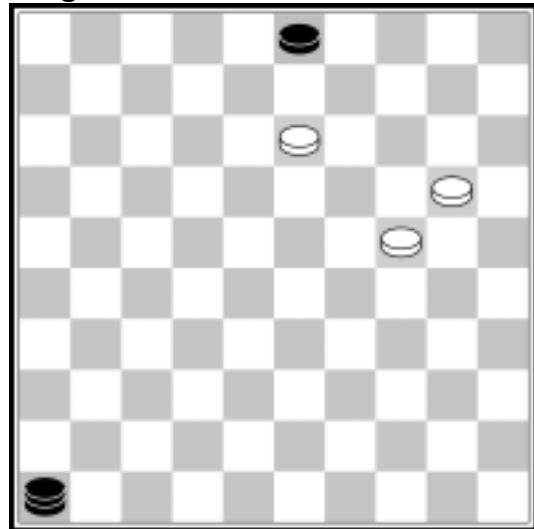
Zugzwang

Zo noemt men een situatie waarin één van beide spelers **verliest** (of zich met **remise** moet tevredenstellen) uitsluitend omdat **hij aan zet is**.

Hier volgen twee voorbeelden waarin de **zwakkere partij** juist dankzij de zetplicht remise weet te maken.

F. Tussveld (1936)

Diagram 33 — Remise

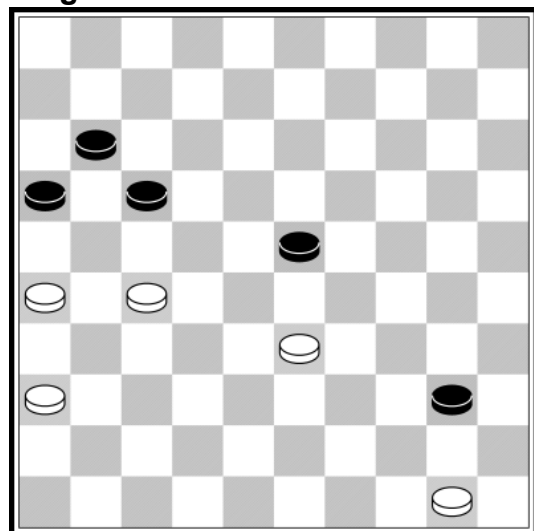
Twee witte schijven zijn van de **lange diagonaal afgesneden**, terwijl de derde in oppositie staat.

Op zichzelf lijken deze elementen ongevaarlijk, maar juist hun combinatie maakt het mogelijk één enkele doorgang naar dam te vinden.

1.20-15 46-05. Op 1...46-41 (of 37, 32, 28) volgt de damdoorbraak 2.13-09 03x14 3.24-19 14x23 4.15-10, remise.

2.24-20 05-46 3.20-14! 46x05 4.13-09 03x14 5.15-10, remise.

Diagram 34 — Remise

Deze stelling werd voor het eerst gepubliceerd in **Trinidad** in **1928**.

Na **1.36-31 40-45** ontstaat een gunstige oppositie voor zwart.

De combinatie

1.50-44! 40x49 2.36-31 49x21 3.33-28 23x32 4.31-27 redt echter de partij.

Hoewel zwart een **enorme materiële voorsprong** heeft, is hij in **zugzwang** geraakt.

4...32-37 5.27-22 17x28 6.26x06, remise.

Dit is een **spiegelbeeld** van het reeds bekende motief uit het vorige voorbeeld.

Ter afsluiting van dit overzicht van typische **eindspeltechnieken** merken wij op dat **verschillende van deze motieven ook in andere fasen van de partij kunnen worden toegepast**.

Elementen van het positiespel en de strategie

Tot de elementen van het **positiespel** behoren onder meer de sterke en zwakke schijven, hun groeperingen, de wetten van een doelmatige krachtsontplooiing enzovoort.

Strategie is een ruimer begrip. Zij omvat zowel het positiespel als het combinatie- of tactische spel.

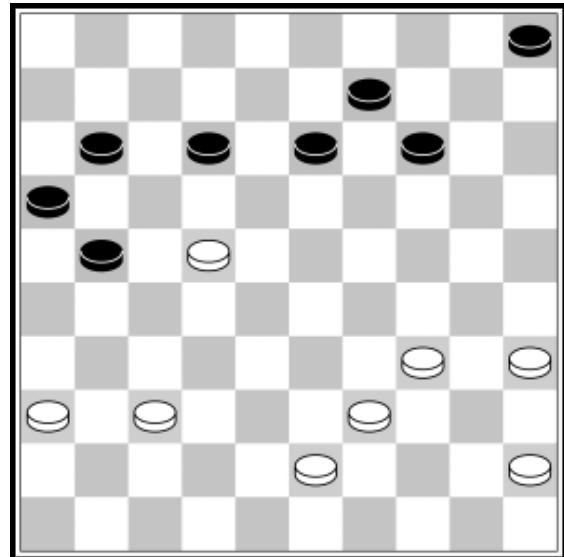
In de praktijk zijn al deze elementen nauw met elkaar verweven en is het nauwelijks zinvol ze volledig los van elkaar te behandelen. Daarom hebben wij in dit boek talrijke stellingen opgenomen waarin positionele en combinatieve elementen naast elkaar voorkomen. In alle gevallen vestigen wij echter de aandacht op het element dat naar onze mening in de betreffende stelling het belangrijkste is.

De geïsoleerde schijf

Wanneer een schijf diep in het kamp van de tegenstander is doorgedrongen en onvoldoende wordt ondersteund door de overige schijven, komt deze voorpost onder druk te staan en wordt hij **geïsoleerd**.

Twee eenvoudige voorbeelden.

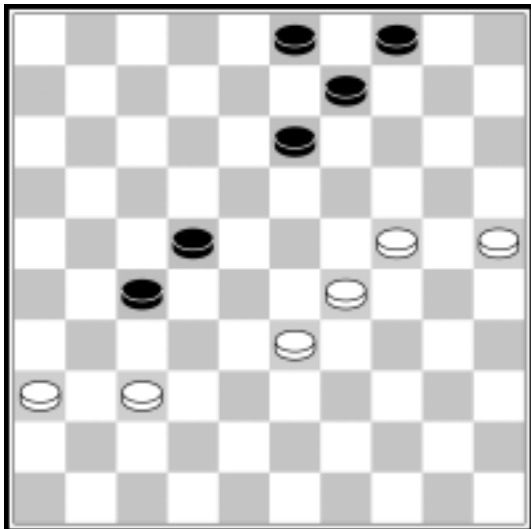
Diagram 35 — Pavlov – Sjavel (1958)
Zwart aan zet

Na **1...21-26** volgt **2...16-21**, waardoor de dreiging **3...12-18** niet meer is af te wenden. De **geïsoleerde schijf op 22** gaat verloren.

Diagram 36 — B. Springer
Winst

Diagram volgende pagina

De **paalschijf** op **27** lijkt een betrouwbare positie in te nemen, maar na de eenvoudige terugruil

1.33-28! 22x33 2.29x38

kan zwart zijn schijf **27** niet meer redden.

De tang

Zo noemt men een **binding** waarbij een voorste schijf als het ware **van twee kanten wordt ingeklemd**.

Bijvoorbeeldx

Wit :schijven **27, 28, 31 en 33**.

Zwart: schijven **12, 17, 18 en 22**.

Hier is de witte schijf op **22** in een soort **tang** terechtgekomen.

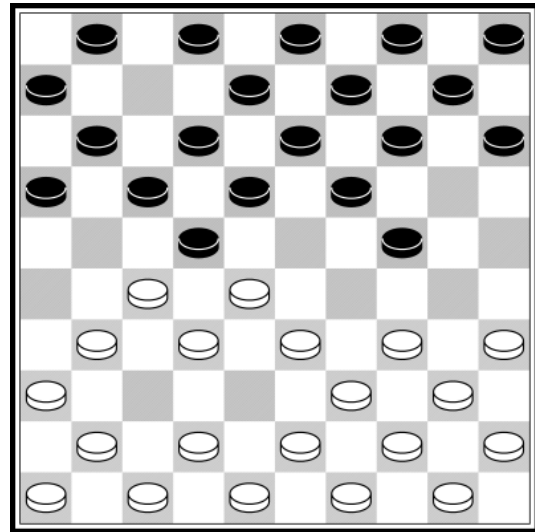
In dergelijke stellingen heeft de partij die de tang aanlegt meestal het voordeel.

Van groot belang zijn daarbij uiteraard:

- het aantal schijven van beide partijen dat bij de tang betrokken is;
- de mogelijkheid voor een van beide spelers om elders op het bord een voordeel te behalen.

Een tang kan de partij al **in de opening** beslissen.

1.33-28 18-22 2.38-33 12-18 3.32-27 07-12 4.37-32 20-24?

5.34-30! De vierde zet van zwart blijkt ongelukkig te zijn: de schijf op **22** is in een tang terechtgekomen. Op zichzelf is dit in de opening nog niet beslissend, maar zwart heeft nu **geen mogelijkheid meer de schijf op 28 af te ruilen**. Vervolgens is mogelijk:

5...14-20 6.30-25 10-14 7.41-37

Wit heeft nu de **kolom 37-32-28** gevormd, waardoor zwart niet meer op **29** kan afruilen.

7...01-07 8.46-41 05-10 9.43-38

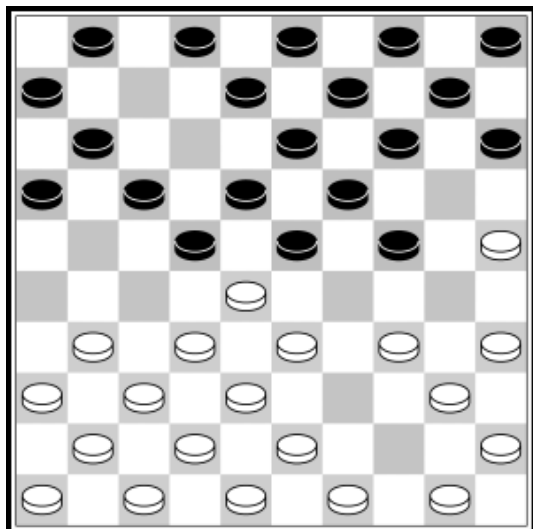
Zwart is gedwongen de ingeklemde schijf prijs te geven.

38.

Nog een **openingsvariant** over hetzelfde onderwerp.

1.33-28 18-23 2.39-33 20-24 3.34-30 12-18 4.44-39 07-12 5.30-25 18-22 6.39-34 12-18

Diagram 38

De schijf op 28 is in een **tang** terechtgekomen.

7.34-29! 23x34 8.40x20 15x24 9.32-27.

Door deze **dubbele afruil** is de stelling ingrijpend veranderd nu zit de **zwarte schijf op 22** in de tang, terwijl zwart op de andere vleugel **geen tegenspel** heeft. Net als in de vorige partij raken de nuttige zetten van zwart spoedig uitgeput.

9...01-07 10.37-32 08-12 11.41-37 02-08 12.49-44 10-15 13.43-39 04-10 14.48-43 15-20 15.44-40 10-15 16.50-44 05-10 17.46-41 enz.

Laten we nog twee andere vormen van **bindingen** bespreken.

De hekstelling

De groepering **26, 27, 31 en 36** bindt de zwarte schijven **16, 18 en 22**, evenals andere schijven die zich in de omgeving van de velden **1, 6, 7, 11, 12 en 17** bevinden.

Bijvoorbeeld:

- **Wit:** 26, 27, 31, 36, 38, 49.
- **Zwart:** 1, 12, 16, 17, 18, 22.

De halve hekstelling

De kolom **27, 31 en 36** houdt de zwarte schijven **16, 18 en 22** vast, terwijl daarachter nog andere schijven kunnen staan.

Bijvoorbeeld:

- **Wit:** 27, 31, 36, 42, 43, 48.
- **Zwart:** 1, 12, 16, 17, 18, 22.

Soms slaagt wit er vanuit een **halve hekstelling** in de schijf 22 gevangen te nemen.

Bij de beoordeling van stellingen met een hekstelling of halve hekstelling moet men ook altijd rekening houden met de mogelijkheden op de **andere vleugel**.

De paalschijf

Zo noemt men een schijf die in het kamp van de tegenstander is doorgedrongen en daar **ten minste twee vijandelijke schijven** vasthoudt.

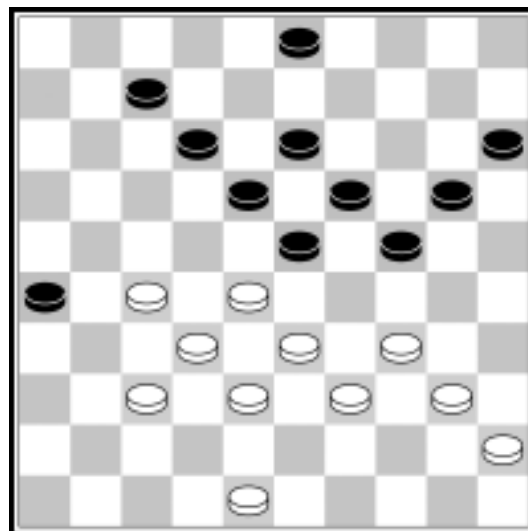
Bijvoorbeeld:

- **Wit:** 13, 34, 37, 47.
- **Zwart:** 2, 4, 12, 27.

De witte **paalschijf op 13** is, ondanks haar diepe positie, een duidelijk pluspunt.

Diagram 39 — J. Bom

Zwart aan zet

Zwart merkt op dat hij de paalschijf **combinatief** kan winnen.

1...24-29? 2.33x24 19x30 3.28x17 17-11 (een **coup royal** van hetzelfde type wordt later behandeld, in het hoofdstuk over de **typische combinaties**)

4.34x14 07x35 5.32-28!

De paalschijf op **14** compenseert volledig het materiële verlies, terwijl de **oppositie** in het voordeel van wit uitvalt. Ondanks een **schijf meer** verliest zwart.

Centrum en ruimtelijk overwicht

Zelfs weinig ervaren dammers weten dat **een schijf in het centrum sterker is dan een schijf aan de rand**.

Een goed bezet centrum dringt de tegenstander naar de vleugels terug, waardoor zijn stelling merkbaar verzwakt.

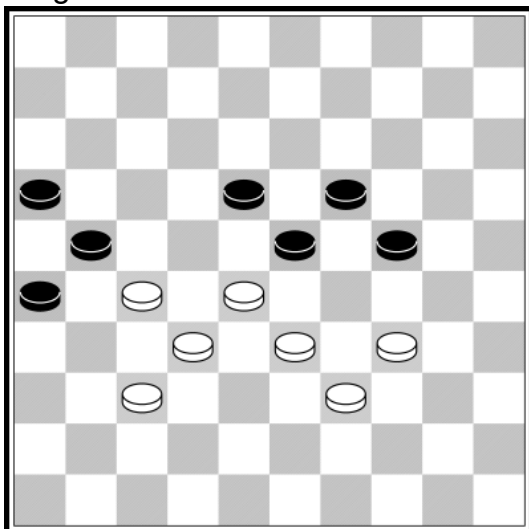
Zo moet bijvoorbeeld de volgende positie als **gelijkwaardig** worden beschouwd, ondanks het materiële voordeel van zwart:

- **Wit:** 27, 34.
- **Zwart:** 16, 25, 26 en 35.
- **Zwart aan zet.**

Wanneer één witte schijf erin slaagt **twee zwarte schijven te binden**, ontstaat elders op het bord de mogelijkheid om **met overmacht aan te vallen**.

De stelling van King

Diagram 40

Indien wit onmiddellijk aanvalt met: 1.28-22, dan redt zwart zich met: 1...23-28, remise.

De redding wordt mogelijk gemaakt door een tijdelijk offer. De juiste voortzetting is:

1.34-30! 24x35 2.39-34.

Zwart is nu gedwongen materiaal prijs te geven.

2...19-24 3.28x30 35x24 4.33-28 18-22 5.28x17 21x12 6.32-28 12-18.

Alle vier de zwarte schijven zijn nu in oppositie terechtgekomen, maar wit is aan zet.

7.37-32. Hier blijkt duidelijk hoe passief de randschijven 16 en 26 zijn: één enkele witte schijf (27) houdt ze beide tegen. Nu zijn alle kansen op een doorbraak aanwezig.

7...16-21 8.27x16 26-31 9.16-11 31-36 10.11-06 36-41 11.06-01.

Bij een wederzijdse doorbraak is het een belangrijk voordeel dat degene die het eerst promoveert, doorgaans ook de gelegenheid heeft zijn overige schijven verder op te rukken.

11...18-22 12.28x17 41-47.

Indien: 12...41-46, dan volgt: 32-28! en 17-12+.

13.01-06 47-42. Na: 13...47-41 volgt:

34-30!+. In geval van: 13...47-36

beslist: 34-29 en 32-27+.

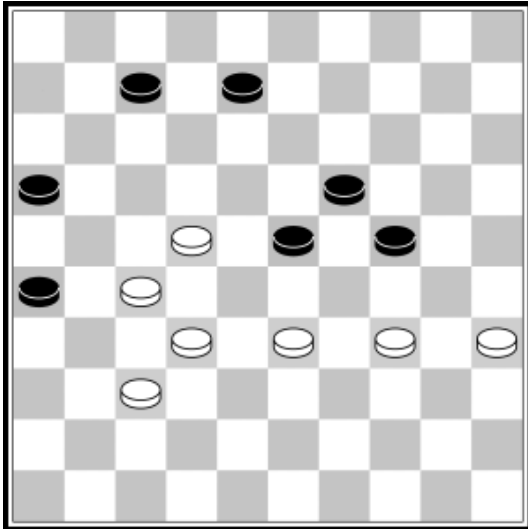
14.34-29! 24x33 15.32-28 33x11 16. 6:47x.

Vleugelaanval en doorbraak

In de praktijk lukt het meestal om de verdediging van de tegenstander te doorbreken en een dam te halen via één van de vleugels.

Druk uitoefenen op een verzwakte vleugel is een van de populairste strategische plannen.

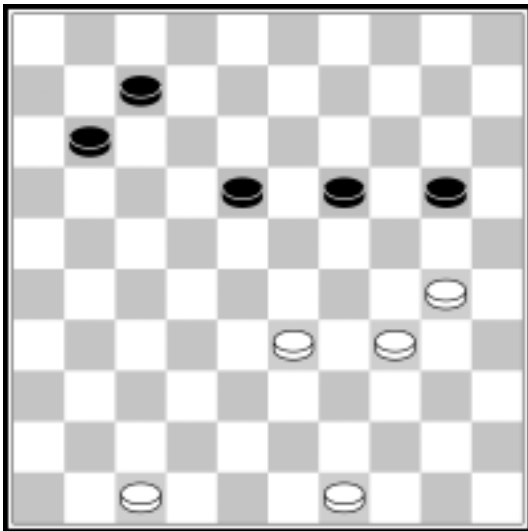
Diagram 41 — Jadin - Boedagov (1959) Winst

1.22-18! 23x12 2.34-29+.

De opgave wordt op zeer eenvoudige wijze opgelost: een afleidend offer, gevolgd door een aanval, maakt de zwarte verdediging machteloos om de doorbraak nog te verhinderen.

42.

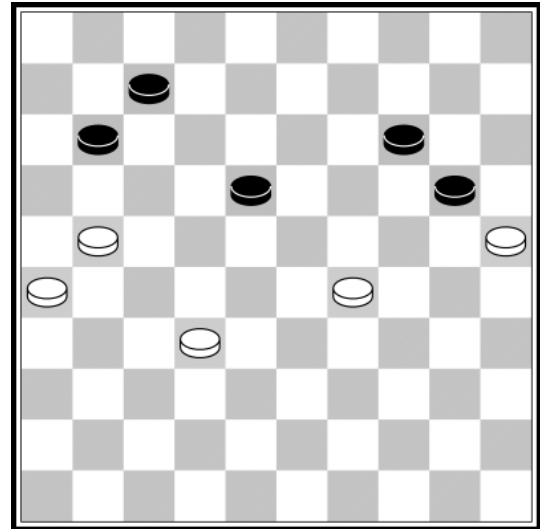
Op de rechtervleugel beschikken beide spelers over drie schijven, maar de witten beginnen als eersten met actieve acties.

Bovendien verdedigt de voorpost op 49 de korte vleugel van wit uitstekend.

1.33-29! (dreigt 30-25)

1...20-25 2.29-24 19-23 3.24-19! 23x14 4.30-24. Vervolgens breekt wit met 24-20 door op de verzwakte lange vleugel van zwart.

Diagram 43 M. Korchov - Mansjin (1959)

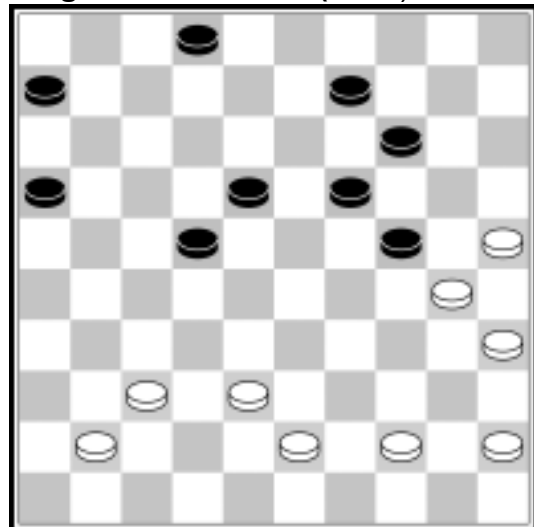

1.32-27! 07-12 2.21-16. Zwart bevindt zich in zugzwang: zij hebben geen geschikte wachtzet om een afruil voor te bereiden.

2...11-17 3.26-21. Een eenvoudige offerzet die zeer vaak voorkomt. Hierdoor volgt een doorbraak op de korte vleugel van de tegenstander.

Voorpost

Diagram 44 Delhom (1959)

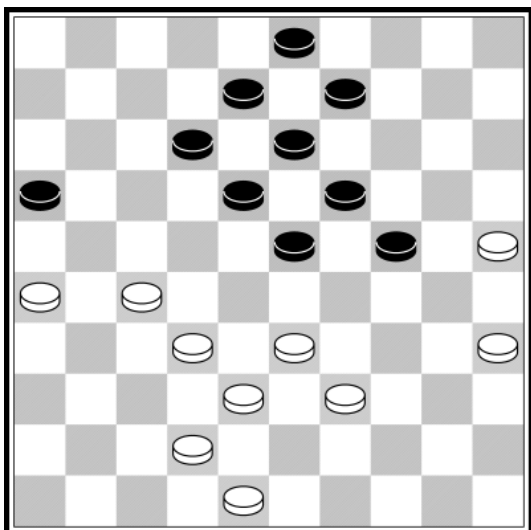
De verzwakking van de lange vleugel van zwart is niet onmiddellijk zichtbaar. Wit past echter een zeer doeltreffend en leerzaam plan toe.

1.44-40. Nu dreigt wit na de dubbele afruil 25-20, 40x20 veld 15 te bezetten, vervolgens een schijf naar 20 te brengen en uiteindelijk tot dam door te breken.

1...24-29 2.43-39. Nu blijkt dat 2...22-28 onmogelijk is wegens de combinatie: 3.30-24! 29x20 4.39-33 28x39 5.40-34 39x30 6.35x04+.

2...06-11 3.39-33 09-13 4.33x24 22-28 5.38-32 28x33 6.25-20, waarna zwart zich overgaf.

Diagram 45 — Baba Sy – Dionis (1960)

1.48-43! 23-29. Zwart wordt gedwongen hun verdedigende formatie te verzwakken, omdat hij in een net van combinatiedreigingen is terecht gekomen.

Zwart kan niet spelen: 1...09-14? wegens: 2.27-22! 18x27 3.32x21 16x27 4.33-29 24x44 5.43-39 44x36 6.38x20 met een doorbraak op de rechtervleugel. Evenmin is mogelijk: 1...12-17 wegens: 2.35-30! 24x35 3.33-29 23x34 4.39x30 35x24 5.27-21 16x27 6.32x14 09x20 7.25x14

Een schijf winst én een doorbraak.

Daarom verlegt wit de aanval naar de linkervleugel.

2. 27-21. Het initiatief garandeert echter nog geen succes.

Sterk is ook: 2. 33-28? maar na 2...18-22! 3.27x07 08-12 4.07x18 13x44 zou juist zwart een doorbraak krijgen.

2...16x27 3.32x21 09-14. In strategisch opzicht heeft zwart een val voorbereid. Na: 4.21-16 12-17 5.26-21 17x26 6.16-11 volgt: 6...24-30! 7.25x12 08x06 en de zwarte stelling blijft houdbaar.

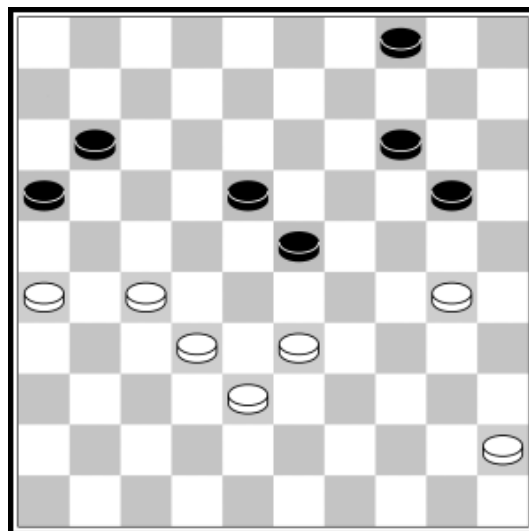
Daarom: **4.33-28 03-09.**

Indien: 4...18-23, dan: 5.28-22+

5.21-16 12-17 6.28-23! 19x28 7.38-32 28x48 8.39-34 48x30 8.25x03+.

De doorbraak werd op de vleugel voorbereid en via het centrum voltooid. Een fraai slot van een uitstekend strategisch plan!

Diagram 46 — De Jong - Mulder (1964)

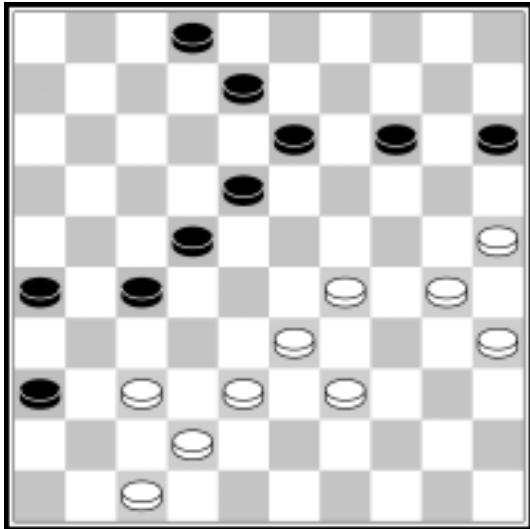
De rechtervleugel van zwart is enigszins verzwakt, maar de beslissende doorbraak volgt via het centrum. Eerst wordt op de tegenoverliggende vleugel een voorbereidend plan uitgevoerd.

1.30-25! 20-24. Door de dreiging 33-28 heeft zwart geen beter antwoord.

2.33-28 14-19 3.25-20! Nog een afleidend offer.

3...24x15 4.28-22+. Wit breekt nu door in het centrum of wint een schijf.

Diagram 47 — Baba Sy – Verheij (1961)

1.29-23! 18x29 2.33x24 14-19.

Sterker verzet is mogelijk na:

2...13-19 3.24x13 08x19,

Bijvoorbeeld: **4.30-24 19x30 5.35x24 27-31 6.39-33 22-27 7.33-29 27-32,** enz.

3.39-33. Wit dreigt met: **24-20, 33-28, 38x20.**

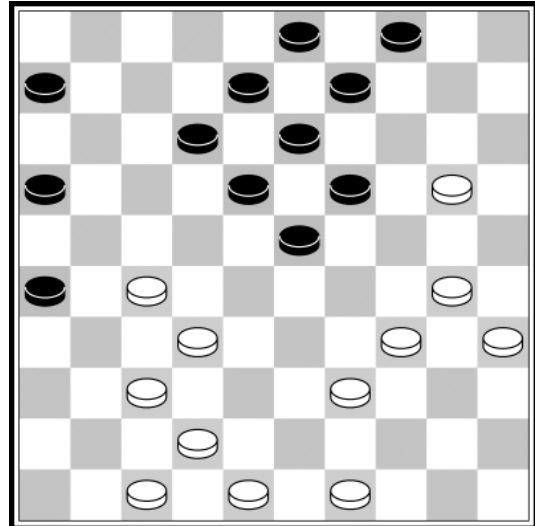
3...13-18 4.24x13 08x19. Het combinatiemechanisme blijft ook na **19x08** onveranderd.

5.38-32! (de eenvoudigste voortzetting) 27x29 6.30-24 19x30 7.25x12+.

Een zeldzaam geval: alle vijf de gewone schijven zijn in oppositie terechtgekomen!

Diagram 48 — Zubok – Niksevitj (1978)

Zwart aan zet

1...12-17! De aanval op de linkervleugel van wit begint.

2.47-41 17-22 3.41-36 22x31 4.36x27 08-12. Zwart wil de manoeuvre 12-17, 17-22 herhalen. Daarom moet wit een kolom vormen.

5.42-38. Indien: **5.39-33,** dan volgt:

5...23-29 6.34x14 13-19+.

5...23-28!! 6.32x14 13-19 7.14x23 18x40 8.35x44 16-21 9.27x16 06-11 10.16x18 09-13 11.18x09 03x41+.

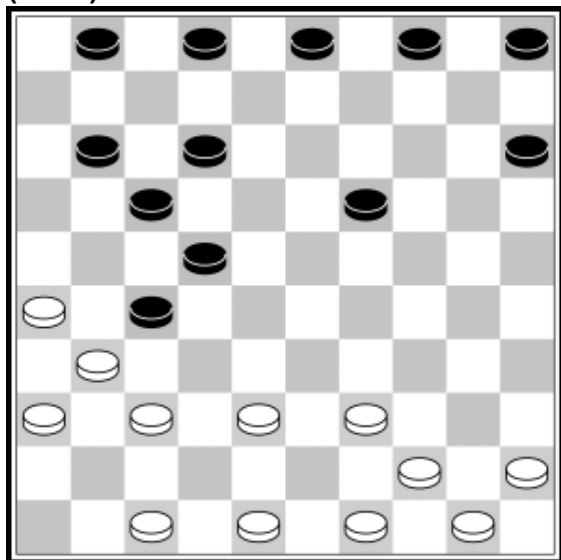
Het strategische plan van zwart wordt bekroond met een groots opgezette combinatie van zeven zetten.

Aanval op de paalschijf

De witte schijf op 24, die de zwarte schijven 15 en 25 vasthoudt, wordt een paalschijf genoemd (voor zwart is dit overeenkomstig de schijf op 27 tegenover 26 en 36).

Stellingen waarin zo'n paalschijf voorkomt, noemt men paalstellingen.

Een van de belangrijkste manieren om hiertegen te spelen is de aanval op de paalschijf.

Diagram 49 — Zvirbulis – Jermakov (1982)

In het diagram zien we een klassieke paalstelling. Behalve de paalschijf op 27 beschikt zwart ook nog over een schijf op 22.

Een rechtstreekse aanval op de paalschijf via veld 32 lijkt wit op het eerste gezicht weinig voordeel op te leveren. Wit beschikt over drie aanvallers (37, 47 en 48), terwijl zwart slechts drie verdedigers heeft (12, 1 en 2). Toch kan wit de tactische mogelijkheden van de stelling benutten.

1.47-41. Een voorbereiding om de aanval met extra reserves te ondersteunen.

1...01-06 2.37-32 11-16 3.02x16 27x04 4.41-37 06-11 5.37-32 11-16 6.32x21 16x27 7.39-33 19-23 8.33-29! Een afleidend offer vormt het belangrijkste element van het witte plan.

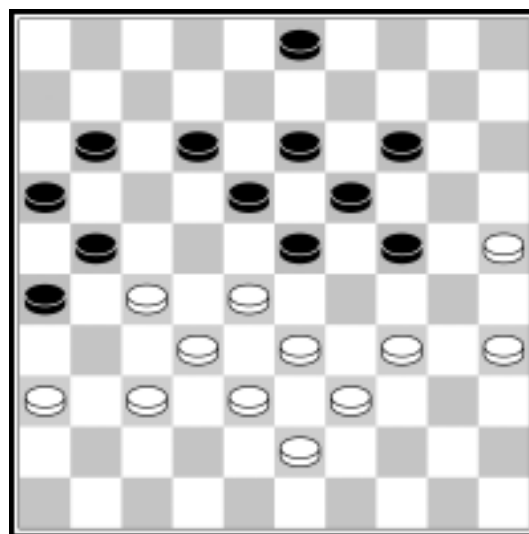
8...23x34 9.38-33. Nu dreigt 33-28.

Na: 9...27-32 volgt: 10.44-39+.

9...34-40 10.45x34 27-32 11.49-43 02-07 12.48-42 07-11 13.44-39 04-09 14. 42-38+.

Onwrikbare stelling

Een onwrikbare stelling is een positie waarin één van beide partijen geen mogelijkheid meer heeft om af te ruilen. Elke poging tot afruil leidt tot materieel verlies. Uiteindelijk beschikt de partij die geen afruilmogelijkheden heeft óf helemaal niet meer over nuttige zetten, óf zij wordt gedwongen haar stelling te verzwakken.

Diagram 50 — Sjavel - Kosminski (1959)

1.35-30! 24x35 2.33-29. De zwarte schijf op 23 is nu ingesloten. Er dreigt een doorbraak met 29-24 (of 27-22).

2...35-40 3.34x45 23x34 4. 39x30.

Het materiële evenwicht is hersteld, maar zwart is in een hopeloze positie terechtgekomen. Hun enige kans op tegenspel bestaat uit het vormen van een kolom met de schijven 9, 13 en 18.

4...03-09 5.43-39 12-17 6.39-33 18-22 7.27x18 13x22 8.45-40 09-13 9.40-34 13-18 10.34-29 22-27 11.29-23 18x29 12. 33x13+.

In deze partij werd de uitslag uiteindelijk beslist door de onwrikbare (hangende) schijf op 11.

Een stelling kan slechts **tijdelijk onwrikbaar** zijn, maar ook dat is soms al voldoende om een onweerstaanbare tactische dreiging te creëren.

De slagkolom

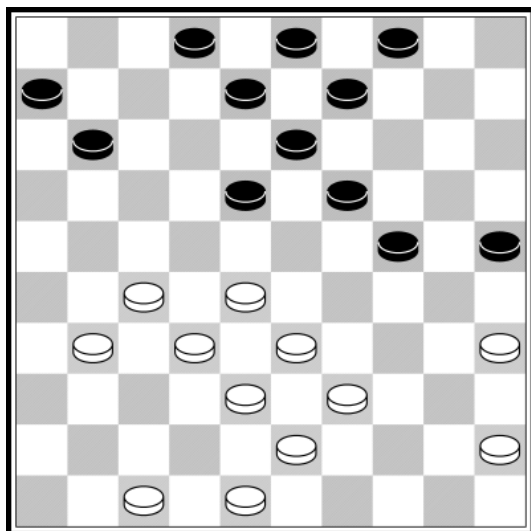
In het vorige hoofdstuk hebben wij gezien dat het ontbreken van afruilmogelijkheden kan leiden tot een **strategisch hopeloze positie**.

Afruilen worden echter vaak juist mogelijk gemaakt door de zogenoemde **slagkolommen**: groepen van **drie** (soms ook **twee**) schijven.

Voorwaarde is uiteraard dat deze manoeuvre niet wezenlijk wordt gehinderd door de vijandelijke formatie (bijvoorbeeld door een binding of omsingeling), noch door de eigen onwrikbare schijven.

Diagram 51 — Delhom – Van Dijk (1959)

Zwart aan zet en wint

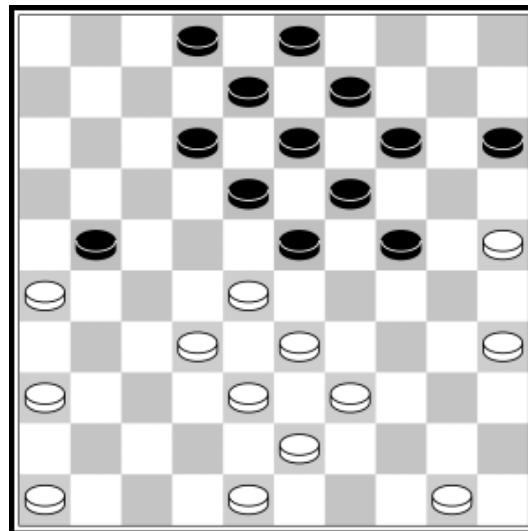
De witte schijf op **31** is tijdelijk **onwrikbaar** geworden en verhindert daardoor de werking van de slagkolom **27-32-38**. Van deze omstandigheid maakt zwart onmiddellijk gebruik.

1...11-17! Zwart dreigt met: 24-29, 19-30, 18-22, 13-44+ (hier wordt gebruikgemaakt van de slagkolom **18-13-9**),

en na: **2.39-34** volgt: **17-22, 24-30, 19x26**
(slagkolom **24-19-13**).

Diagram 52 — De Vries - Van Flouen (1959)

Zwart aan zet en wint

Wit heeft zojuist **31-26** gespeeld.

Op het eerste gezicht lijkt de combinatie:

1...21-27 2.32x21 23x32 3.38x27 14-20 4.25x23 18x49, aantrekkelijk, omdat de dam wordt gewonnen: **5.21-16 49x21 6.26x17 12x21 7.16x27**.

Zwart kiest echter voor een **zuinigere** oplossing: eerst bouwen zij een **slagkolom** op.

1...14-20! 2.26x17 12x21 3.25x14 09x20. Nu dreigt de nog krachtigere combinatie: **21-27, 23x32, 24-30, 20x49+**. (dreigende slagkolom **24, 20, 15**).

4.39-34 20-25! Nu treedt de slagkolom **24, 19, 13** in werking.

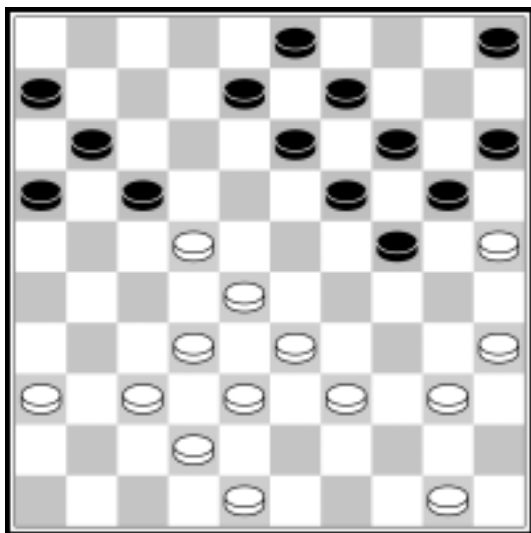
5.36-31 21-27! Wit ontkomt ook nu niet aan de combinatieve dreiging.

6.31x22 18x27 7.32x21 23x32 8.38x27 24-30 9.35x24 19x28+.

De klem

Zo noemt men een positioneel middel waarbij de actieve partij een **grote groep vijandelijke schijven vastlegt (verlamt)**.

Diagram 53

Wanneer wit **veld 29** bezet, komt de zwarte groep schijven **5, 14, 15, 19, 20 en 24** in een **klem**, waardoor hun verdere ontwikkeling sterk wordt bemoeilijkt. Kijk hoe wit, met behulp van een tactisch motief, dit belangrijke veld weten te bezetten.

1.40-34! Er dreigt: 2.34-29, zwart mag niet: **2...24-30 3.35:24 20:40** wegens de fraaie combinatie: **4.22-18 13x22 5.39-34 40x29 6.33x04**. Met de volgende zet bezet wit **veld 29**, waarna de karakteristieke **klem 25-29-33** de lange vleugel van zwart vastlegt.

Ook de ontwikkeling van de zwarte schijven **13** en **9** wordt hierdoor bemoeilijkt.

Bovendien beheerst wit het **centrum** en kan hij op een geschikt moment de schijf op **29** nog een veld vooruit schuiven (**29-23**).

Wit bezit een **aanzienlijk positioneel voordeel**.

Blokkade

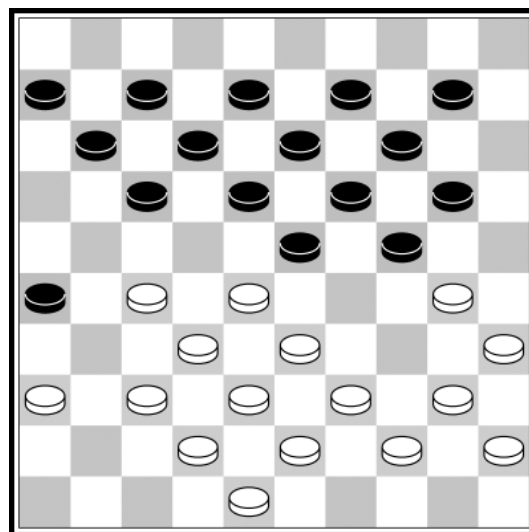
Een van de belangrijkste beginselen van het positionele spel is het **belemmeren van de ontwikkeling van de vijandelijke strijdkrachten**.

Daartoe dienen onder andere de **binding**, de **klem** en andere verwante middelen.

Tot deze middelen behoren ook de verschillende vormen van **blokkade**.

Diagram 54 — Den Doop - Sijbrands (1965)

Zwart aan zet en wint

1...17-22! 2.28x17 11x31 3.36x27 23-29! Een **dubbele afruil**, gevolgd door een onverwachte infiltratie. De witte strijdkrachten zijn volledig **verlamd**.

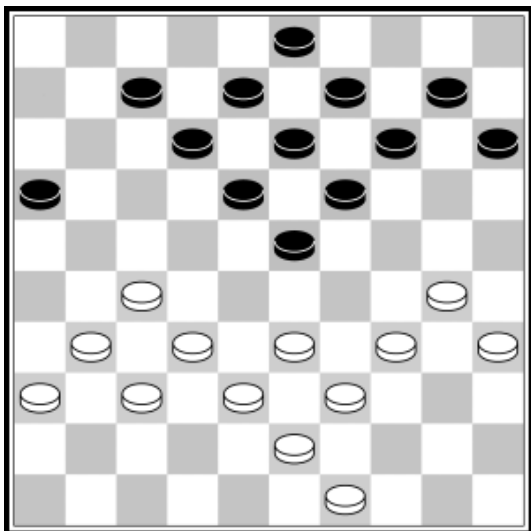
4. 30-25 10-15.

Zwart wint een schijf en vervolgens ook de partij. (*Opmerking: Sijbrands was op dat moment nog maar 16 jaar oud.*)

Diagram 55

Winst

De zwarte schijven staan compact opgesteld, zonder zwakke plekken. Toch gaan zij ten onder aan **combinatieve dreigingen**.

1. **33–29+** Op het eerste gezicht dreigt wit niets concreets, maar de zwarte stelling is **volledig geblokkeerd**. Op de lange vleugel heeft zwart geen enkele nuttige zet en ook in het centrum kan hij niet afruilen. Bijvoorbeeld: **1...23-28 2.32x23 19x28** wegens **3.27-21**, en na **1...07-11** volgt **2.27-21 16x27 3.31x22 18x27 4.29x16**, terwijl **1...12-17** wordt weerlegd door **2.27-22 17x28 3.30-24 19x30 4.34x25 23x34 5.32x01**. Zwart is gedwongen een schijf prijs te geven.

De Gestem-doorstoot

Dit strategische plan wordt toegepast in de zogenaamde **klassieke stellingen**, die worden gekenmerkt door een **symmetrische centrumformatie**.

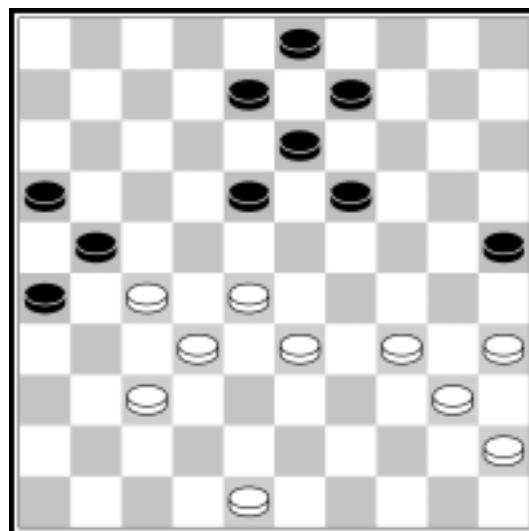
Bijvoorbeeld:

- **Wit:** 28, 32.
- **Zwart:** 19, 23.

In zulke standen beheerst wit gewoonlijk **veld 27** (voor zwart is dat overeenkomstig **veld 24**). Beide partijen kunnen in het centrum weinig actief ondernemen, waardoor de strijd zich vooral naar de vleugels verplaatst. Wanneer de centrumbinding niet kan worden opgeheven, krijgen **reserve-zetten** een bijzondere betekenis.

Bij de formatie **16–21–26** maakt wit vaak gebruik van de opstoot: **28-22** — de zogeheten **Ghestem-doorstoot**. Daarna bezet de schijf **33** veld **28**, waardoor wit in feite **enkele tempi wint**, alsof zij over extra zetten beschikken. Bovendien beperkt de Ghestem-doorstoot de bewegingsvrijheid van de centrale zwarte formatie en versterkt hij het eigen centrum. Ter illustratie volgt een klein voorbeeld.

Diagram 56 — Roozenburg – Dukel (1965)

1. 28-22!

De passieve randschijven van zwart zijn nu als het ware afgesneden van de hoofdmacht, die daardoor zelf haar bewegingsvrijheid verliest. Zwart hoeft alleen nog de schijven 9 en 3 naar voren te brengen.

1...09-14 2.33-28 14-20 3.48-43 03-09 4.43-38 09-14 5.38-33 19-24.

In het zwarte kamp is nu een hangende schijf op 20 ontstaan.

6.34-29 25-30 7.28-23.

Zwarten gaf op. (Na **7...08-12** volgt bijvoorbeeld: **8.33-28 24x33 9.35x15 18x29 10.28x39+**.)

Elementen van het tactische spel

Als dammen geen tactische strijd zou kennen, zou het spel veel van zijn aantrekkingskracht verliezen.

Inderdaad: de combinatie is niet alleen een geducht wapen, maar ook het sieraad van de dampartij.

De kern van de combinatie werd treffend omschreven (waarschijnlijk zonder dat hij daarbij aan dammen dacht) door J.W. Goethe:

"Dappere soldaten spelen dezelfde rol als de voorste pionnen bij het schaken: zij sneuvelen, maar verzekeren de overwinning."

Zo is het ook in het damspel: men offert om te winnen.

Een combinatie is een reeks zetten die door een gemeenschappelijk plan met elkaar verbonden zijn, waarbij de actieve partij met behulp van offers materieel of positioneel voordeel behaalt.

Vergeleken met een rustige positionele ontwikkeling en manoeuvreerspel kan een combinatie worden vergeleken met een explosie, waarbij de algemene positionele factoren (zoals centrumbeheersing, sterke steunpunten, bindingen enzovoort) tijdelijk op de achtergrond raken.

Omdat slaan in dammen verplicht is, kunnen wij de tegenstander één enkele zet afdwingen (de slag), waarvan de gevolgen vaak ver vooruit nauwkeurig kunnen worden berekend.

Daarom worden niet alleen voorste schijven, maar elke schijf geofferd wanneer dat noodzakelijk is om het beoogde doel te bereiken.

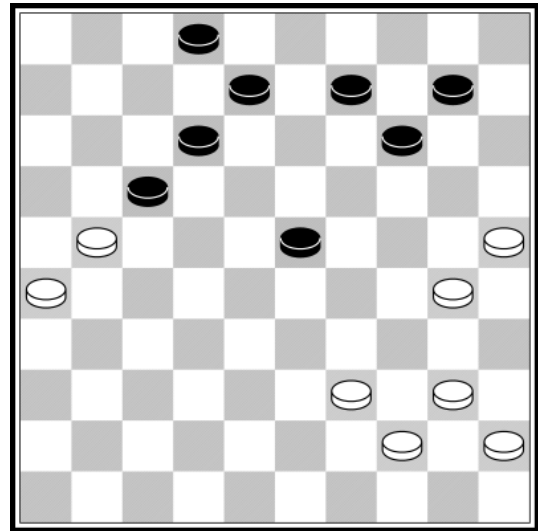
Tot de elementen van het tactische spel behoren, naast de combinaties, ook offers, dreigingen en uiteraard de vele verschillende middelen waarmee een

tactische operatie kan worden uitgevoerd.

Het vormen van een slagketen

We gebruiken een eenvoudig leervoorbeeld om een van de basiselementen (de bouwstenen) van een combinatie uit te leggen.

57.

1.25-20! 14x43 2.44-39 43x34 3.40x07 02x11 4.21x05+.

Stel dat we de oplossing nog niet kennen, maar ernaar zoeken.

De aanwezigheid van een combinatie verraadt meestal het motief. In dit geval zijn dat de vrijgekomen damvelden van zwart op de voorlaatste rij.

Het idee is om via de zwarte schijven 23 en 12 te slaan en zo veld 12 vrij te maken, zodat de witte schijf op 21 dam kan halen.

Nu moet alleen nog het mechanisme van de combinatie worden gevonden: hoe de zwarte schijf op 34 naar het juiste veld wordt gelokt, zodat daarna de twee slotslagen 40x7 en 21x5 mogelijk worden.

De vraag luidt dus:

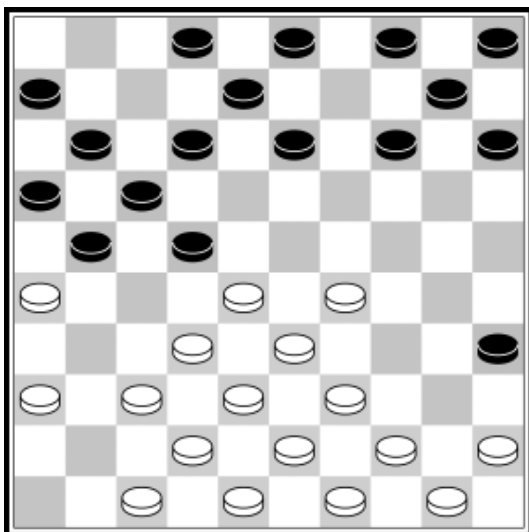
Hoe bouwen we de slagketens op?

In het ene geval ontbreekt immers de zwarte schijf op 34, terwijl in het andere geval de zwarte schijven 12 en 14 in de weg staan.

Door verschillende offers denkbeeldig te onderzoeken, vinden we uiteindelijk de juiste zetvolgorde.

Voor een ervaren dammer is zo'n lange analyse overigens vaak niet nodig: aan het uiterlijk van de stelling ziet hij meestal al waarop hij zijn aandacht moet richten. Daarna blijft alleen nog het controleren van de varianten (mogelijke vertakkingen van de combinatie) en het beoordelen van de eindstelling over.

Diagram 58 — R. Zdorovjak
Winst

Dat hier een combinatie mogelijk is, blijkt uit de zwakke velden 7, 18, 9 en 20; samen vormen zij de basis voor de beslissende slag naar veld 7.

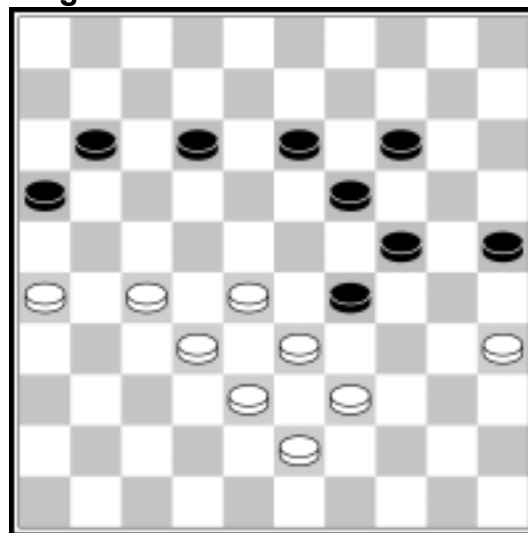
Het eerste idee is de zwarte schijf naar 24 te lokken, zodat de witte schijf op 29 de winnende manoeuvre kan uitvoeren. Controle van de mogelijke offers (er is hier slechts één manier om materiaal te offeren) toont echter aan dat dit oorspronkelijke plan niet werkt, omdat de witte schijf op 29 verloren gaat.

Wel blijkt een ander mechanisme met een langere slagketen mogelijk.

1.32-27! 21x34 2.39x30 35x24 3.33-28 22x33. De noodzakelijke slagketen (zwarte schijven 33, 24, 14, 13 en 12) is nu opgebouwd.

4.38x07+.

Diagram 59 - Winst

Zwart heeft zojuist een ongunstige afruil uitgevoerd. 23-29, 18x29.

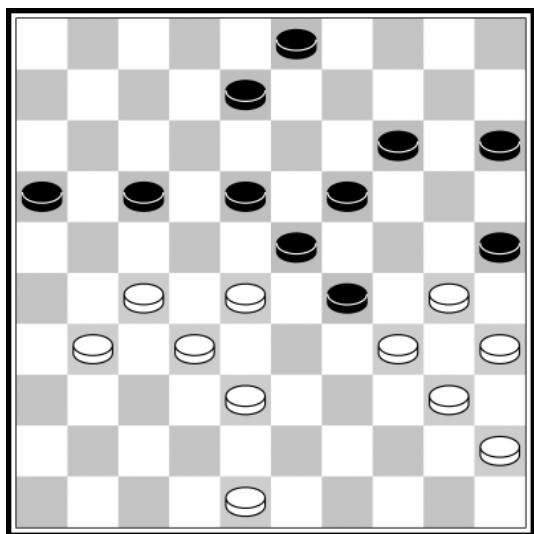
De beslissende slotslag wordt uitgevoerd door de witte schijf op 26, die eindigt op veld 10.

Om de noodzakelijke slagketen op te bouwen, moet eerst de witte schijf op 19 verdwijnen en de zwarte schijf naar 21 worden gelokt.

1.28-23! 19x37. Het eerste deel van het plan is voltooid.

2.38-32! Hier ligt de kern van de combinatie. De centrale knoop wordt losgemaakt: de zwarte schijf op 29, die onderweg naar veld 21 tot dam zou promoveren, wordt eerst uitgeschakeld doordat wit de schijf op 37 wegneemt.

2...29x49 3.32x41 49x21 4.26x10+.

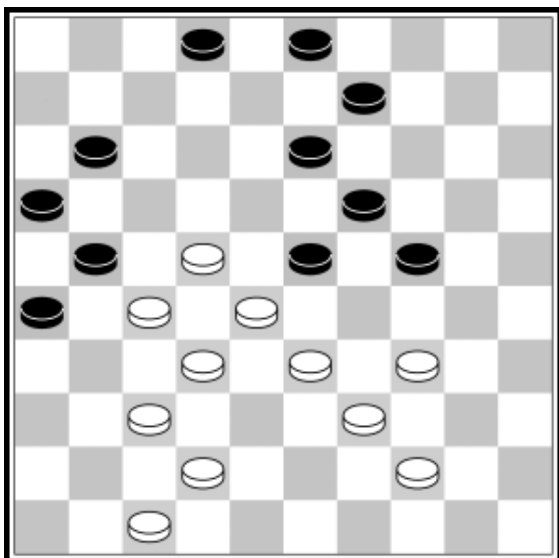
Diagram 63 — N'Diaye – Nimbi (1975)

De afsluitende slag wordt uitgevoerd door de witte schijf op 35, die eindigt op veld 2 en daarbij vijf schijven slaat.

1.30-24! 19x39 2.28x10 15x04 3.27-21! De fraaie meerslag is de enige manier om de zwarte schijf naar 28, de ontbrekende schakel van de slagketen, te verplaatsen.

3...17x28 4.40-34. Nu hangt de verdere afwikkeling af van de manier waarop zwart slaat: de slagroute loopt via 24 of via 44.

4...x... 35x02+.

**Diagram 64 — A. Tsjizjov
Winst**

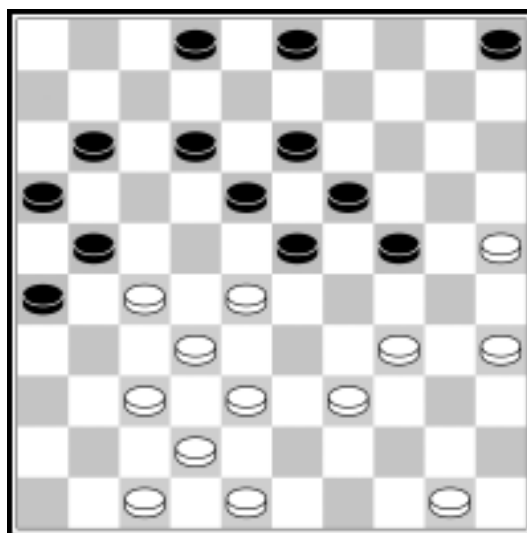
De beginopstelling lijkt vrij eenvoudig, maar het is niet gemakkelijk de richting

van de beslissende combinatie te ontdekken: 39x28 37x26, enzovoort.

1.37-31! 26x48 2.22-18 13x31 Er is nu een scherm gevormd dat de bewegingsvrijheid van de zwarte dam beperkt.

3.47-42 48x37 4.32x41 23x32 5.33-29 24x33 6.39x06+.

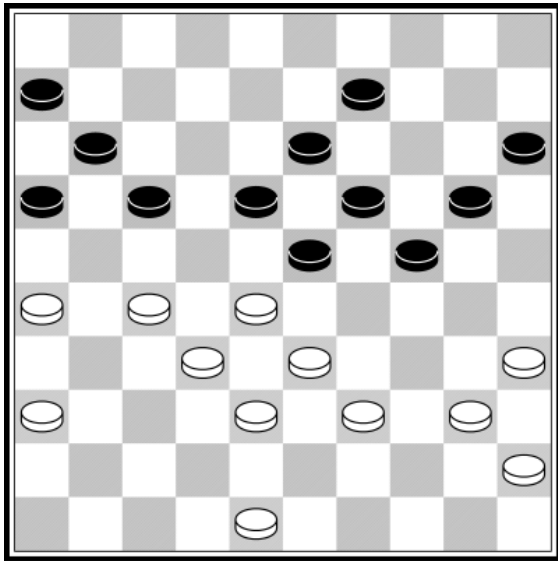
Een uitstekende aanvulling op het arsenaal van tactische middelen die worden toegepast in stellingen met een Ghestem-doorstoot.

Diagram 65 — Andresjan – Rachmetov

Om de witte schijf op 48 een volledige tocht over het bord te laten maken en uiteindelijk op veld 6 te laten eindigen, moeten eerst de hinderlijke zwarte schijven op 19, 34 en 39 worden verwijderd en moeten de zwarte schijven op 34 en 43 worden geplaatst. Opmerkelijk is dat deze groots opgezette combinatie zonder één enkele meerslag wordt uitgevoerd.

1.25-20! 24x15 2.37-31 26x37 3.32x41 21x43 4.35-30 23x32 5.30-24 19x30 6.34x25 43x34 7.25-20 15x24 8.42-38 32x43 9.48x06+.

Diagram 66 — Dukel - Agliardi (1960)
Zwart aan zet en wint

In deze klassieke stelling beschikt zwart over een eenvoudige maar weinig opvallende combinatie. De slag - gevende schijf op 11 voert de beslissende slag niet uit via de voor de hand liggende route 11x22x33x44... maar via een zigzagroute 11x22x13x24, dus over velden waarop de zwarte formatie tot dan toe juist stevig was gebaseerd. **1...24-30! 2.35x24 20x29 3.33x24 19x30 4.28x08 30-34! 5.39x30 09-13 6.08x19 18-22 7.27x18 17-21 8.26x17 11x44+.**

Het idee van Bonnard

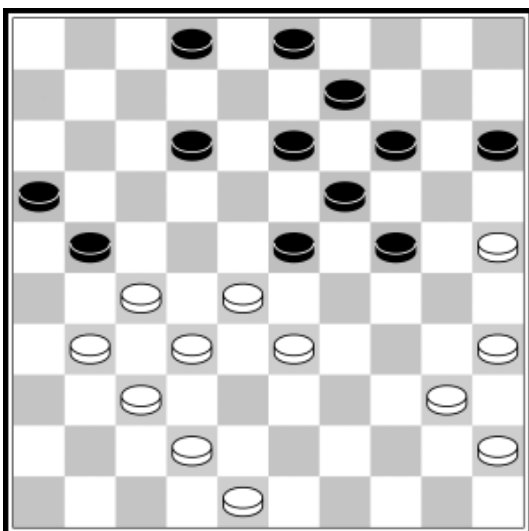

Diagram 67

Aan deze stelling ligt een combinatie ten grondslag die afkomstig is uit het Franse tijdschrift L'Effort.

Het mechanisme is niet ingewikkeld, maar bijzonder interessant doordat drie slagketens worden opgebouwd.

- De eerste eindigt op veld 7.
- De tweede eindigt op veld 18.
- De derde eindigt op veld 6.

1.25-20! 14x25 2.33-29 24x22 3.27x07 02x11 4.35-30 25x34 5.40x18 13x22 6.31-27 22x31 7.37x06+.

Gebruik van een raster

Onder een raster verstaat men een schijvenopstelling waarbij zich tussen de schijven vrije velden bevinden.

Bijvoorbeeld: de schijven staan op de velden 10, 20 en 30, terwijl de velden 4, 15 en 24 vrij zijn.

Vanuit positioneel oogpunt hoeft een raster niet noodzakelijk zwak te zijn. Integendeel, de schijven beschikken over veel bewegingsvrijheid en kunnen gemakkelijk tot verschillende slagkolommen worden omgevormd, waardoor ook de richting van de aanval verandert.

Vanuit combinatief oogpunt zijn rasterstellingen echter zeer gevaarlijk. De tegenstander kan op elk ogenblik een tactisch motief benutten, want de voorwaarden voor een combinatie zijn vaak reeds aanwezig.

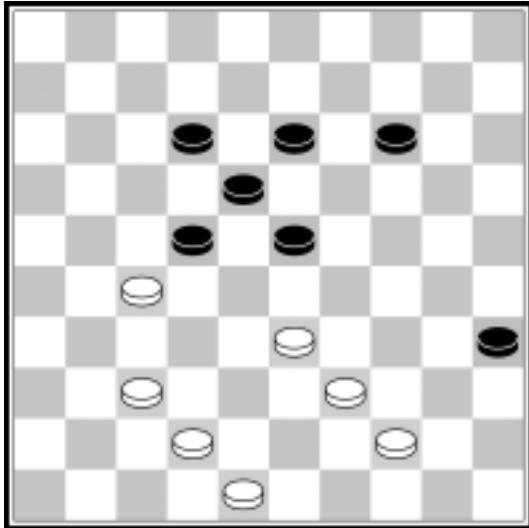
Diagram 68

Winst

Het raster wordt gevormd door de zwarte schijven 14, 13, 12, 22 en 23.

Het idee van de combinatie is de witte schijf op 48 als slaggevende schijf te gebruiken.

Daartoe worden zes van de zeven witte schijven geofferd.

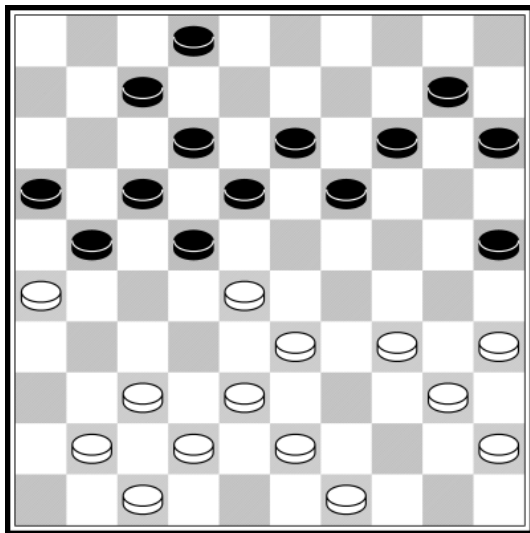

1.37-32 22x31 2. 32-27 31x22 (waarbij de hinderlijke schijf wordt verwijderd)
3.33-28. Er zijn twee verdedigingsmogelijkheden, maar geen van beide redt zwart.

3...23x32 4.44-40 35x33 5.42-38 32x43 6. 48x10+

waarbij zes schijven worden geslagen.

Diagram 69 - Tsjizjov - Aksanov (1981)

Wit heeft zojuist onvoorzichtig 32-28 gespeeld. Om de combinatie te laten slagen moet eerst nog een extra zwakte in de stelling worden gecreëerd.

1...22-27! Met behulp van de slagkolom 16-21-27 dreigt zwart een schijf te winnen.

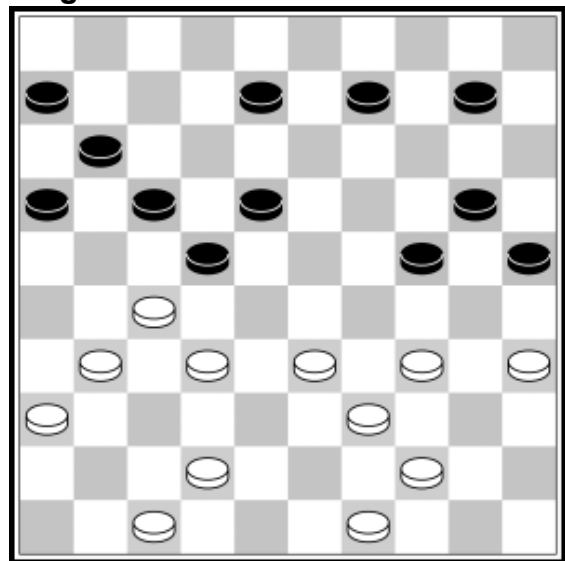
In de partij gaf wit vrijwillig materiaal prijs: 2.37-31, enzovoort.

Na: 2.37-32 ontstaat echter opnieuw een rasterstelling.

Daarin blijken de tactisch kwetsbare schijven 41 en 42 een rol te spelen en voert zwart een combinatie uit waarbij zij gebruikmaken van het vrije tempo.

2...17-22! 3.26x08 18-23 4.32x21 16x27 5.28x17 23-29 6.33x24 19x46 7.08x19 14x23+

Diagram 70 — Gordin – Bondarenko

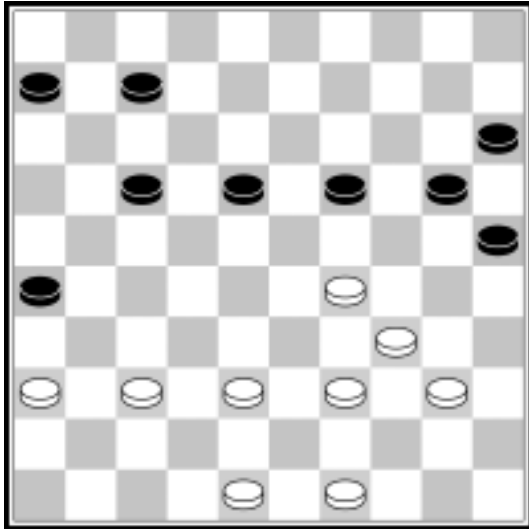

Zwart heeft zojuist met 15-20? de schijven 8, 9 en 10 op de voorlaatste rij in een raster geplaatst, waardoor de witte damdoorbraak wordt vergemakkelijkt.

1.33-29! 24x33 2.39x28 22x33 3.32-28 33x22 4.27-21!

Wie een goede oogst wil binnenhalen, moet ook zelf weten te zaaien.

4...17x48 5.44-40 48x30 6.35x02+.

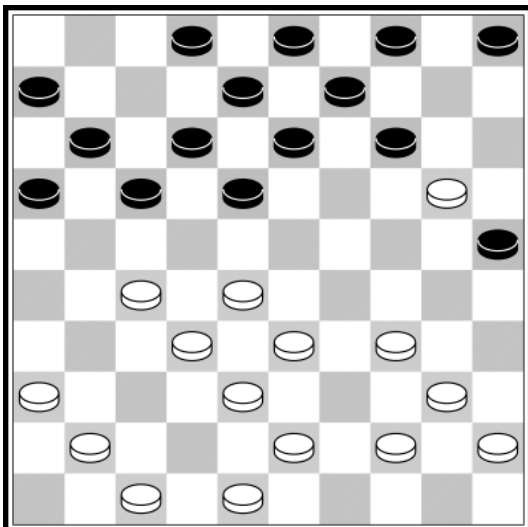
Diagram 71 — Brunstein - Kofman (1981)

Het zwarte raster bestaat uit de schijven 7, 17, 18 en 19. Om daarvan gebruik te kunnen maken, moet men de tegenstander eerst een dam laten halen.

1.37-31! 26x37 2.48-42 37x48 3.39-33 48x30 4.29-24 20x29 5.33x02.

De zwarte dam staat nog op het bord, maar gaat onmiddellijk verloren.

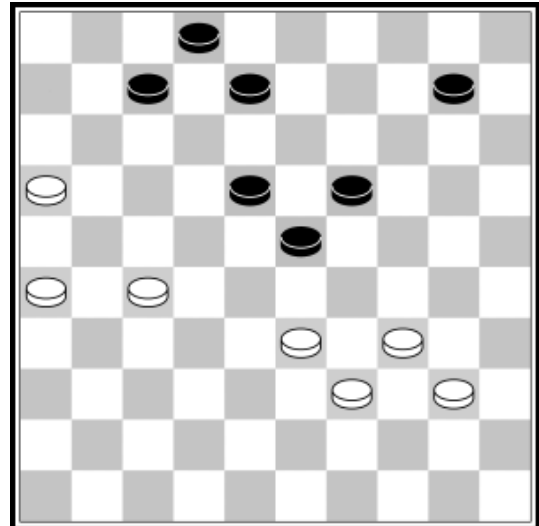
5...30-48 6.40-34 48x30 7.02x35+.

**Diagram 72 — Trofimov - Zoebarev
Zwart aan zet en wint**

Net als in het vorige voorbeeld beschikt wit over de hangende schijven 41 en 44. Zwart creëert een dubbele dreiging.

1...14-19! 2.20-15 19-23! 3.28x19 13x24.

Nu dreigt: 04-10, gevolgd door een beslissende slag naar veld 46 of 50. Materieel verlies voor wit is onvermijdelijk.

**Diagram 73 — P. Roozenburg
Winst**

Hoe kan men het raster op de voorlaatste rij benutten?

1...16-11! 07x16 2.26-21!

Zwart beschikt over een schijf meer én is aan zet, maar heeft geen verdediging tegen de dreiging: 33-28, 27:38, 38-32, 39-33, gevolgd door een slag, ongeacht aan welke zijde zwart terugslaat.

Probeer zwart de rollen om te draaien met: 2...18-22 3.27x29 16x27 dan heeft wit na 4.29-23 al een materieel overwicht.

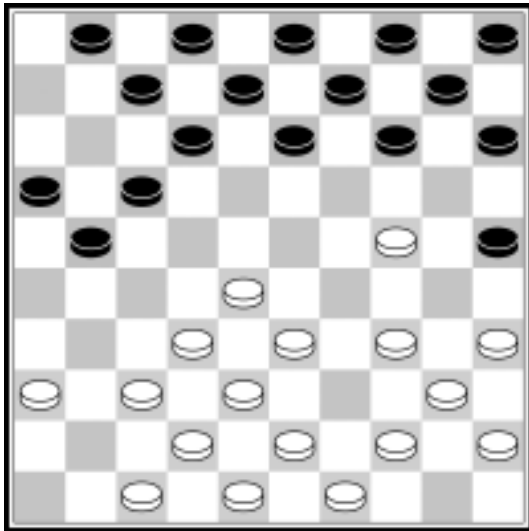
Een ogenschijnlijk eenvoudige, maar in werkelijkheid diepzinnige combinatie!

Het creëren van een raster

Wie de zwakte van een rasterstelling kent, zal zijn schijven niet zonder grondige tactische controle "te grabbel gooien".

Daarom moet men een raster in de stelling van de tegenstander creëren.

Diagram 77 — Sjvidki - Pavlov (1958)
Zwart aan zet en wint

De rasteropstelling van de zwarte schijven **24**, **34** en **44** is duidelijk zichtbaar, maar dat alleen is nog niet voldoende.

1...21-27! 2.32x21 16x27. Nu is ook op de **lange vleugel** van de tegenstander een raster ontstaan en de witten zijn in een **net van dreigingen** terecht gekomen.

Zwart dreigt: **27-32, 17-22, 12x41**.

De schijf op **27** slaan is onmogelijk wegens: **14-19**, waarna

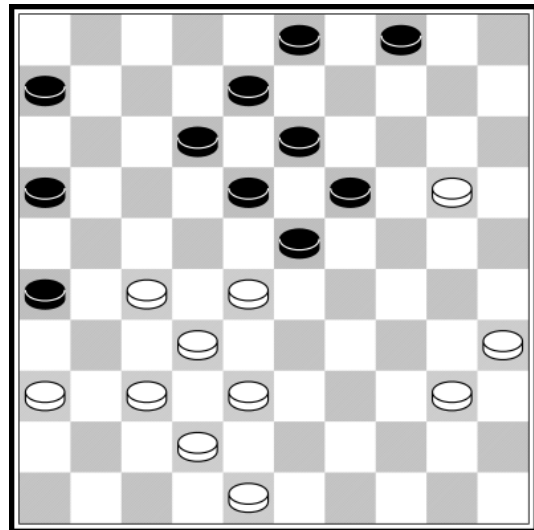
3.47-41 volgt: **3...37-32 4.38x27 25-30 5.34x25 14-20 6.25x14 10x50+**.

Aanvoer van de ontbrekende schakel

Het mechanisme van de **meerderheidscombinatie** berust meestal op het vormen van een **slagketen**:

- tussenliggende velden worden vrijgemaakt;
- vervolgens wordt de **ontbrekende schakel** naar het gewenste veld (binnen het bereik van de slaggevende schijf) gebracht.

Diagram 78 — Mosjkin – Tsjistjakov (1966)
Zwart aan zet en wint

De **hangende schijven** bevinden zich op **20** en **40**, maar voor een volledige slagketen ontbreekt nog een witte schijf op **30**.

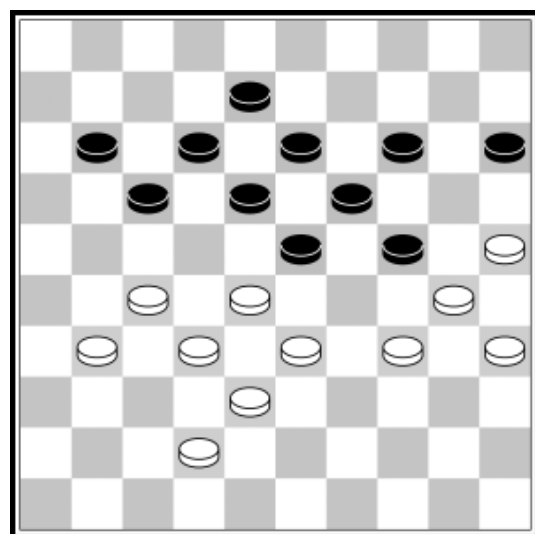
1...19-24! 2.28x30.

Nu staan de schijven **20**, **30** en **40** precies op de juiste plaatsen voor de slagreeks.

Nu hoeft alleen nog slechts de **eerste schakel van de slagketen** te worden toegevoegd: een schijf op **veld 9**.

2...18-22 3.27x07 08-12 4.07x09 03x45+.

Diagram 79 — Olsen - Møllenkamp
Zwart aan zet en wint

De beslissende slag luidt:

17x28x37x48. Om die mogelijk te maken moet eerst **veld 28** worden vrijgemaakt (dat is eenvoudig) en moet de witte schijf naar **22** worden gelokt. Onderzoek van de mogelijke offers toont aan dat de witte schijf op **22** niet vanzelf naar dat veld komt, zoals zo vaak het geval is bij combinaties. In deze partij wordt daarom de **witte dam** naar dat veld gelokt.

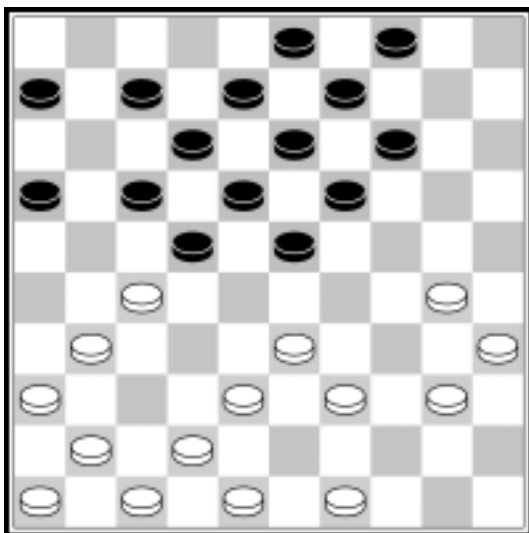
1...24-29! 2.33x24 14-20 3.25x14 19x10 4.28x19 15-20 5.24x04 13x24 6.30x19 08-13 7.19x08 12x03 8.04x22 17x48+.

Het verwijderen van eigen hinderende schijven

Soms is de **slagketen** in principe al compleet, maar verhinderen **eigen schijven** de uitvoering van de combinatie.

In zo'n geval moet men zich eerst van die overkillige ballast ontdoen.

Diagram 80 — Roesyn - Andrejev

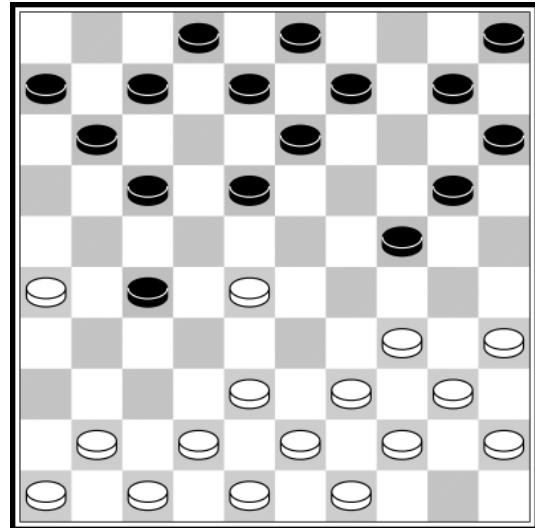

Als de zwarte schijf op **17** er niet stond, zouden de zwarten eenvoudig winnen met **19-24**. Dus moet eerst die schijf **17** worden verwijderd.

1...16-21! 2.27x16 17-21 3.16x27 19-24 4.30x17 12x45+.

Combinaties van dit type kunnen ook **al in de opening** voorkomen.

Diagram 81 — Sjtsjegolev - Joesoepov

1.32-28 16-21 2.31-26 11-16 3.37-32 07-11 4.36-31 19-23 5.28x19 14x23 6.33-28 21-27 7.31x22 18x27 8 28x18 13:24 9.32x21 16x27 10.39-33 01-07 11.44-39 09-13 12.50-44 04-09 13.33-28 12-18? Zie diagram

Als men de schijf **34** weghaalt, is het eenvoudig de zwarte schijf **18** naar **38** over te brengen.

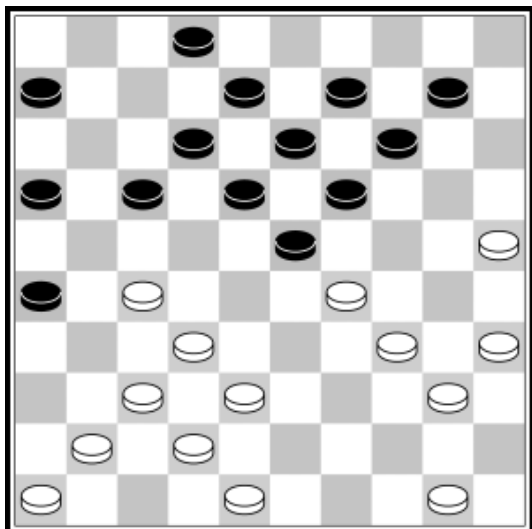
Daarom moet eerst de hinderlijk geplaatste schijf **34** worden verwijderd, zonder daarbij de karakteristieke stelling te verstoren.

14.35-30! 24x35 15.34-30 35x24 16.28-23 18x29 17.38-33 29x38 18.43x01+.

Diagram 82 — Kloezen - Goenar

Hoewel de damvelden van zwart zijn verzwakt, lijkt hun stelling toch onaantastbaar.

1.37-31! 26x28 2.27-22 18x27 3.29x07 02x11.

Nu wordt het plan duidelijk: vanaf veld 41 doorbreken naar veld 5.

4.25-20 14x25. Nu moeten de eigen hinderende schijven nog worden verwijderd.

5.38-33 28x30 6.35x24 19x30 7.40-34 30x39 8.48-43 39x37 9.41x05+.

Vrije tempozet

Wanneer een schijf onder aanval staat, ontstaat als het ware de mogelijkheid van een extra zet, omdat het antwoord van de tegenstander al vastligt en van tevoren bekend is.

Zo'n extra zet noemt men een vrij tempo (*vrije tempozet*).

De mogelijkheid om twee opeenvolgende zetten in hetzelfde plan op te nemen vergroot vanzelfsprekend de combinatiemogelijkheden aanzienlijk.

Daarom is het altijd noodzakelijk vóór een aanval op een vijandelijke schijf de tactische mogelijkheden te controleren.

1.32-28 18-23 2.38-32 12-18 3.31-27 17-21 4.37-31 07-12 5.31-26?

Zwart brengt nu een slagkolom in werking:

5...20-24! 6.26x17 11x31 7.36x27 16-21 8.27x16 23-29 9.34x23 18x27+.

1.32-28 18-23 2.38-32 12-18 3.31-27 17-21 4.42-38 07-12 5. 37-31 21-26?

Omdat wit nu een vrij tempo beschikbaar heeft, kan de beslissende slaggevende schijf tijdig op haar plaats worden gebracht.

6.33-29! 26x37 7.27-22 18x27 8.29x07 01x12 9.32x21 16x27 10.41x21+.

1.33-28 18-23 2.39-33 12-18 3.44-39 07-12 4.31-27 20-24 5.34-30 17-21 6.37-31 14-20 7.31-26? Dankzij de **vrije tempozet** bouwt zwart een **slagkolom** op.

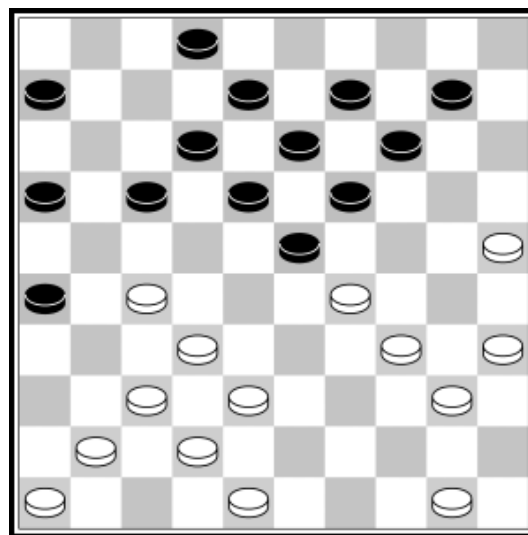
7...24-29! 8.26x17. Na deze tweede slag verliest wit **twee schijven**.

8...11x31 9.33x24. Ook deze voortzetting redt wit niet:

9...20x29 10.36x27 29-33 11.33x24 23x25+.

83.

1.32-28 17-21 2.31-26 12-17 3.37-32 07-12 4.36-31 19-23 5.28x19 14x23 6.33-28 09-14 7.28x19 14x23 8.31-27 01-07 9.41-36 10-14 10.36-31 05-10 11.38-33 23-28?

Zwart was ervan overtuigd dat hij een **dubbele ruil** uitvoerde, zoals vaak voorkomt in standen met een **binding op de rechtervleugel**.

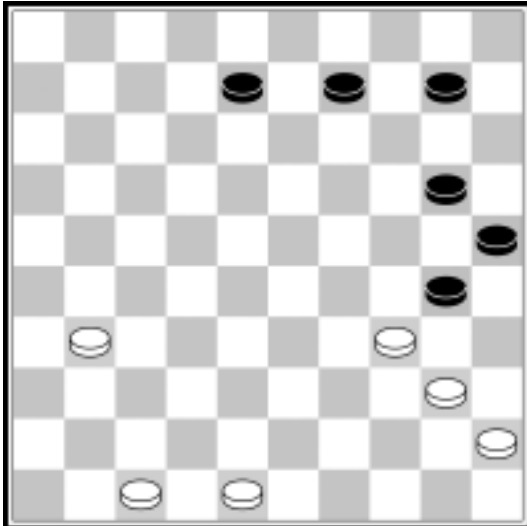
12.33x22! 17x37 13.26x17 12x32.

Een "extra zet" is een gevaarlijk wapen

14.35-30! 37x26 15.30-24 20x29 16.34x01+. Merk op dat de **vrije tempozet** hier is ontstaan **door een mislukte aanval**: wit heeft deze zelf gecreëerd met een verrassend offer.

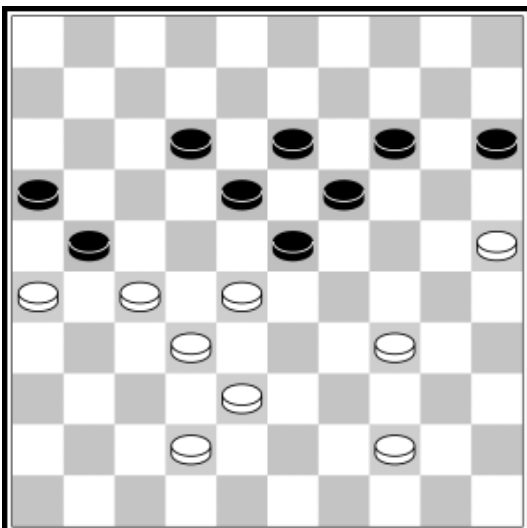
Laten we nu overgaan naar de eindspelen...

Diagram 84 Winst

Wit maakt **twee keer** gebruik van een **vrije tempozet**. De eerste keer wordt die mogelijkheid door zwart zelf gegeven; de tweede keer door de regels van het internationaal dammen (zie regel 4). **1.40-35! 30x39 2.48-43 39x48 3.45-40 48x26 4.47-42 26x48 5.40-34 48x30 6. 35x02+**

Diagram 85 — Mulder – Van Hal

Zwart aan zet en wint

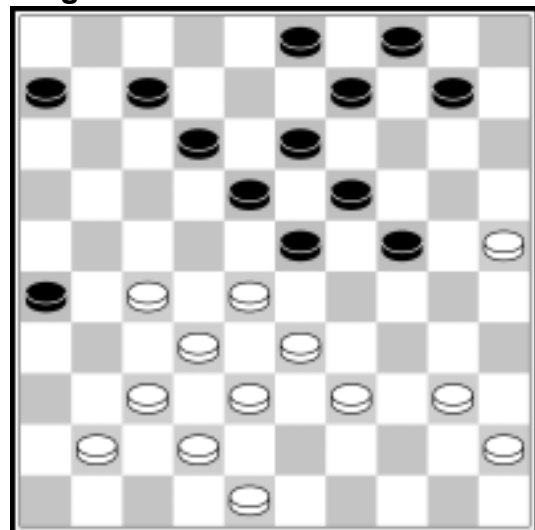
Wit heeft zojuist ten onrechte aangevallen (**31-26?**), waarna zwart de kans benutten om over te gaan naar een **dammeneindspel**.

1...23-29! 2.26x08 29x49 3.08-02 14-20! De witte dam blijkt slechts van korte duur: zwart schakelt de witte dam uit door een **vrije tempozet** te creëren.
4.25x12 49-35 5.02x24 35x39+.

Gebruik van de meerderheidsregel

We hebben al gezien hoe de **meerslagregel** helpt bij het uitvoeren van uiteenlopende tactische ideeën. Nu bekijken we nog enkele standen waarin juist deze regel, naar onze mening, het **kenmerkende element** (en tevens de schoonheid) van de combinatie vormt.

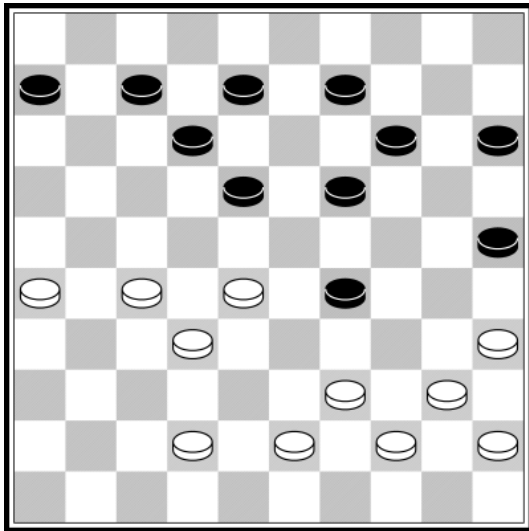
Diagram 86 Winst

Het gebruik van een **vrije tempozet** is soms slechts één onderdeel van een combinatie, maar wel een **essentieel** onderdeel.

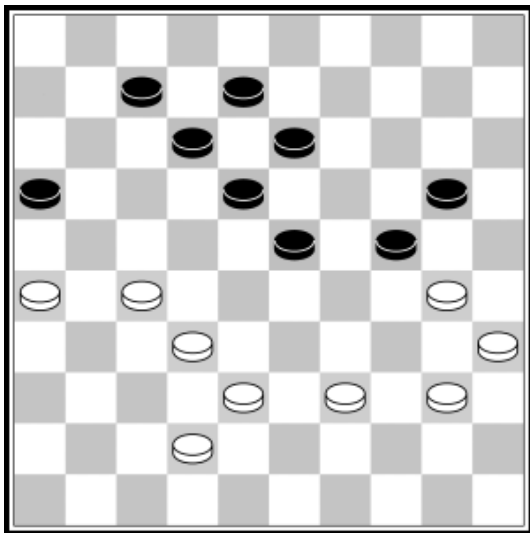
1.27-22! 18x27 2.32x21 23x34 3.40x20 26x17 4.20-14. Het vervolg van de combinatie na de **coup royal** wordt alleen mogelijk dankzij de vrije tempozet. **4...09x20 5.25x05+**

Diagram 87 — Zorn - Sijbrands (1971)
Zwart aan zet

1...29-33! 2.28-22 25-30! Volgens de regels van het **Russische dammen** zou wit hier uit **zes verschillende slagmogelijkheden** kunnen kiezen.
3.35x11 06x48+.

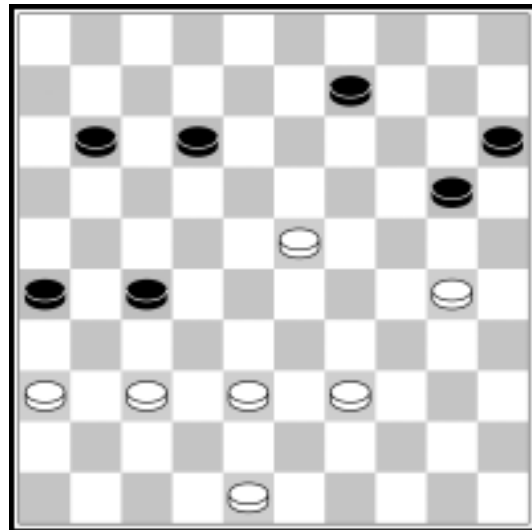
Diagram 88 — Mansjin – Kulikauskas (1961)
Zwart aan zet

Een variant uit een partij waarin zwart een fraaie winstcombinatie heeft gemist.

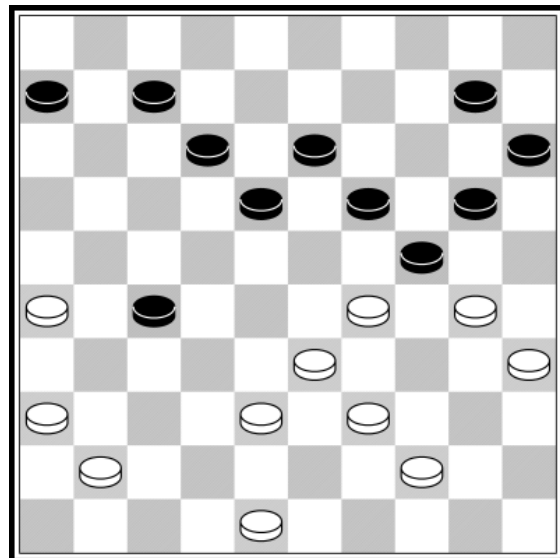
1...16-21! 2.30x28 18-22! 3.27x09 21-27 4.32x21 08-13 5.09x18 12x45+.

Diagram 89 — Virny – Bogerasjvili (1980)
Zwart aan zet

1.30-25! 20-24. Na de tegenactie **1...26-31** (of **37-31**) verliest zwart onmiddellijk. De tegencombinatie luidt: **1...12-17 2.25x03 3.26-31 3.32x31 4.44x31**. Na **4.32-28** ontstaat een gemakkelijk gewonnen eindspel voor wit. Een andere winstweg: **2.37-31! 26x37 3.48-42 37x48 4.36-31 48x18 5.31x04.**

Diagram 90 — Beljajeva - Altsjoel (1982)
Zwart aan zet en wint

Het is gemakkelijk in te zien dat zwart **geen voordeel** behaalt met:

1...20-25? 2.29x20 25x32 3.20-14.

Ook

1...27-31 2.36x27 20-25 3.29x20 25x21 4. 26x08 enzovoort levert niets op.

Wit zag echter de **derde combinatie** over het hoofd.

1...27-31! 2.36x27. De tweede slag na 20-25 bezorgt zwart materieel voordeel.
2...19-23! 3.30x17 23x12+.

De route van de beslissende slag doet denken aan de beroemde combinatie "de halve maand".

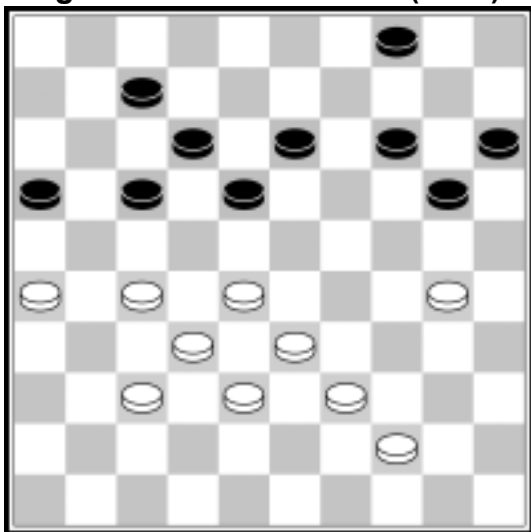
Gebruik van het zwakke veld 10 (41)

Wanneer zich achter de zwarte schijf op **14** een **corridor** van de lege velden **10** en **5** heeft gevormd, wordt een directe doorbraak naar het promotieveld **10** mogelijk.

1.31-27 19-23 2.33-28 17-21 3.28x19 14x23 4.39-33 10-14 5.33-28 05-10 6.28x19 14x23 7.44-39 10-14? De ogenschijnlijk normale ontwikkeling van de stukken heeft uiteindelijk geleid tot een **beslissende verzwakking van veld 10**.

8.27-22! 18x27 9.36-31 27x36 10.32-27 21x32 11.37x10 09-14 12.10x19 13x24 13.34-30 en de zwarte schijf op **24** gaat verloren.

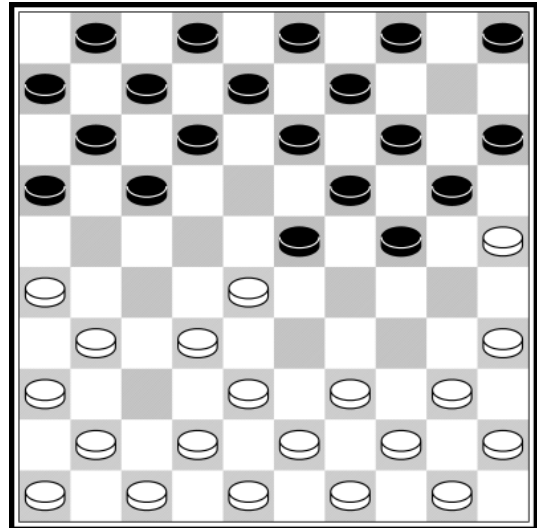
Diagram 91 — Izar - Nimbi (1974)

1.28-22! 17x28 2.32x23 18x29 3.33x24 20x29 4.39-34 29x49 5.38-33 49x21 6. 26x10+.

Gebruik van het zwakke veld 44 (37)

92

Hier volgt een **openingsval**, waarin de verzwakking van **veld 37** in het witte kamp beslissend wordt.

1.33-28 20-24 2.34-30 15-20 3.30-25 10-15 4.31-26 18-23 5.37-31?

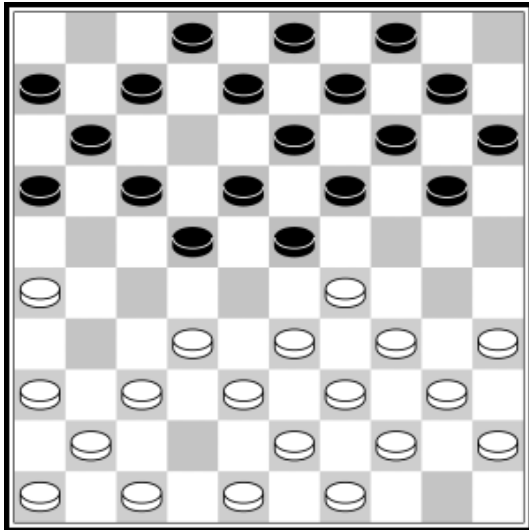
5...23-29! Nu dreigt 29-33 en een ruil helpt wit niet. **6.40-34 29x40 7.45x34** maar dan volgt: **7...24-30 8.35x24 20x40 9.44x35 17-21+.**

6.39-33 24-30! 7.25x23 17-21 8.26x17 11x22 9.28x17 19x26+.

Gebruik van de hangende schijf 7 (44)

Een **hangende schijf** is een schijf op de **tweede rij** waarvan de aangrenzende velden leeg (vrijgemaakt) zijn.

Diagram 93 — Sjtsjegolev - Gerrits (1963)

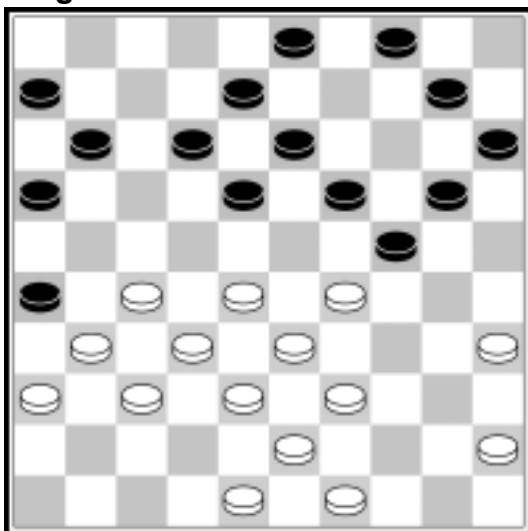
Zodra de schijf op 7 een **hangende schijf** is geworden (de velden 1 en 12 zijn vrij), volgt onmiddellijk een beslissende combinatie.

11.26-21! 17x26 12.32-28 23x32 13.37x17 11x22 14.29-24 19x30 15.35x24 20x29 16.34x01+.

Gebruik van de hangende schijf 10 (41)

De zwarte schijf staat op 10, terwijl de velden 5 en 14 vrij zijn.

Diagram 94 — Verlene - Dionis

1.27-21! 16x27. Indien: 1...26x17, dan volgt eenvoudig: 2.28-22+.

2.32x21 26x17 3.35-30! 24x35 4.29-23 18x29 5.33x24 6.28-22 17x28 7.39-33 28x39 8.43x05+.

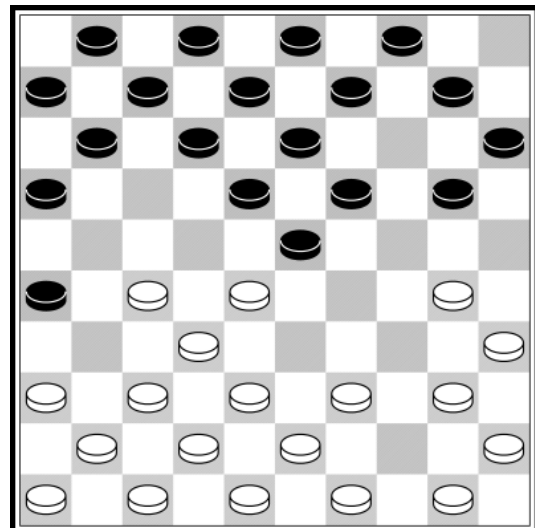
Openingsval:

1.33-28 19-23 2.28x19 14x23 3.39-33 10-14 4.44-39 14-19 5.33-28 17-21 6.31-27 21-26 7.34-30 05-10?

Zwart had hier een afwijking kunnen forceren:

7...26-31 8.37x26 18-22 9.27x29 19-24 10.30x19 13x44 11.50x39 16-21 12.26x17 11x44 13.43-39 44x33 14.38x29 en de stelling zou vereenvoudigd zijn; de zwarte schijven staan dan gelijkmatiger opgesteld.

**Diagram 95
Winst**

Zwart kan op verschillende manieren slaan, maar in alle varianten promoveert wit.

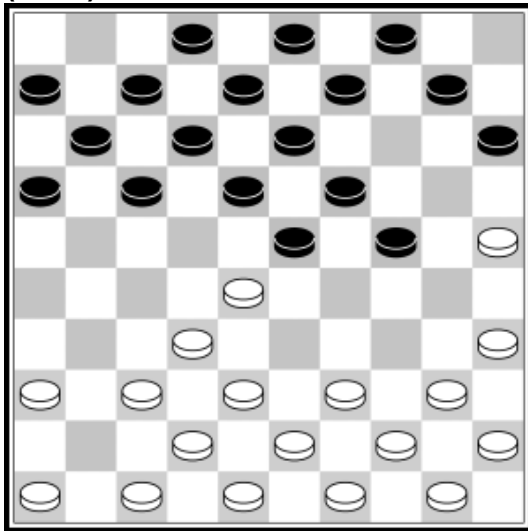
8.30-24! 20x29. Indien: 8...19x30, dan: 9.28x19 13x24 10.37-31 26x28 11.39-33 28x39 12.43x05+.

9.27-22 18x27 10.32x21 23x32.

Na: 10...26x17 (of 16x27) volgt: 39-34 en 34x05+.

Een andere mogelijkheid:

11.38x27! 26x17 12.27-22 17x28 13.39-33 29x38 14. 43x05+.

Diagram 96 — Kolodiev – Mosolov (1958)

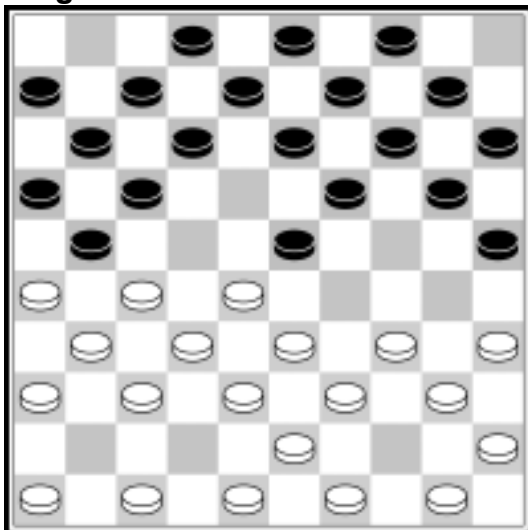
Zwart heeft zojuist ongelukkig afgesloten met 14–19?

1.25-20! 24-30. Indien: 1...24-29, dan volgt: 39-34 en 32-27×.

2.35x24 19x30 3.28x19 15x24 4.39-34 30x39 5.19x30+.

Doorbraak van veld 12 (39)

De zwarte schijf op **12** wordt vaak verwijderd om de **onbeschermd hangende schijf op 7** bloot te leggen en daarvan gebruik te maken.

Diagram 97 - Winst

Het damveld **1** is vrijgemaakt en lijkt betrouwbaar gedekt.

Wordt echter de "steunpilaar" op **12** verwijderd, dan verandert het hele slagbeeld onmiddellijk. Daarom volgt een meerfasige operatie met als doel de schijf op **12** uit te schakelen.

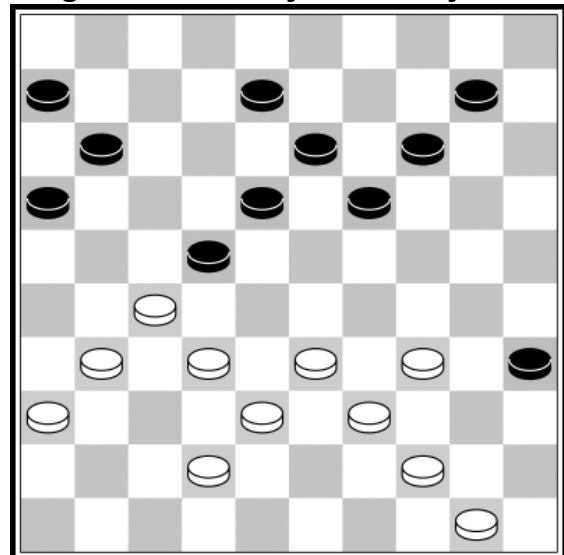
1.34-30! 25x34 2.40x18 13x22.

Indien: 2...12x23, dan wint: 28-22, 26x17, 27x29+.

3.27x18 12x23 4.28-22 17x28 5.26x17 11x22 6.32-27 23-29 (zwart heeft niets beters) **7.33x13 09x18 8.27-21! 16x27 9.38-32 27x38 10.43x01+**

Doorbraak van veld 13 (38)

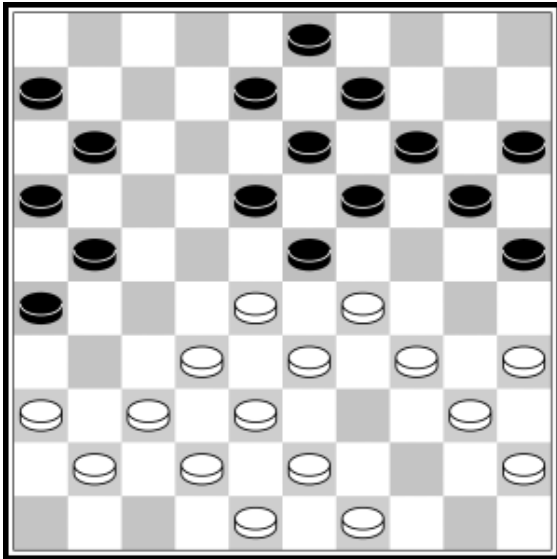
Rond dit thema bestaan tal van verschillende tactische motieven.

Diagram 98 — Fazylov - Goeljan

1.44-40! 35x44 2.33-29 44x24 3.32-28 22x33 4.38x09 13x04 (de schijf op 13 is uitgeschakeld)

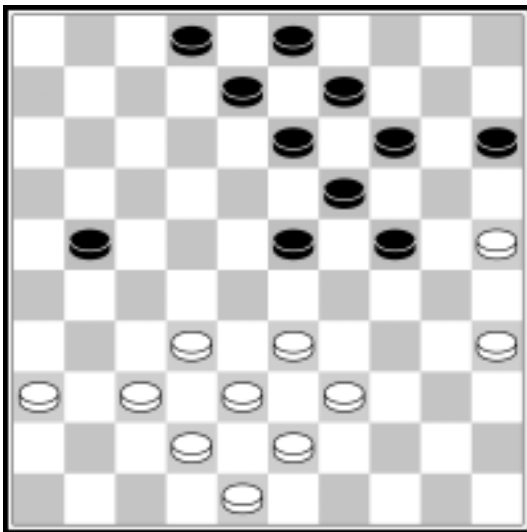
5.27-21 16x27 6.31x02+.

Diagram 99 — Altsjoel - Vitkauskaitė (1982)

1.28-22! 18x27 2.29x18 13x22 3.37-31 26x30 4.35x02+.

Diagram 100 — De positie van Fabre Winst

De oplossing begint met een **stille zet**.

1.37-31! met de dreiging 32-28.

1...21-26 2. 25-20! 26x28 3.20x18 13x22 4.39-34 28x30 5.35x04+.

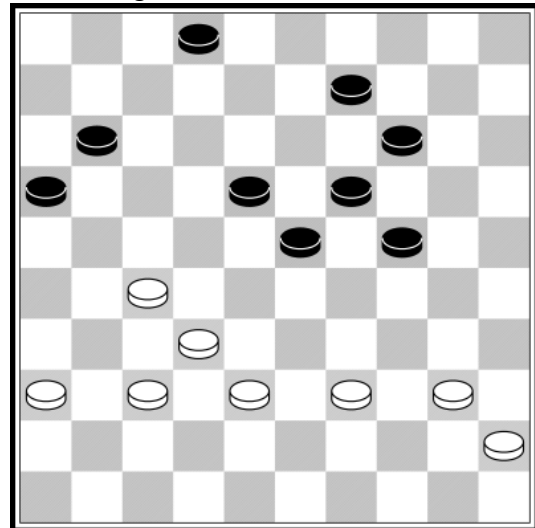
Diagram 101

"Maar waarom zou je veld 13 ondermijnen? Dat staat toch al leeg!" zal een oplettende lezer opmerken.

Dat klopt volledig. Tijdens de combinatie dwingen we de

tegenstander echter **eerst** veld 13 opnieuw te bezetten, en **pas daarna** wordt het ondermijnd.

De beschrijving van dit motief neemt overigens meer ruimte in beslag dan de uitvoering zelf.

1.37-31! 09-13 (*gedwongen*) 2.32-28.

Hier wordt gebruikgemaakt van het schema van de **coup royal**.

2...23x34 3.40x09 13x04 4.27-21 16x27 5.31x24+.

Doorbraak van veld 14 (37)

Dit tactische motief legt meestal de **onbeschermde schijf op 10** bloot.

1.33-29 19-23 2.39-33 14-19 3.44-39 10-14 4.33-28 05-10 5.39-33 20-24?

Zwart heeft nu een keuze uit twee slagmogelijkheden, maar **in beide gevallen** gaat de schijf op 14 verloren.

Variant 1

6.29x20 15x24. Indien: 6...14x25, dan volgt: 7.34-30! 25x34 8.40x29 25x34 9.28-22 17x39 10.38-33 39x28 11.32x05+.

Variant 2

7.34-29 23x34 8.40x20 14x25 9.35-30 25x34 10.28-22 17x39 11.38-33 39x28 12. 32x05+.

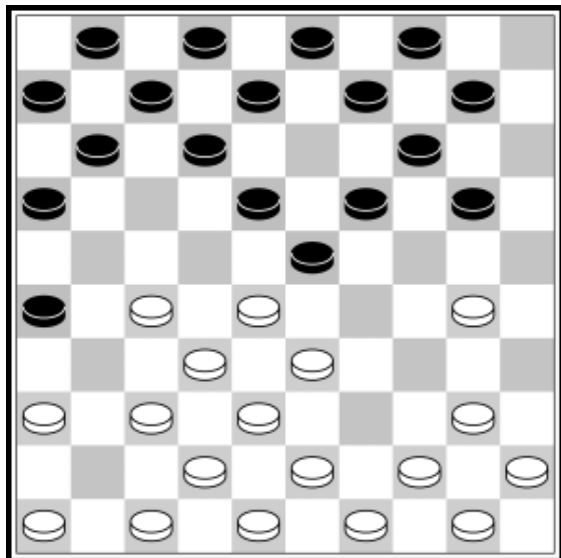
Nog een openingsvariant:

1.32-28 19-23 2.28x19 14x23 3.37-32 10-14 4.34-30 17-21 5.30-25 14-19

6.25x14 19x10 7.41-37 10-14 8.33-28 13-19 9.31-27 05-10 10.35-30 15-20 11.39-33 21-26? (zie volgende diagram).

Zwart mag 11...11-17 (of 12-17) niet spelen vanwege: 12.30-24! 19x30 13.28x19 14x23 14.27-22 17x39 15.43x05+.

Voor zwart blijft dan nog slechts één zet over: 11...09-13.

De beslissende slag wordt hier **niet** via de lange diagonaal uitgevoerd, maar via de **gebroken lijn**.

12.30-24! 19x30 13.28x19 14x23 14.37-31 26x39 15.43x05+.

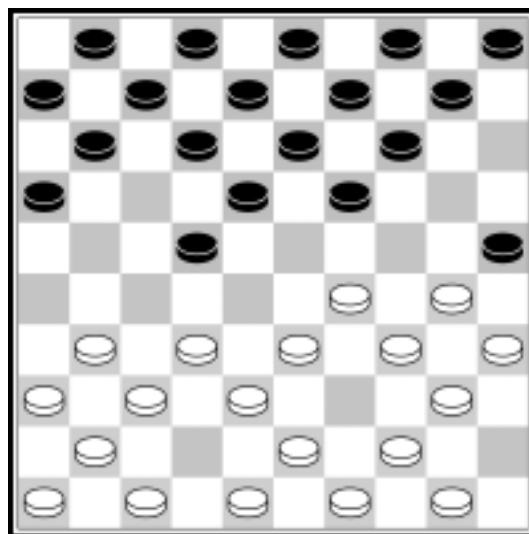
Doorbraak van veld 17 (34)

Veld **17** wordt meestal ondermijnd om de beslissende slag mogelijk te maken met de schijf op **26**, in de richting van veld **8** of veld **6**.

1.35-30 20-25 2.40-35 15-20 3.45-40 20-24 4.33-29 24x33 5.38x29 17-22 6.42-38?

Diagram 103

103

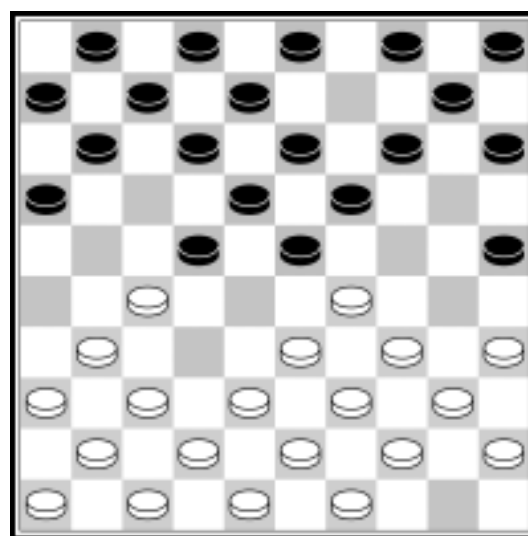
Hier werkt een bijzonder waardevolle openingsval.

6...19-24! 7.29x20 22-28 8.32x23 18x29 9.34x23 25x45+. (Zwart wint daarbij ook nog de schijf op **23**.)

Doorbraak van veld 18 (33)

We bekijken twee voorbeelden uit de vele tactische mogelijkheden rond dit thema.

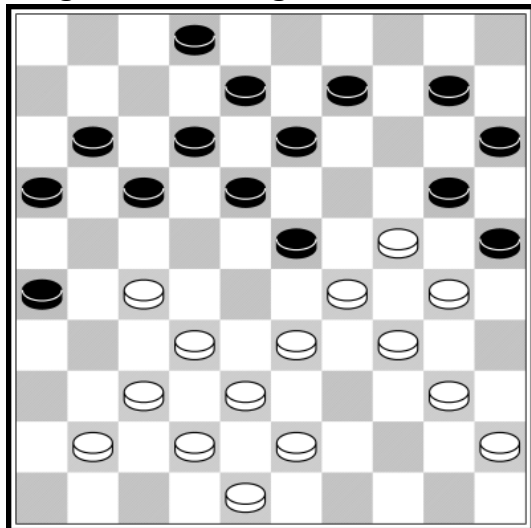
1.33-29 19-23 2.39-33 13-19 3.44-39 09-13 4.50-44 20-25 5.32-27? (een zet die in de val loopt)
5...17-22!

De kwetsbaarheid van veld **18** is niet direct zichtbaar.

6.27-21! 16x27 7.33-28 22x24 8.31x22 18x27 9.34-30 25x34 10.40x29, waarbij **vijf schijven** worden geslagen.

Diagram 105 — Agafonov - Soerkov

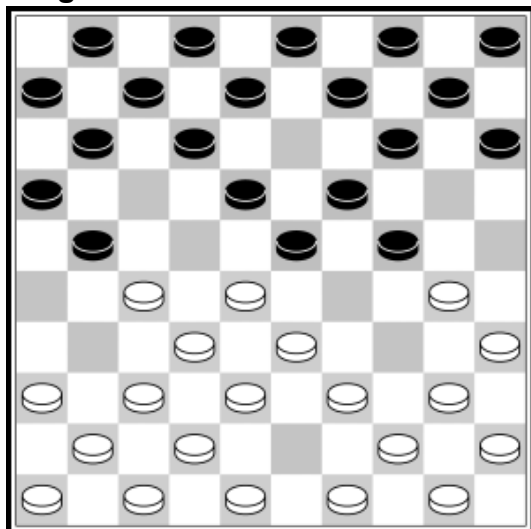

1.37-31! 26x39 2.38-33 39x28 3.27-22 18x27 4.29x07 20x29 5.34x05 (waarbij onmiddellijk **zeven schijven** worden geslagen!)
5...25x34 6.40x29+.

Doorbraak van veld 19 (32)

Het verwijderen van de zwarte schijf **19** (of de witte schijf **32**) vormt de basis van talrijke tactische motieven. Hieronder volgen zes voorbeelden.

Diagram 106

1.32-28 18-23 2.38-32 13-18 3.31-27 17-21 4.34-30 20-24 5.43-38?

In zo'n vroeg stadium van de partij verwacht men zelden een tactische verrassing.

5...24-29! 6.33x22 12-17 7.28x19 17x28 8.32:23 (veld 32 is nu "opgeblazen")

8...21x25. De schijf op **19** wordt een gemakkelijke prooi voor zwart.

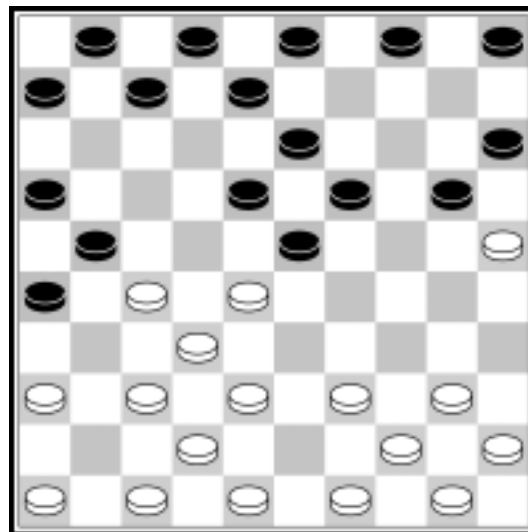
Nog een openingsval:

1.34-30 19-23 2.39-34 14-19 3.43-39 10-14 4.31-26 18-22 5.33-29?

(nu volgt de ondermijning van veld 32)

5...20-24! 6.29x27 24-29 7.34x23 19x28 8.32x23 17-21 9.26x17 12x25+.

Diagram 107 — Baksjijan - Bersjtein
Zwart aan zet en wint

Variant uit een partij (na de witte zet **30-25**).

1...19-24! 2.28x30 18-23 3.25x14 23-28 4.32x23 21x25+.

Diagram 108 — Agafonov - Sjtsjegolev (1966)

Zwart aan zet en wint

1...17-22!

2.28x06 24-29 3.33x24 23-28 4.32x23 18x40 5.35x44 07-11 6.06x17 12x25+.

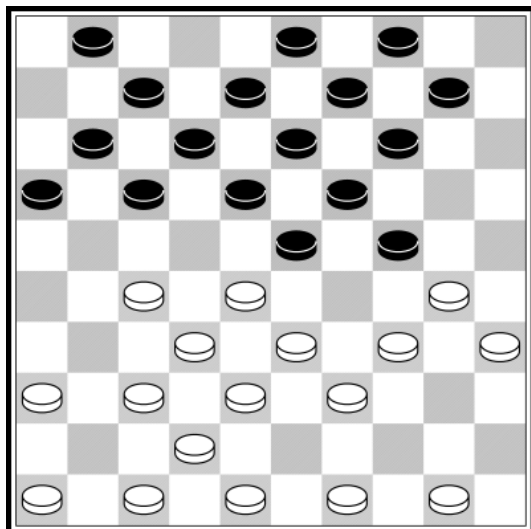
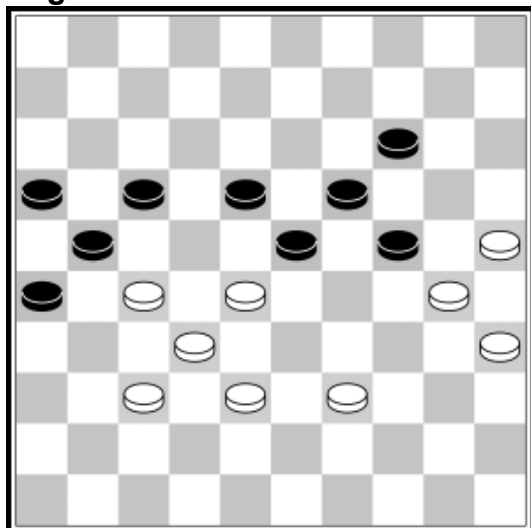

Diagram 109 — Berk – Knol

In deze **klassieke positie** ondermijnt wit veld 19.

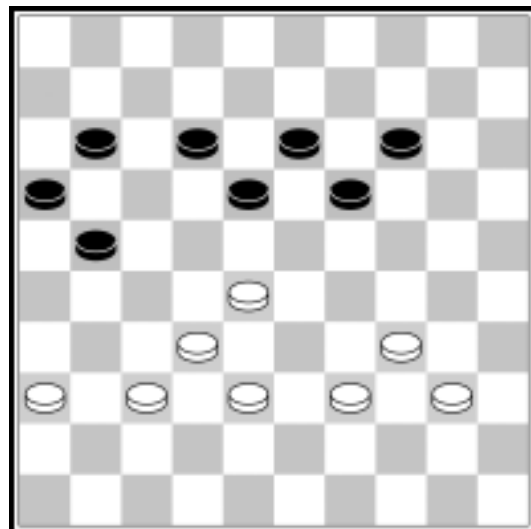
1.28-22! 17x28 2.38-33 26-31 (zwart heeft niets beters) **3.33x13 31x42 4.32-28!+**

Sochnenko - Mitsjanskaja

Diagram 110

Zwart aan zet en wint

Er zijn nog maar weinig schijven op het bord, maar zwart demonstreert op fraaie wijze een heel **boekje van tactische middelen**: dreiging, offer, aanval en het ondermijnen van veld 32.

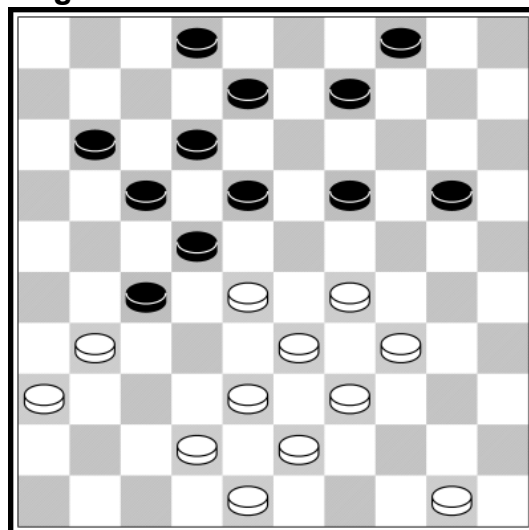

1...18-23! 2.36-31 21-27! 3.31x22 12-18x.

Ondergraving van veld 22 (29)

Dit motief wordt voornamelijk gebruikt om de **eindslag vanaf veld 31** mogelijk te maken.

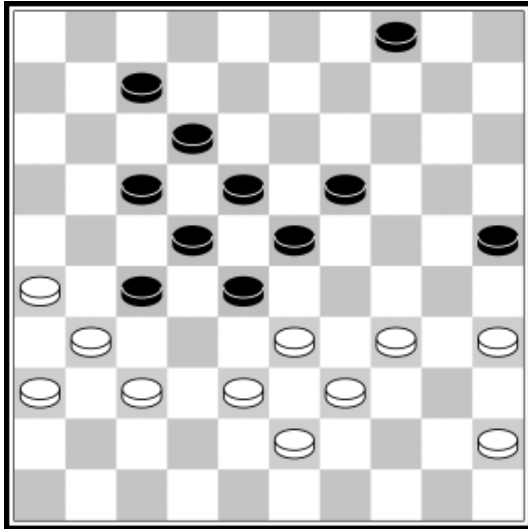
Diagram 111 - Winst

Dit is een van de eenvoudigste voorbeelden van het ondermijnen van veld 22.

1.29-24! 20x40 2.39-34 40x29 3.33x13 22x33 4.38x29! 08x19 5.31x24+.

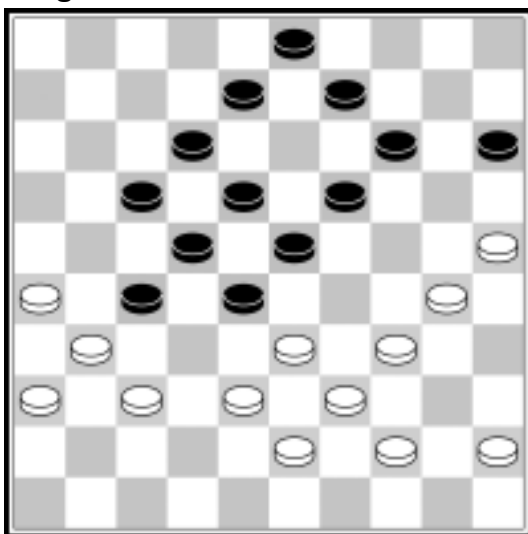
Diagram 112 – Winst

Op het eerste gezicht lijkt het niet eenvoudig om veld 22 aan te vallen.

1.34-29! 23x34 2.39x30 28x48 3.38-33 25x34 4.33-28 22x33 5.31x22 48x31 6.02x09 04x13 7.36x27+.

Diagram 113 – Winst

Deze positie lijkt enigszins op de vorige, maar het **combinatiemechanisme** is hier anders.

1.34-29! 23x34 2.30-24! 19x30 3.38-32! 27x40 4.31-27 22x42 5.33x02 34x43 6.02x47+.

Ondergraving van het damveld 2 (49)

Om het damveld 2 vrij te maken, moet eerst de doorgang naar **veld 8** worden geopend.

Diagram 114

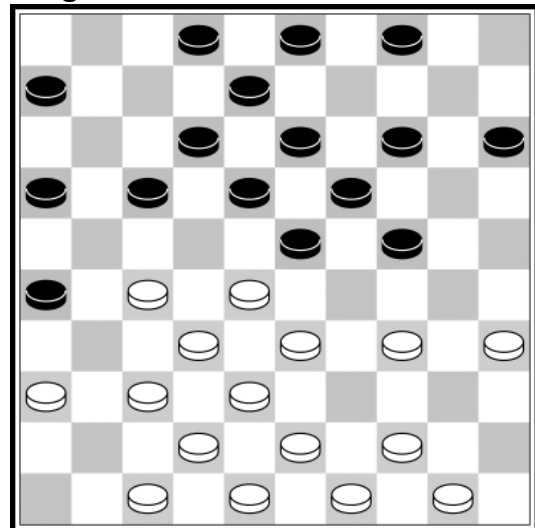
1.33-28 17-21 2.39-33 21-26 3.44-39 18-23 4.31-27 12-18 5.49-44 11-17 6.36-31 17-21 7.41-36 07-12 8.47-41 01-07 9.27-22 18x27 10.31x22 07-11?

In de **eerste fase** van de combinatie wordt een **ruilmanoeuvre** uitgevoerd; in de **tweede fase** wordt gebruikgemaakt van de zwakte van de **roosterstructuur**.

11.22-18! 13x22 12.28x17 11x22 13.33-28 22x33 14.38x07 02x11 15.37-31! 26x28 16.39-33 28x30 17. 35x02+.

F. Raman

Diagram 115 - Winst

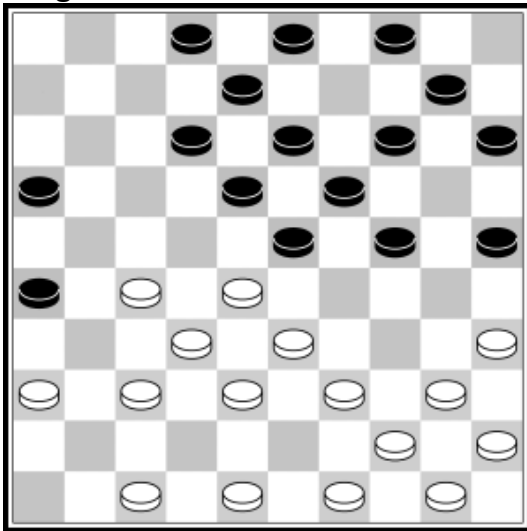

Een combinatie met **twee eindslagen**.

1.27-22! 18x27 2.32x21 23x41 3.34-29 16x27 4.29x07 (de beschreven positie ontstaat) 4...02x11 5.38-32 27x29 6.42-37 41x32 7.36-31 26x37 8.48-42 37x39 9.44x02+.

F. Raman

Diagram 116 - Winst

Opnieuw een **klassieke positie**, opnieuw volgt een combinatie, waarna in de zwarte stelling een **rooster** ontstaat. Opnieuw lijken de witte schijven veilig afgeschermd op **veld 2**, maar de techniek van de combinatie verschilt wezenlijk van die van het vorige voorbeeld.

1.27-22! 18x27 2.32x21 23x34 3.40x07 02x11 (*gedwongen*) 4.37-32! 16x29 5.35-30 25x34 6.36-21 26x37 7.48-42 37x48 8.49-43 48x37 9.44x02+.

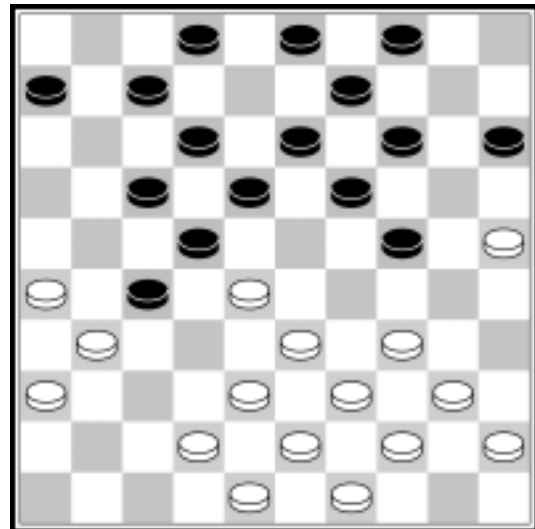
Ondergraving van veld 3 (48)

De schijf op **veld 3** wordt, evenals de overige schijven van de tiende rij, verwijderd om via de verzwakte zone van het bord dam te halen.

Diagram 117 — Winst

Deze positie ontstond na de aanval **37-32**, de verdedigende zet **11-16** en de afruil: **32x21**, **16x27**.

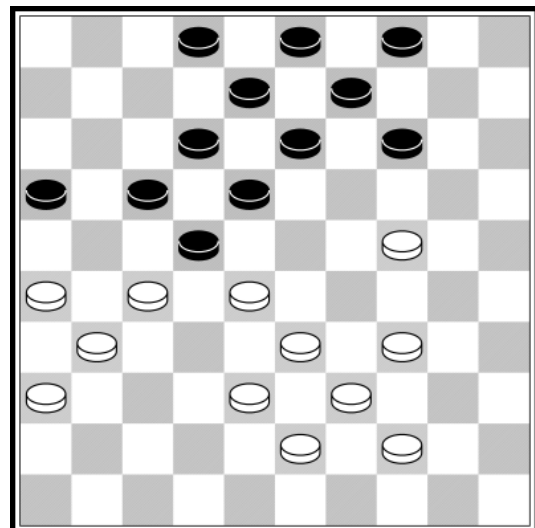
1.26-21! 17x37 2.28x08 03x12 3.42x22 18x27 4.25-20 14x25 5.38-32 27x29 6. 34x03+.

Ondergraving van het damveld 4 (47)

Aan het einde van dit hoofdstuk volgt een bijzonder ingewikkeld mechanisme om de zwakte van **veld 4** bloot te leggen.

Diagram 118 — *Dame Revue*
Zwart aan zet

Om een schijf te winnen voert zwart de volgende combinatie uit:

1...17-21! 2.28x17 21x32 3.38x27 12x32.

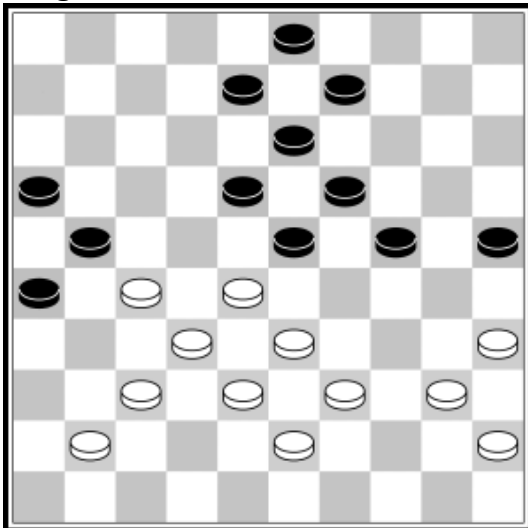
Nu is wit aan zet en ondergraaft hij op zijn beurt de ogenschijnlijk onaantastbare zwarte formatie.

4.33-28! 32x23 5.24-19 13x24 6.34-29 23x34 7.39x10 (de weg naar dam ligt open) **8.26-21 16x27 9.31x04+.**

Beperking van de actieradius van de dam

De naam van dit technische motief zegt eigenlijk al waar het om gaat. Ter verduidelijking: het betreft een **afscherming door eigen gewone schijven**, dus schijven van dezelfde kleur als de dam.

Diagram 119

Als zwart in deze stelling afruilt:

1...24-30? 2.35x24 19x30 3.28x19 13x24, dan volgt:

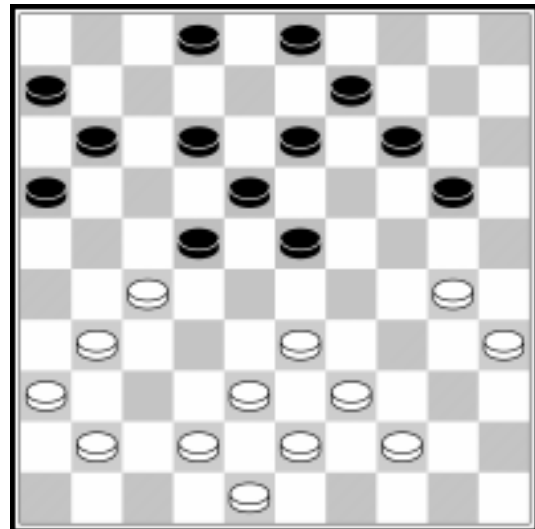
4.32-28! 21x23, waardoor de toekomstige dam een beschermend scherm krijgt.

5.37-31 26x46 6.38-32 46x28 7.33x04+

Diagram 120 — Winst

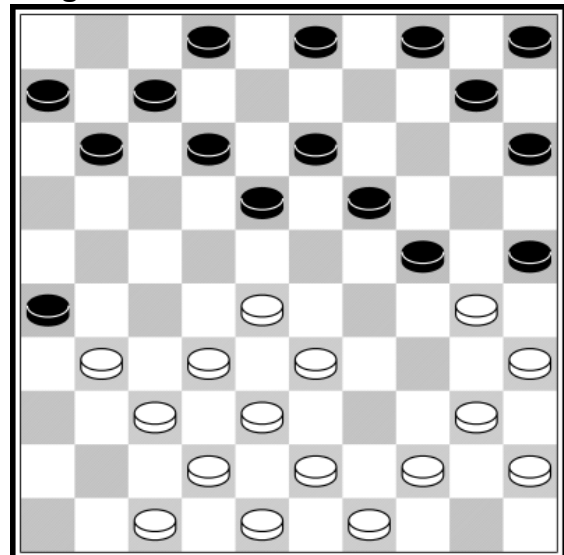
Hier is een **barrière op veld 29** noodzakelijk.

1.27-21! 16x27 2.33-28 23x32 3.41-37 32x41 4.36x47 27x36 5.47-41 36x47 6.30-24! 20x29 7.42-37 47x33 8.39x10+

Andrejko - Prusakov

Diagram 121

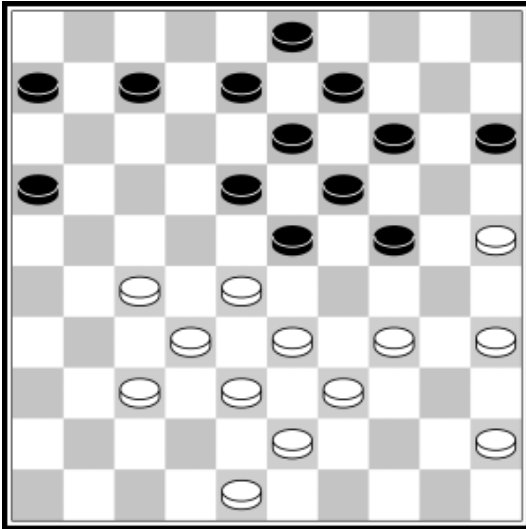
Zwart heeft zojuist aangevallen met 20-25.

1. 28-23! Prachtig!

Met één zet verandert wit zowel **het karakter als de structuur van de stelling**.

1...19x50 2.30x17 11x22. De actieradius van de zwarte dam is nu beperkt; het enige wat nog rest is de punt op de i te zetten.

3.38-33 50x28 4.32x01+.

F. Raman**Diagram 122 — Zwart wint**

Een schijnbaar voor de hand liggende "novicenslag" (een eenvoudige damdoorbraak) naar veld 1 dringt zich op.

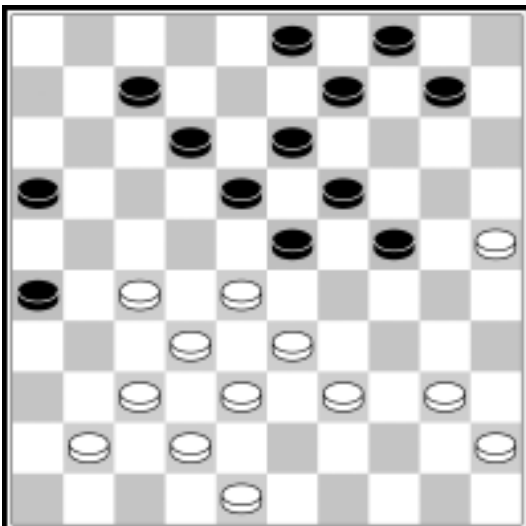
1.25-20? 14x25 2.34-29 23x34 3.39x30 25x34 4.28-23 19x39 5.38-33 39x28 6.32x01. Maar nu is zwart aan zet:
6...34-39! 7.43x34 24-29 8.34x23
 (een blokkade op zijn plaats)
8...08-12 9.01x18 18x42 10.48x37.

Zwart houdt een schijf meer over.

De **tegencombinatie** heeft succes gebracht.

123.

Vergelijk deze positie met **diagram 86**. De opstelling van de witte schijven is volledig identiek; de zwarte stelling

verschilt alleen doordat de gewone schijf 6 nu op **veld 16** staat.

De posities lijken sterk op elkaar, **maar hun karakter is totaal verschillend**.

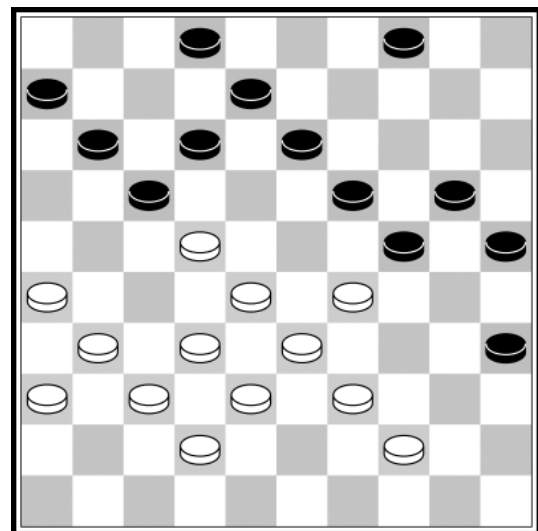
Voer dezelfde combinatie uit als die welke in **diagram 86** tot winst leidde.

1.27-22! 18x27 2.32x21 23x34 3.40x20 16x27! Nu blijkt welke beslissende rol de schijf op 16 speelt.

4.20-14 09x20 5.25x05 27-32! Wit is gedwongen zijn dam onder schot te plaatsen, namelijk:

6.32x23 13-18 7.05x23 18x36+.

De schijf die op **veld 28** terechtkwam, speelde hierbij een fatale rol.

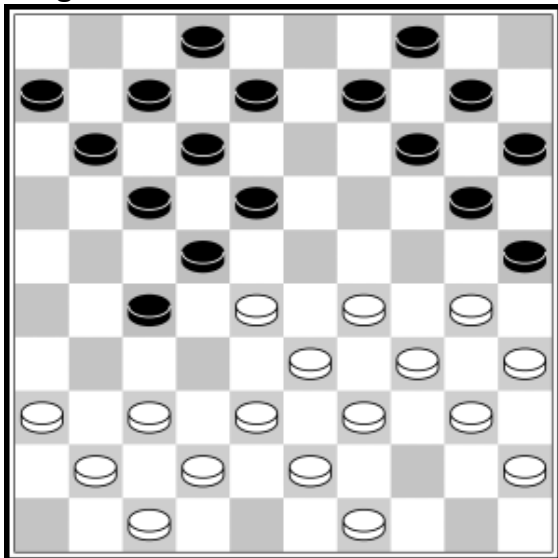
De "perforerende" slag**Beloritski - Volosenkin****Diagram 124 - Zwart aan zet en wint**

Eerst moeten de eigen hinderlijke schijven worden verwijderd.

1...13-18! 2.22x13 12-18 3.13x22 19-23 4.28x30 25x43 5.38x49 17x50+.

D. de Jong

Diagram 125 - Winst

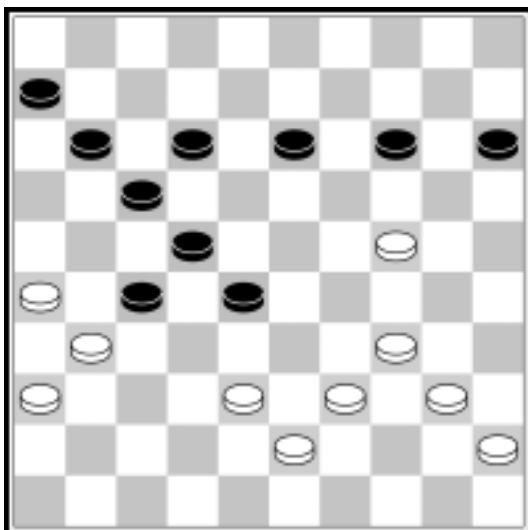

1.29-23! 18x29 2.33x24 22x44 3.24-19
14x25 4.30-24 20x29 5.34-30 25x34
6.38-33 29x38 7.40x18 12x23 8.43x05
44-50 9.05x32, en wit houdt twee
schijven meer over.

Aanval

We bekijken nu enkele voorbeelden waarin **de aanval op een vijandelijke schijf** als een van de elementen van een tactisch plan wordt gebruikt.

126. Zwart aan zet en wint

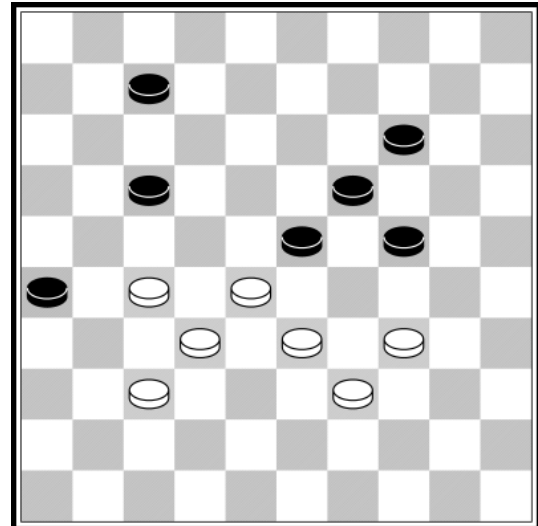

Hier beslist de aanval onmiddellijk.
1...14-20! en wit komt in **zetdwang**.

Er zijn geen afwachtende zetten; elke voortzetting leidt tot **materiaalverlies**.

B. Springer

Diagram 127 — Winst

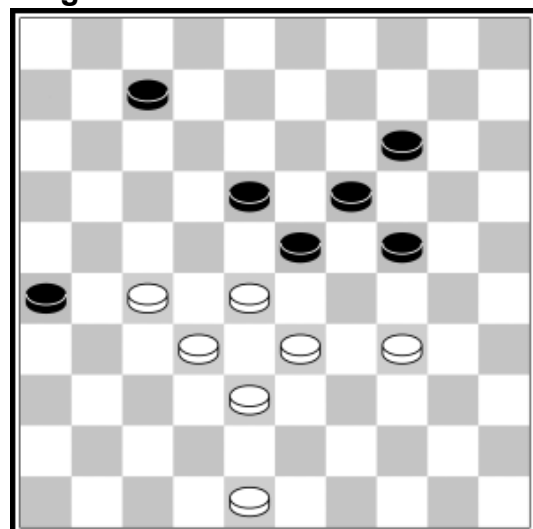

Hier wordt de beslissende aanval **voorafgegaan door een offer**.

1.37-31! 26x37 2.32x41 23x21 3.34-29!! Zwart heeft weliswaar twee schijven meer en is aan zet, maar hij kan de dreigingen niet meer neutraliseren.

B. Springer

Diagram 128 — Winst

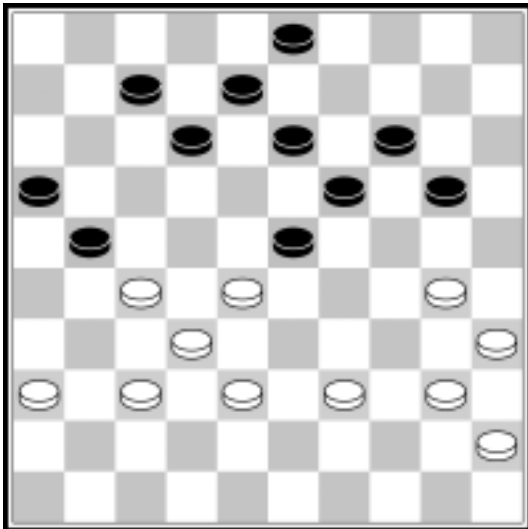
Hetzelfde idee. Maar terwijl in het vorige voorbeeld de schijven **17** en **39** al op

hun ideale velden stonden, moeten zij die hier nog innemen.

1.27-22! 18x27 2.32x21 23x43 3.48x39 26x17 4. 34-29!!+.

Springer - Molimar

Diagram 129

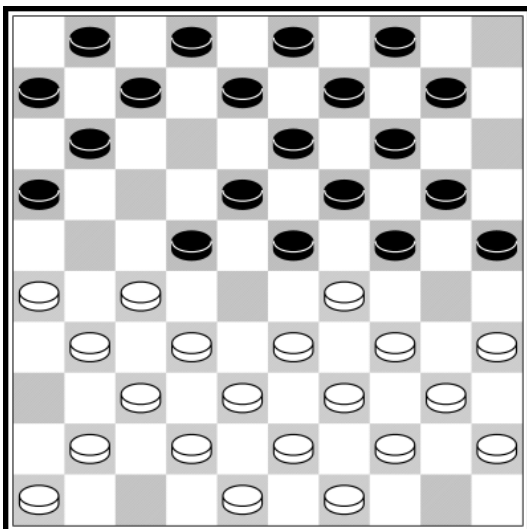

1.30-24? 20x29 2.39-33 03-09! 3.33x24 19x30 4.28x10 30-34! 5.40x29 09-14 6.10x19 13x22+.

K. Venema

Diagram 130

Zwart aan zet en wint

1...22-28! 2.33x22 24x33 3.38x29.

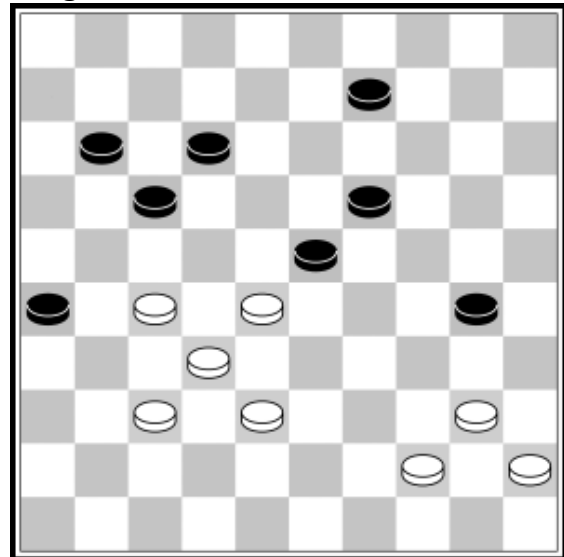
Als: 3. 39x28, dan volgt 25-30, 14-20 en 19x50. Verder:

3...16-21! 4.26x17 07-12!! Een bijzonder fraai motief. Hoewel wit

materieel voordeel heeft, kan het de **ondermijning van veld 27** niet meer voorkomen.

B. Springer

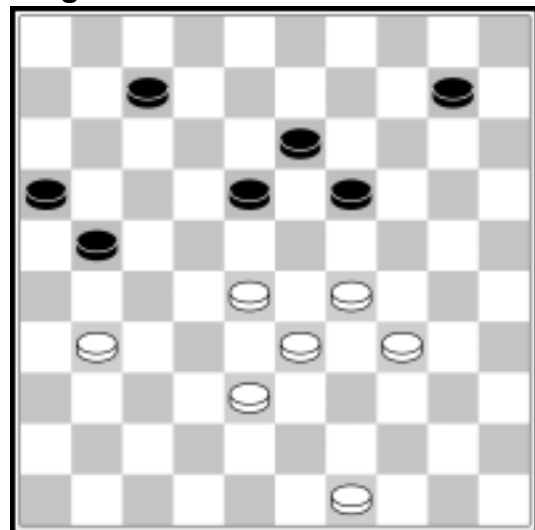
Diagram 131 — Winst

1.40-35! 30-34 2.28-22! 17x28 3.27-21! 26x17 4 44-40+.

De Roev-positie

Diagram 132 — Winst

1.31-26! 21-27. Als: 1...18-22, dan volgt 2.26x17 22x11 3.29-23+. Verder:

2.26-21! 27-31. Nu begint een combinatie die gebaseerd is op het slaan volgens de meerslagregel.

3.29-23! 18x40 4.33-29 16x27 5.49-44 40x49 6.29-23 49x32 7.23x05 32x19 8.05x02 13-18 9.02x19+.

Afleidend offer

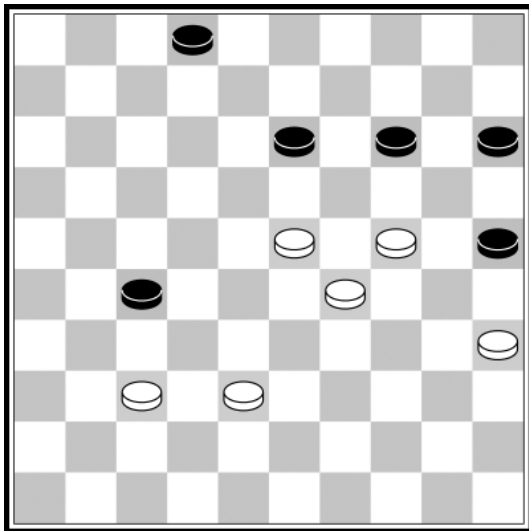
In het damspel is een offer geen belangeloze gift van een filantroop, maar een middel om een bepaald voordeel te verkrijgen: **materieel voordeel**, **positioneel voordeel**, of om een moeilijke stelling te redden.

We bekijken nu enkele voorbeelden die uiterlijk sterk op positioneel spel lijken, maar in werkelijkheid zuiver **tactische middelen** zijn.

Stankevičius – Tuller (1961)

Diagram 133

Zwart aan zet en wint

Schijf **24** wordt bedreigd, maar direct 1...25-30 spelen heeft geen zin wegens: 2.37-31 30x28 3.31x33. Daarom volgt: **1...27-31! 2.37x26 25-30.**

Een **afleidend offer**. De witte formatie op de rechtervleugel blijkt machteloos. Bijvoorbeeld:

3.23-18 30x19 4.18x20 15x42+.

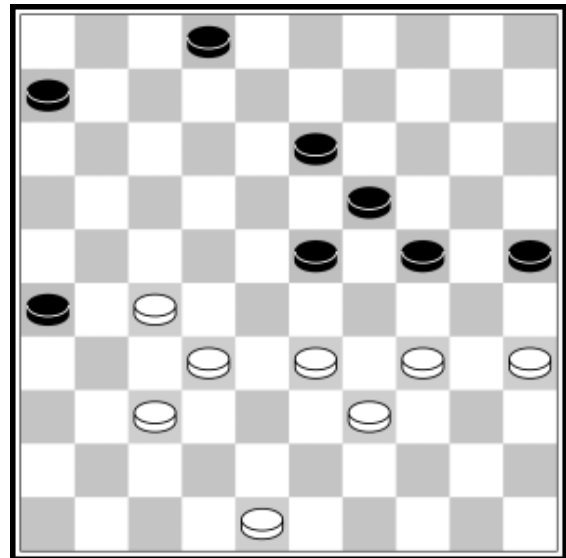
Rať - Kontrobarski (1964)

Diagram 134

1.27-22!

Nu dreigt onweerstaanbaar het offer:

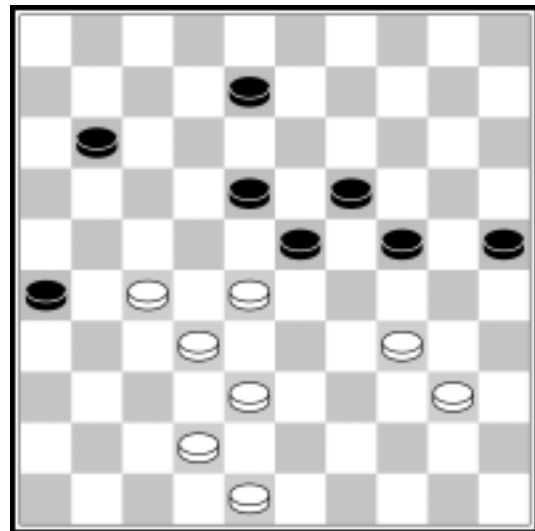
2.35-30 24x35 3.33-29x.

Jegorov - Winderman (1959)

Diagram 135

Zwart aan zet en wint

1...24-30? is niet mogelijk wegens:

2.28-22x. Daarom:

1...26-31! 2.27x36 24-30. Tegenspel is er niet meer; zwart dicteert nu het verdere verloop.

3.38-33 30x39 4.33x44 19-24 5.28x30 25x45+.

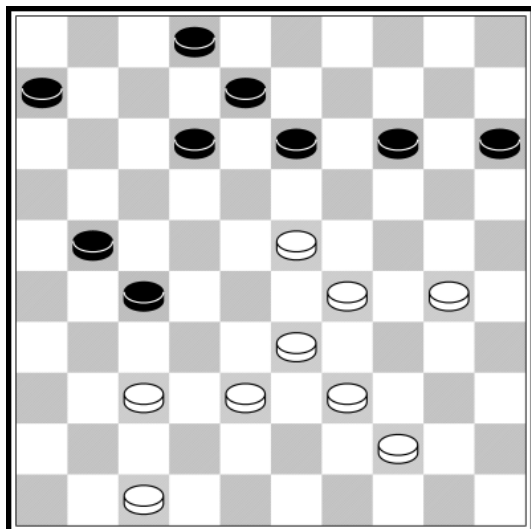
Baba Sy - De Jong (1962)

Diagram 136

Wit heeft de lange vleugel van de tegenstander met succes aangevallen.

1.39-34!

Er dreigt: 23-19 gevolgd door 24-30.

1...14-20, als 1...13-18 dan: 2.30-25
08-13 3.23-19 (een *afleidend offer*)
3...14x23 4.25-20 15x24 5.29x20+.

2.23-18! 13x22 3. 30-25.

Opnieuw een **afleidend offer**, waarna wit op de vleugel doorbreekt.

**3...20-24 4.29x20 15x24 5.34-29 24-30
6.25x34 12-18 7.34-30.**

Alleen 7.29-24? werkt niet, wegens:

7...22-28! 8.33x31 21-27 9.31x13
08x50.

**7...08-13 8.30-25 13-19 9.25-20 19-23
10.20-15 23x34 11.15-10 34-39 12.10-05+**

Dreiging

Dit tactische motief is in dit boek al verschillende malen aan bod gekomen. Hieronder volgen nog enkele voorbeelden waarin **de dreiging** naar onze mening de beslissende rol speelt bij de uitvoering van het geplande spelidee.

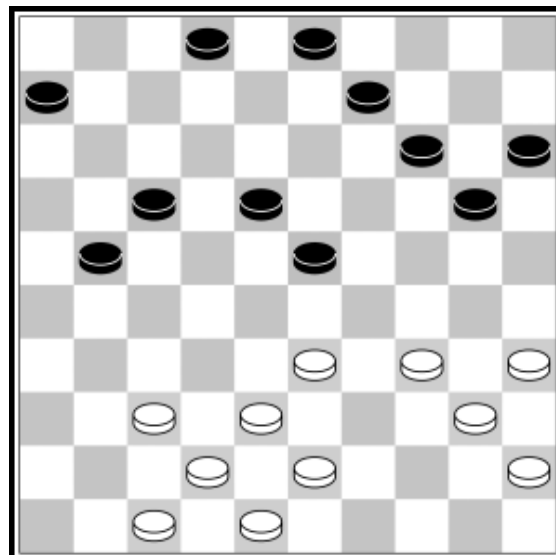
Steitjoz – Timmerman (1965)

Diagram 137

1.37-32! Er dreigt: 32-28.

1...21-26 2.33-28.

Nu is zwart gedwongen veld **19** te dekken, waardoor tegelijkertijd een **onderlinge slagketen** ontstaat.

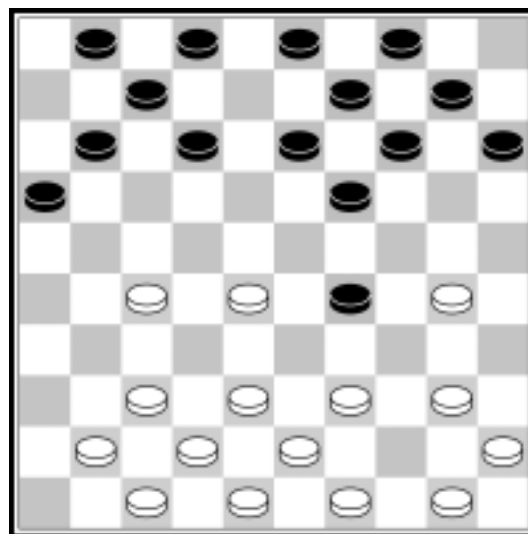

**2...14-19 3.28-22 17x37 4.42x31 26x37
5.48-42 37x30 6.35x04+.**

Krutier - Jemeljanov (1962)

Diagram 138

Zwart aan zet en wint

1...02-08!

Zwart creëert tegelijkertijd **drie dreigingen**:

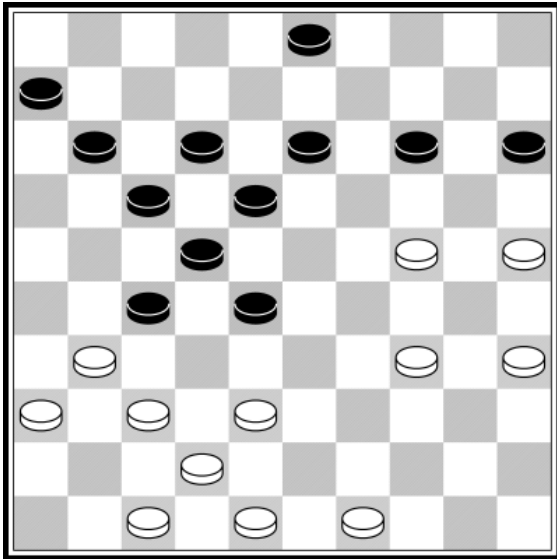
- **19-24**
- **19-23**
- **29-33**

Wit kan ze niet allemaal neutraliseren.

**2.27-21 16x27 3.38-32 27x38 4.42x24
15-20!**

Wit gaf op vanwege de dreiging:

5. 24x15 19-23, enzovoort.

Bogatova - Vitkauskaitė (1981)**Diagram 139**

De Moldavische speelster behaalde met een reeks dreigingen een overwinning op de ex-kampioene van de USSR.

1.34-30! 14-19.

Als: 1...13-19, dan volgt: 2.24x13 18x09 3.38-32! 27x38 4.42x33 28x39 5.48-43 39x48 6.31-26 48x31 7.36x16+.

2.48-43. Er dreigt opnieuw 38-32.

2...18-23 is niet mogelijk wegens:

3.38-32 27x38 4.42x33+.

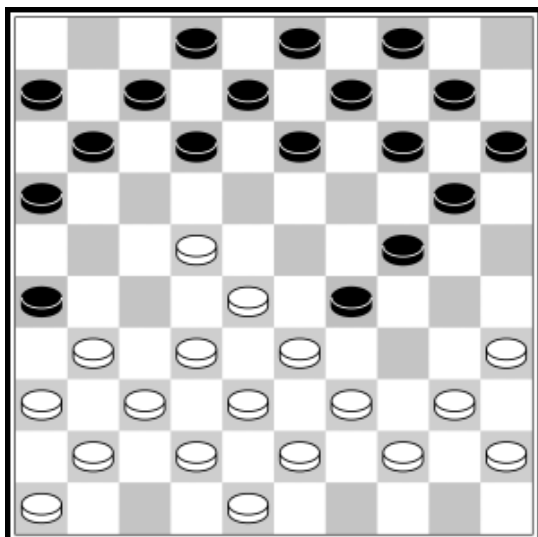
Daarom:

2...27-32 3.38x27 11-16 4.43-38 17-21

5.38-32 03-08 6.32x14 21x41 7.42-37

41x32 8.24-19 13x24 9.30x19+.

140

Kalvet - Levi**Diagram 140****Zwart aan zet en wint**

Zwart heeft een onweerstaanbare dreiging gecreëerd.

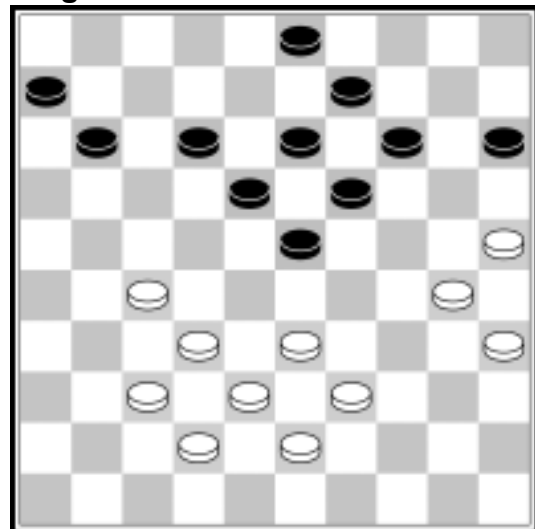
1...12-17! Nu dreigt de ondermijning van de velden **39** en **28** door middel van 29-34, 14x23, 17x50. Na 2. 34-39 kan zwart spelen: 17-21, 21-27, 16x29+.

Daarom:

2.31-27 16-21! Het offer is noodzakelijk, want na: 2...29-34? 3.39x19 14x23 4.28x18 19x17 volgt de tegencombinatie: 5.27-22 13x24 6.32-27 50x17 7.27-21 16x27 8 37-31 26x37 9.41x01+.

Partijvervolg:

3.37x26 29-34 4.39x19 14x23 5.28x19 17x50+.

Sjtsjegolev - Tsjoelkov**Diagram 141**

Zwart heeft zojuist de onnauwkeurige zet **08-12?** gedaan en gaf wit daarmee de mogelijkheid de partij geforceerd te winnen.

1.33-28! Er dreigt de bekende **Springer-combinatie**:

2.27-22 18x27 3.32x21 23x41 4.21-17, enzovoort. Na:

1...14-20 2.25x14 09x20 zou zwart, als wit nu de bovenstaande combinatie uitvoert, met de tegenzet **19-24** een

schijf overhouden. Daarom speelt wit eerst:

3.39-33! Wit creëert een **nieuwe dreiging (30-24)**, zonder de vorige op te geven.

3...03-08 4.30-24!

Na: 4...27-22 18x27 5.32x21 23x41 6.21-17 12x21 7.42-37 41x32 8.38x07 speelt zwart: 8...06-11 9.07x16 08-12, zonder wit dam te laten halen via 16-11 of 30-25, waarna remise zou volgen.

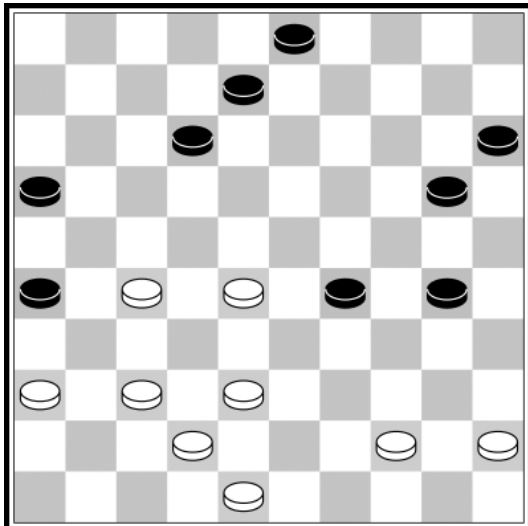
Na:

4...19x30 5.35x24 20x29 6.33x24

houdt wit echter een schijf meer over.

Izar – Biskon (1963)

Diagram 142

De laatste zwarte zet **24-30** was bepaald niet gelukkig.

Nu brengt de Franse grootmeester (met wit) na de ogenschijnlijk onschuldige afruil

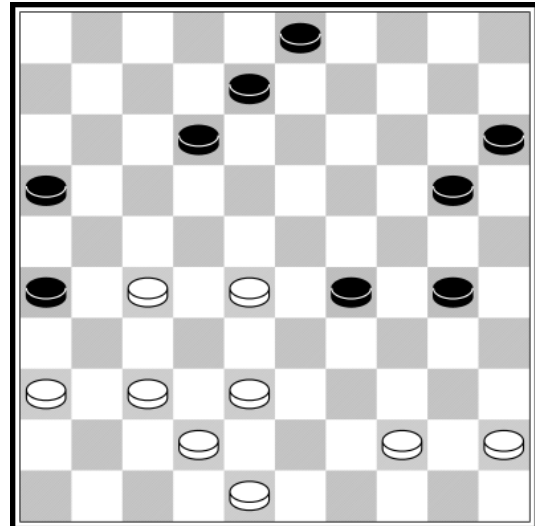
1.37-31! 26x37 2.42x31 de tegenstander in ernstige moeilijkheden. Na de afruil ontstaat voor zwart een kritieke positie. Wit dreigt met 28-23 en 27-21. 2...12-17 is onmogelijk wegens het afdekken van twee schijven: 3.28-22, 4.27-21+. Na 2...29-34 houdt wit, dankzij de dubbele dreiging 44-40 en 38-33, een schijf voordeel over.

2...08-13. Maar ook dit redt de stelling niet.

3.38-33 29x38 4.48-43 38x40 5.45x14 met een gewonnen stand.

Diagram 143

Winst

1.34-30! 25x34 2.39x30 13-18 (de enige verdediging) **3.30-24! 19x30 4.28x10 04x15 5.43-39!**

Nu dreigt zowel: 39-34, als 37-31.

5...18-22. Als: 5...18-23, dan volgt:

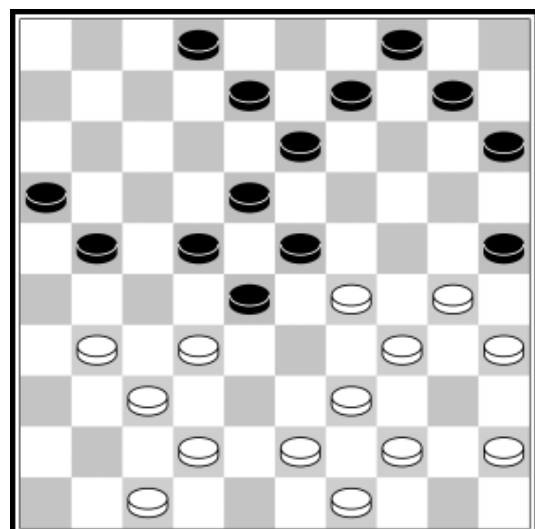
6.33-28! 23-29 7.28-23 29x18 8.39-34 30x39 9.38-33 39x28 10.32x01+.

6.32-28! 22-27 7.28-22 27x18 8.37-31 26x37 9.38-32 37x28 10.33x04+.

Twee fraaie eindspelen met een "brug".

Dybman - Jermakov (1982)

Diagram 144

Deze stelling had kunnen ontstaan als zwart ongelukkig had afgeruild naar veld **21**.

1.30-24! Een uitstekende zet, aangegeven door **A. Dybman**.

1...08-12.

Als zwart de schijf wint: 1...21-27 2.32x21 16x36 3.34-30! 25x34 4.39x30 23x25 5.47-41 36x38 6.43:05+. Na iedere andere zet dreigt wit het veld **23** te ondermijnen met **34-30**.

Vervolg:

2.24-19! 13x33 3.44-40 33x44 4.43-39 44x33 5.31-27 22x31 6.37x08 28x48 7.08-03 48x30 8.03x50!

Een bijzonder fraaie combinatie die eindigt met promotie tot dam op **50**.

In het dam-eindspel heeft zwart twee schijven meer en is hij aan zet, maar redding is er niet:

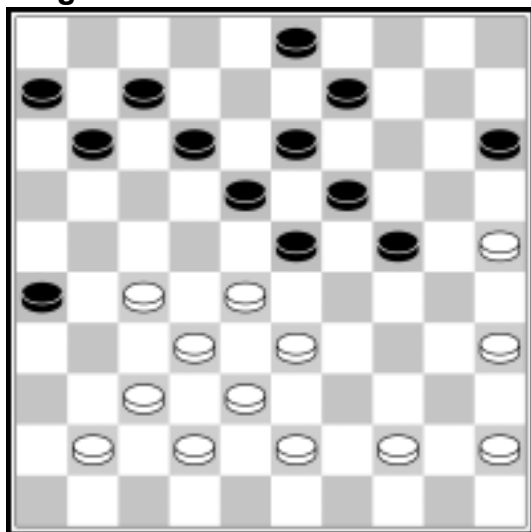
Na **8...30-13** volgt **9.35-30+**

Lokken naar dam

Uit de vele combinaties waarbij de tegenstander een dam haalt, geven we enkele voorbeelden waarin de gevolgen van deze "**uitnodiging tot dam**" bijzonder duidelijk zichtbaar zijn.

Positie van Andhaza

Diagram 145 - Winst

1. 25-20!

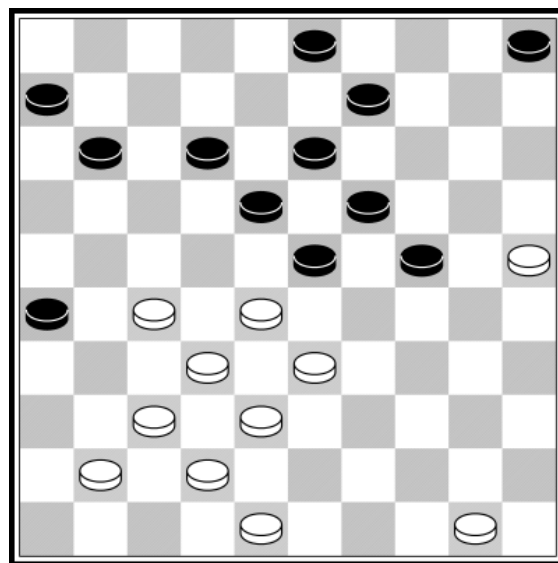
Om niet een schijf achter te raken, voert zwart een combinatie uit die hem een dam oplevert.

1...24-29 2.33x24 19x30 3.28x17 11x31 4.35x24 31-36. Nu volgt het beslissende moment. Als zwart geen tactisch middel meer heeft, promoveert wit eenvoudig.

5.20-14! 09x29 6.38-33! 36x40 7.45x01+.

Diagram 146

Zwart aan zet

Zwart zag het gevaar niet en haastte zich naar dam.

1...24-29 2.33x24 19x30 3.28x17 11x31 4.35x24! 31-36 5.25-20! 36x47 6.37-31 26x28 7.38-33 47x29 8.24x04+

Bergsma - Stenekes

(verwisselde kleuren)

Diagram 147

1. 39-34!!

Als men de tegenstander dan toch naar dam uitnodigt, laat men dat maar meteen op royale wijze gebeuren!

1...03-09. Zwart wijst het "geschenk" af, want na bijvoorbeeld:

1...24-30 (of 24-29) 2.35x24 19x48 3.28x19 13x24 4.27-21 16x27 5.31x02

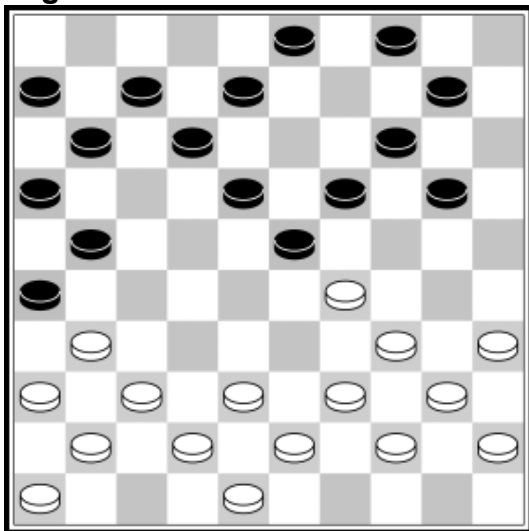
48x31 6.36x27 staat er een witte dam op het bord.

Daarom speelde zwart:

**2.27-22! 18x27 3.32x21 23x41
4.36x47 16x36 5.47-41 36x47 6.38-32
47x29 7.34x03+**

T. Sijbrands

Diagram 148 — Winst

1.29-24! 20x29.

Op het eerste gezicht verloopt alles normaal, al is het niet meteen duidelijk wat wit van plan is.

2.39-33!!

Aan deze zet zou men zelfs een derde uitroepteken kunnen geven.

2...08-13. Zwart heeft geen keuze: het aantrekkelijke (maar vergiftigde) "geschenk" moet worden aangenomen. Na 2...19-24 volgt immers: 3. 31-27+.

**3.33x24 19x50 4.31-27! 21x32 5.37x17
11x22 6.38-33 50x28 7.36-31 26x37
8.41x01+.**

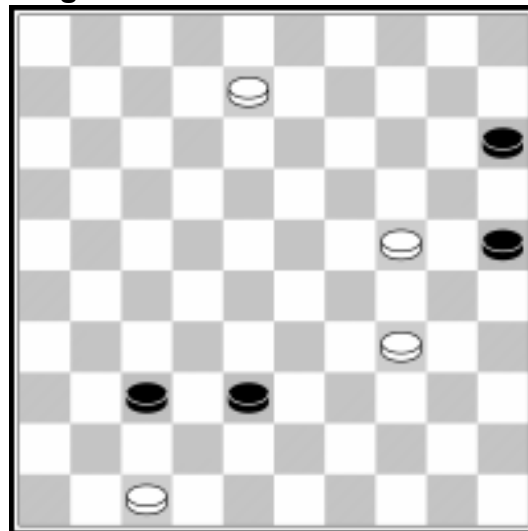
Ik stel varianten voor!

Wanneer de tegenstander eenmaal begint schijven te offeren, is het meestal al te laat om nog een verdediging te zoeken. Daarom moet men mogelijke offerreeksen vooraf zeer zorgvuldig controleren.

Toch krijgt de verdediger soms de keuze uit verschillende

slagmogelijkheden. Het is niet eenvoudig om van tevoren te voorzien welke de gevaarlijkste is; juist zulke **combinaties met meerdere varianten** vormen vaak het grootste gevaar.

Diagram 149 — Winst

Zwart heeft zojuist **32-38** gespeeld. Ondanks het zeer beperkte materiaal voert wit een combinatie uit met twee mogelijke varianten.

1.47-42! 38x47.

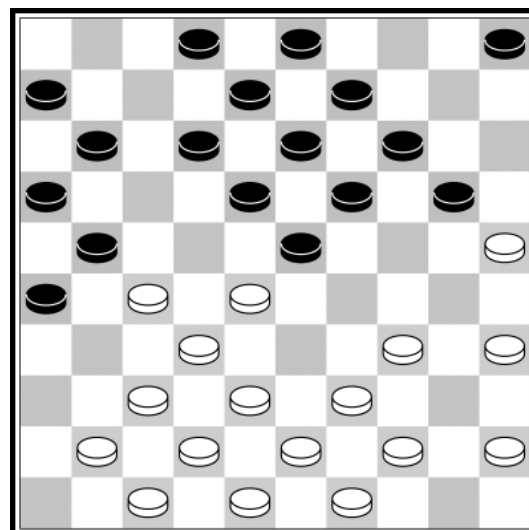
Als: **1...37x48**, dan volgt: **2.08-02 48x19 3.02x42+.**

Na **2.08-03 47x20 3.34-30 25x34 4.03x31+.**

Kilshtein – Tsjizjov (1981)

Diagram 150

Zwart aan zet en wint

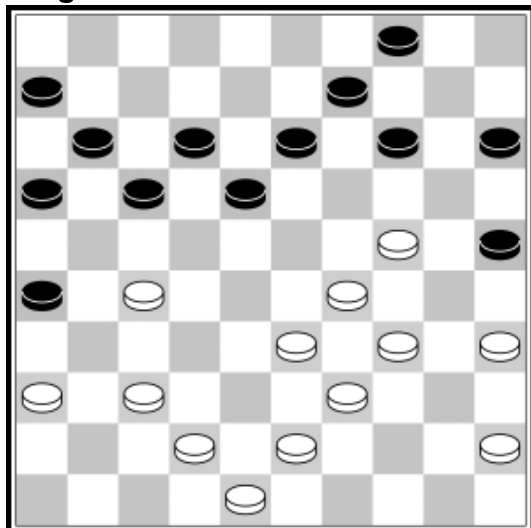

1...26-31 2.37x17 11x33 3.39x28

Als 3.38x29, dan volgt: 3...20-24
4.29x20 23-29 5.34x23 19x46+.

**3...16-21 4.27x16 18-22 5.28x17 12x21
6.16x27 23-29 7.34x23 19x46+.**

Diagram 151 — Winst

Hier kan de witte combinatie in drie varianten worden verdeeld.

1.24-19! 14x23.

Variant 1

1...13:24, dan: 2.29x20 15x24 3.34-30
25x34 4.39x10 04x15 5.27-21 16x27
6.37-31 26x37 7.42x04+.

Variant 2

2.27-21 16x27 3.37-31 26x37 4.42x22
17x28. Ook dit redt zwart niet, want na:
4...18x27 volgt: 5.29x16+.

Variant 3

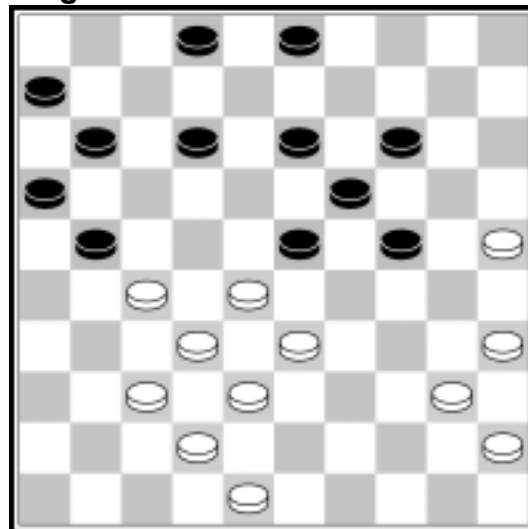
5.33x22 18x27 6.29x16+.

Meertrapscombinaties

Deze benaming, die al lang in de damliteratuur wordt gebruikt, is eigenlijk slechts gedeeltelijk juist, want in werkelijkheid gaat het om één combinatie. Door hun uiterlijke kenmerken en het verloop van het spel lijken zulke combinaties echter uit twee of meer fasen te bestaan.

P. Roozenburg

Diagram 152 — Winst

1.33-29! 24x31 2.37x08 03x12.

De eerste fase is voltooid.

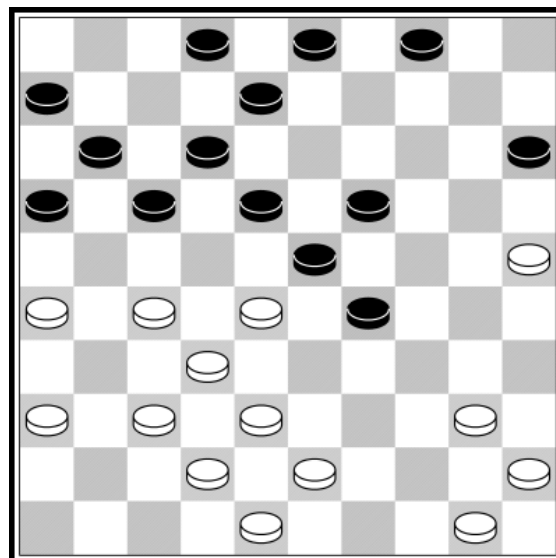
Wit heeft geen schijven meer, maar de combinatie is nog niet afgelopen: er volgt nog een tweede fase.

3.25-20 14x25 4.35-30 25x34 5.40x07+

Dybblot - Sijbrands

Diagram 153

Zwart aan zet en wint

1...19-24! 2.28x30 15-20 3.25x14 03-09 4.14x03 29-33 5.38x29 18-22 6.27x07 08-13 7.03x21 16x47!

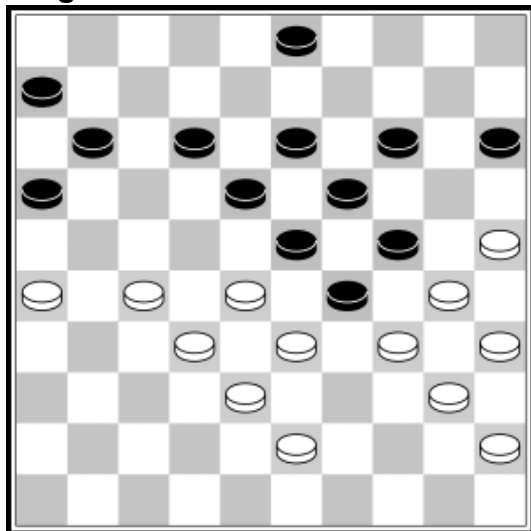
Een fraaie meertrapscombinatie waarbij de beslissende slag pas in de tweede fase wordt uitgevoerd.

En nu volgt het **tweede deel**, dat het enorme materiaaloffer uit de eerste fase volledig rechtvaardigt.

8.07x16 47x46+.

J. Kok

Diagram 154 – Winst

In het tactische plan van wit is ook een **actieve tegencombinatie** van de tegenstander opgenomen.

1.25-20! 14x25 2.27-21 16x27 3.32x21 23x32 4.34x14 25x34 5.40x20 15x24 6.38x27. Hoe graag zwart het ook anders zou willen, hij moet nu naar dam.

6...13-19 7.14x23 18x49.

Nu begint de **derde combinatie**. Deze vangt aan met een **afleidend offer**.

8.35-30! 24x35 9.21-16 49x21 10.26x08 03x12 11.16x18+.

A. Dybman

Diagram 155 - Winst

1.28-22! 17x48 2.26x08 13x02.

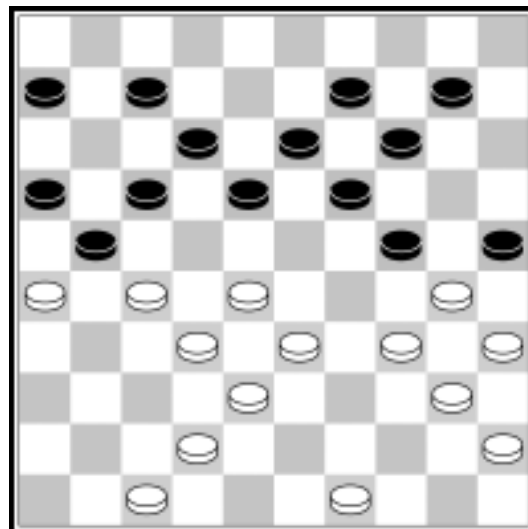
We zullen aannemen dat de proloog hiermee is afgelopen.

3.27-21 16x27 4.38-32 27x29 5.34x01 25x34 6.40x20 14x25.

En nu volgt de **epiloog**.

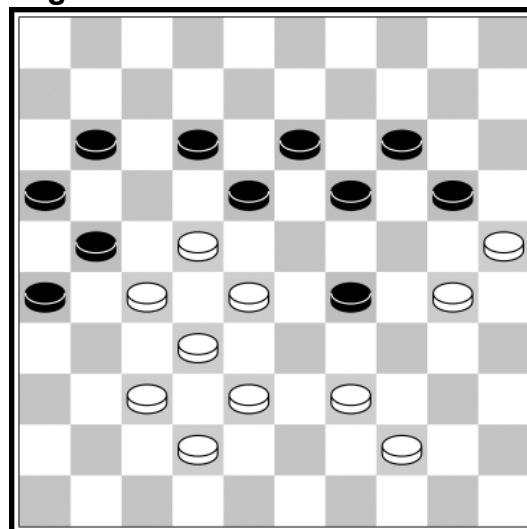
7.01-34! 48x30 8.35x15+.

Een **damoffer** maakt, zoals altijd, veel indruk.

A. Tsjizjov

Diagram 156 - Winst

1.39-33! 20-24 2.37-31! 26x48 3. 28-23!

Verbazingwekkend royale offers in een toch vrij eenvoudige en praktische stelling!

3...19x50 4.30x26!

Deze manier van slaan ligt niet onmiddellijk voor de hand.

4...50x17 5.27-21 16x27 6.32x34 48x30 7.25x34+.

De originaliteit van Tsjizjovs idee ligt erin dat de witte schijven tijdens de combinatie zelfs niet in de buurt van de damvelden komen en toch met **twee zwarte dammen** weten af te rekenen.

Interessant is dat de stelling van diagram 156 ook een eenvoudiger winst kent:

1.30-24 19x30 2.25x23 18x29 3.44-40,
enz.

Tegenslag

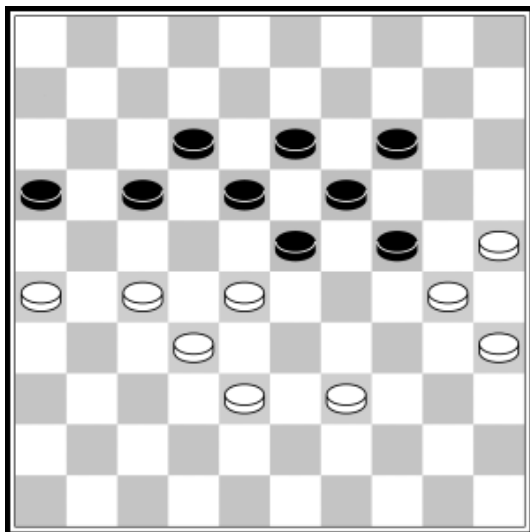
Wanneer één van de spelers een tactische combinatie uitvoert en de tegenstander als antwoord één of meer eigen schijven offert, spreekt men (meestal achteraf) van een **tegenslag** of **contracombinatie**.

De grens tussen een tegenslag en een gewone tegencombinatie is niet altijd scherp te trekken; de terminologie hangt hier vaak af van de smaak van de commentator.

Roozenburg - Terlouw

Diagram 157

Zwart aan zet

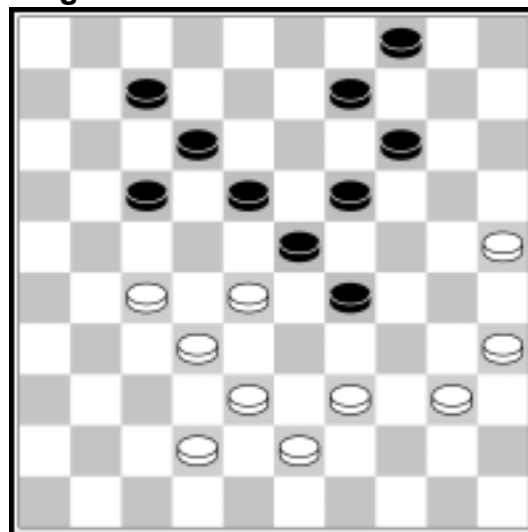

1...16-21? 2.27x16 18-22.

Zwart past hier het bekende offer toe, dat typisch is voor klassieke standen.

2.32-27! 23x34 4.27x40+.

Diagram 158 — Winst

Wit **dwingt** de tegenstander een combinatie uit te voeren.

1.39-33! 07-11 2.33x22 04-10 3.28x19 17x39. Voor zwart zou alles uitstekend zijn verlopen, **ware het niet dat er een tegenslag volgt.**

4.25-20! Nu volgt, ongeacht welke slag zwart kiest, een winnende combinatie.

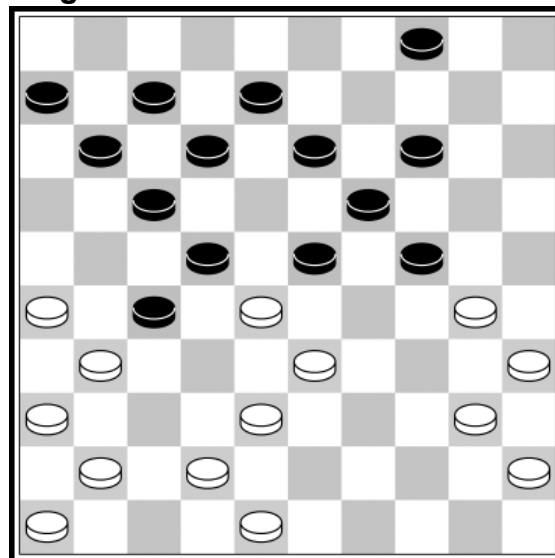
4...14x25.

Als: 4...14x23, dan: 5.20-14, enz.

5.19-14 09x20 (of 10x19) 6.40-34 39x30 7.35x04.

A. Tsjizjov

Diagram 159 — Winst

Zwart heeft zojuist **18-23** gespeeld (een aanval), maar wit beantwoordt dit met twee opeenvolgende tegenslagen.

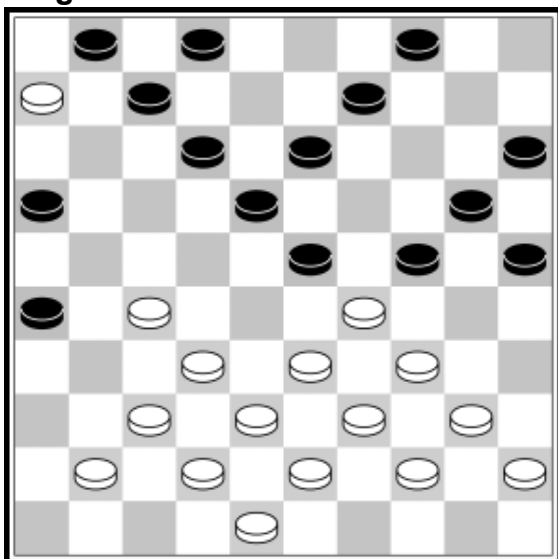
1.33-29! 23x25.

Na: 1...23x43 volgt: 2.29x18, waarna wit een schijf voorstaat.

**2.26-21! 17x37 3.41x21 22x33 4.38x18
12x23 5.21-17! 11x22 6.35-30 25x34
7.40x27+**

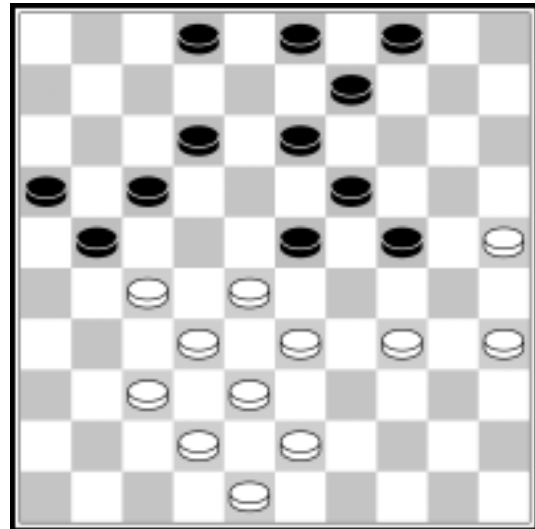
Tegencombinatie

Qua inhoud ligt dit tactische middel dicht bij de **tegenslag** (contracombinatie). Het verschil is dat de antwoordoperatie, die de beoordeling van de stelling verandert, uitgebreider is (zij omvat meer zetten). De **tegencombinatie** is een gevaarlijk wapen en komt in tal van verschillende vormen voor.

Baard - Vrijland**Diagram 160**

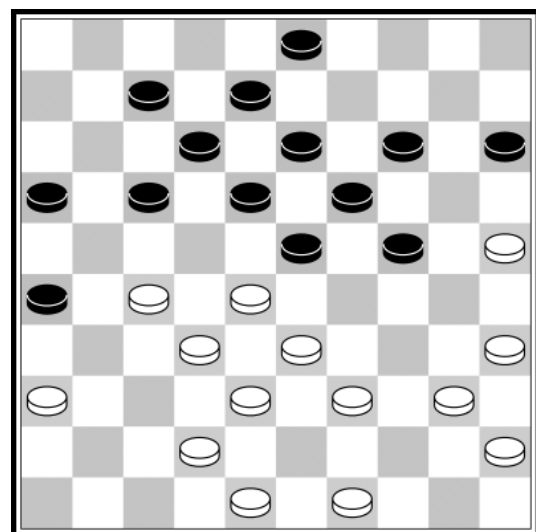
In de veronderstelling dat de **binding** niet werkte, liet wit zich in de tang nemen. Maar het bleek dat de standaardcombinatie:

1.37-31? 26x46 2.40-35 (er is geen andere zet) **2...46x28 3.33x22 24x33 4.39x17** wordt weerlegd door de eenvoudige tegencombinatie:
4...09-14! 5.22x13 14-19 6.13x24 20x49 met winst voor zwart.

Diagram 161**Zwart aan zet**

Wit **nodigt** hun tegenstander als het ware uit een tactische combinatie uit te voeren.

1...24-30? 2.35x24 19x39 3.28x08 39x28 4.32x23 21x41. "Is de bom ontploft?" Nee, want er volgt een vernietigende tegencombinatie:
5.23-18! 02x22 6.42-37 41x32 7.38x07+

Positie van Haam**Diagram 162 — Winst**

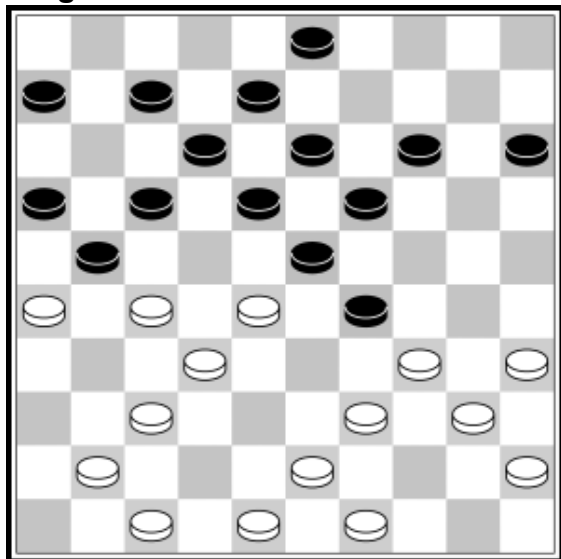
Wit kwam in de verleiding om met behulp van een coup royal materiaalwinst te behalen.

1.27-22? 18x27 2.32x21 23x34 3.40x18 16x27! 4.18-13.

De lokzet wordt beantwoord met een krachtige tegenactie:

4...26-31! 5.13x22 27x18 6.36x27 15-20 7.25x23 18x47+.

Diagram 163 — Winst

Soms bereikt de geplande tegencombinatie haar doel niet, omdat de tegenstander eraan ontsnapt door een andere voortzetting te kiezen.

1.39-33! 29x38 2.28-22 17x28 3.26x17 12x21 4.49-44! Zwart had gerekend op: 4.34-29? 23x34 5.32x21 32x06 6.32x23 06-11! 7.43x32 11-17 8.40x29 13-18 9.01x23 17-22 10.28x17 19x46+ en zou daarmee de witte aanval hebben weerlegd. Maar na de partijzet volgt: **4...38x49 5.34-29 23x34 6.32x01 21x32 7.40x29 49x23 8.01x40+.**

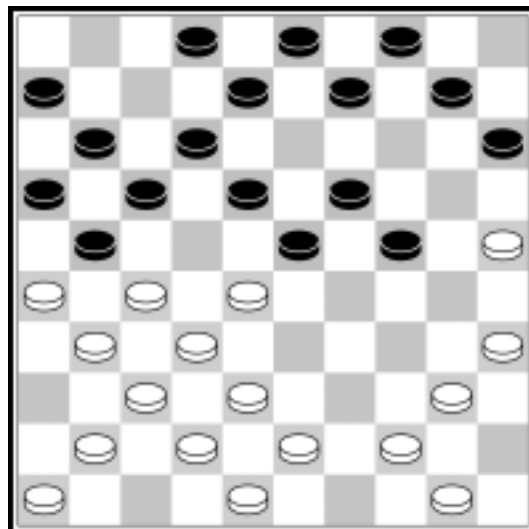
Diagram 164

Een combinatie waarbij een dam wordt gehaald, lijkt bijzonder verleidelijk.

1.28-22? 17x28 2.26x17 12x21 (de eerste schakel van de tegencombinatie van zwart)
3.35-30 24x35 4.44-39 35x33 5.38x29 23x34 6.32x05 21x32 7.37x28.

Bij een gelijk aantal schijven lijkt wit een dam te hebben gewonnen.

Maar:

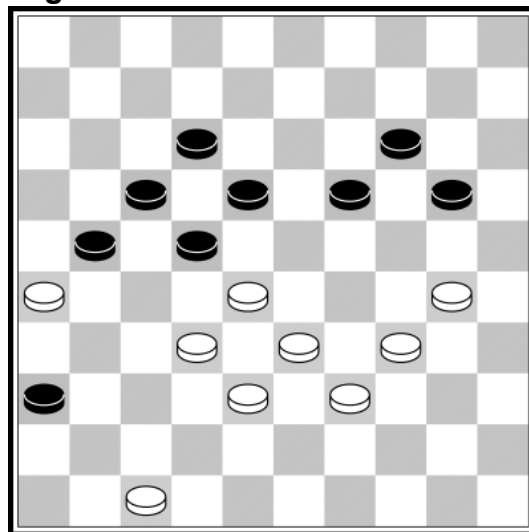

7...18-23! 8.28x19 04-10 9.05x14 09x20 10.25x14 11-09 11.14x12 11-17 12.12x21 16x49+.

Om de beginstelling juist te beoordelen, moest men twaalf zetten vooruit rekenen.

Perro - Izar

Diagram 165

De witten hadden een combinatie bedacht die, naar hun mening, tot remise moest leiden.

1.30-24? (Het vraagteken bij deze zet werd destijds niet geplaatst, omdat ook de andere voortzettingen geen redding boden.)

1...20x40 2.39-34 40x29 3.33x13 22x42 4.13x11.

De combinatie is door wit begonnen, maar wordt door zwart afgemaakt.

4...36-41! 5.26x08 41-46 6.47x38 46x16+.

Opmerkelijk is dat tijdens deze combinatie viermaal gebruik wordt gemaakt van de meerslagregel.

Valstrik

Zo noemt men een vooraf voorbereide winst- (of reddings-)variant, die gebaseerd is op een op het eerste gezicht natuurlijke zet van de tegenstander.

In de opening:

1.34-30 20-24 2. 39-34

kan zwart spelen:

2...14-20 waarmee zij dreigen de rechtervleugel van wit vast te leggen. Daarom lijkt de reactie: **3. 30-25?** natuurlijk. Maar in werkelijkheid loopt wit in een val:

3...24-30! 4.25x23 30x19+.

Deze openingsvalstrik kan men nog "doorzichtig" noemen, omdat de oplossing vrij voor de hand ligt. De volgende is echter veel geraffineerder:

1.33-28 17-21 2.31-27 12-17 3.37-31 21-26.

Betekent dit dat zwart in de problemen is gekomen? Nee. Integendeel: zwart heeft juist een val opgezet.

Na: **4. 27-21? volgt: 21x47 5.26x37! 5.21x23 11-17 6.42x31 17-22 7.28x17 19x26+**

.

Na de normale zetten:

1.31-27 17-22 2.37-31 12-17 3.34-29 20-25 4.40-34 14-20 5.45-40 19-23

lijkt het erop dat zwart een dubbele dreiging heeft (22-28 en 25-30), die moeilijk te pareren is.

Wit speelt echter: **6. 41-37**

en als de val inderdaad wordt geactiveerd: **6...25-30? 7.34x14 23x45**

dan volgt de weerlegging: **8.31-26!** en vervolgens: **27-21+.**

Een vergelijkbare mogelijkheid doet zich voor in de volgende opening:

1.34-29 17-22 2.31-26 20-25 3.39-34 14-20 4.43-39 10-14 5.32-28 11-17 6. 37-32 06-11.

Als wit hier de laatste zet van zwart als een grove fout beschouwt en antwoordt met:

7.26-21? dan volgt:

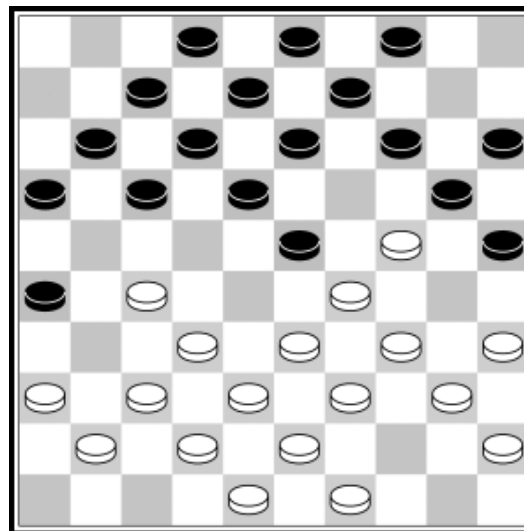
7...16-27! 8.32x21 17x26 9.28x06 26-31 10.36x27 25-30 11.35x24 19x30 12.34x25 07-11 13.06x17 12x23+.

De schijf op 12 heeft tijdens deze combinatie bijna een volledige ronde over het bord gemaakt.

Andrejko - Sjtsjegolev

Diagram 166

Zwart aan zet

Maar ook nu was het nog niet te laat om de gevaarlijke weg te verlaten:
2...25-30! 3.34x25 23x34, enz., met een gelijkwaardige stelling.

De gespeelde voortzetting was:

3.32x23 14-19 4.23x14 17-21 5.26x06 07-11 6.06x17 12x32 7.38x27 18-23 8.29x18 20x47. De witte stelling lijkt volledig uiteengevallen. Om de ondermijning van veld 36 te voorkomen, moeten de witten hun voorpost op 14 prijsgeven.

9. 18-12!! Zeer verrassend én uiterst doeltreffend!

9...08x17 10.34-29 09x20. Als: 10...47x20, dan volgt: 11.35-30, 14x25+
Partijvervolg:

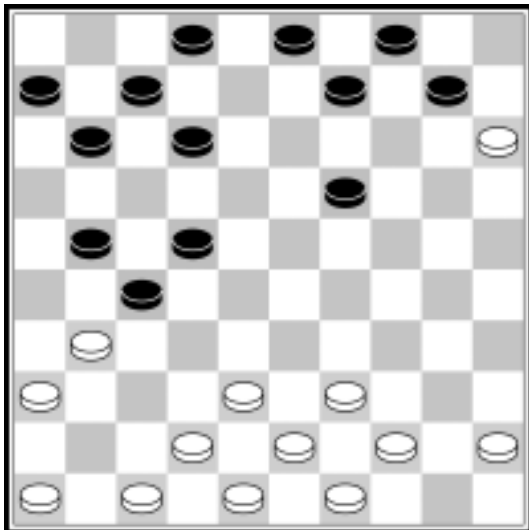
11.40-34 47x24 12.34-30+.

Deze partij verdient zonder twijfel een ereplaats in de schatkamer van de damkunst.

Tsipes - Takhman

Diagram 167

Zwart aan zet

waarbij gebruik werd gemaakt van de zogenoemde coup royal. Deze stand stelling behoort tot dezelfde categorie, maar heeft een bijzonder kenmerk: na de verleidelijke zet 42-37 loopt zwart tegelijkertijd in twee verschillende combinaties.

a)

1...24-29? 2.33x24 19x30 3.28x17 11x44 4.35x24 44x35 5.45-40! 35x44 6.49x40 20x29 7.34x01+.

b)

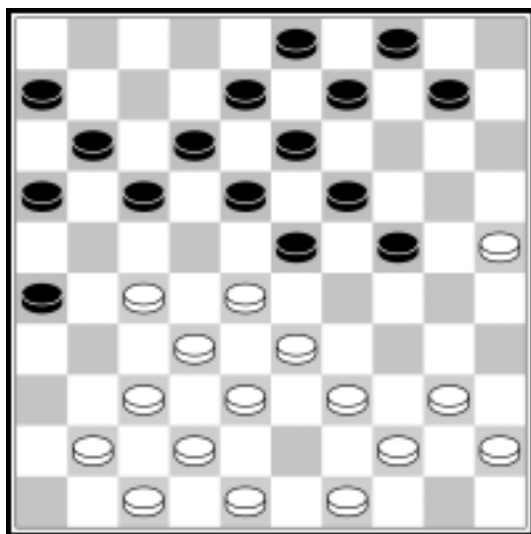
1...24-30? 2.35x24 20x29 3.33x24 19x30 4.28x17 11x35 5.36-31! 26x28 6.49-44 30x39 7.44x04+.

Beide combinaties werken. Wit heeft dus een uitstekende dubbele val opgezet.

Positie van Embden

Diagram 170

Zwart wint

Door wit de gelegenheid te geven een combinatie uit te voeren, had zwart een zorgvuldig voorbereide weerlegging klaarstaan.

1.27-22? 18x27 2.32x21 23x34 3.40x20 16x27 4.20-14 09x20 5.25x05 13-18!! Een moeilijk te vinden zet waarbij gebruik wordt gemaakt van de Turkse slag.
6.05x22 17x50+.

Combinaties met een eigen naam

Hieronder volgt een reeks karakteristieke combinaties die zich in de damliteratuur van elkaar onderscheiden door hun eigen naam.

Niet een bepaalde stand, maar het tactische idee van de combinatie draagt die naam. Dat idee kan in uiteenlopende stellingen worden toegepast; vaak verandert daarbij zelfs het concrete mechanisme van de combinatie.

Nog een bijzonderheid van de damterminologie: zulke typische tactische middelen worden meestal "slagen" genoemd, hoewel het gaat hier immers niet om één enkele slag, maar om een hele reeks slagen. Daarom zou het bijvoorbeeld logischer zijn de coup Napoleon eigenlijk een Napoleon-combinatie te noemen. Dit is een van de gevallen waarin de traditionele benaming de werkelijke inhoud van de term niet helemaal weergeeft.

De bomzet

De bomzet kan in uiteenlopende vormen voorkomen, zowel in de opening als in het middenspel.

Hier volgt een partij waarin een bomzet reeds op de vijfde zet beslissend werd.

1.34-30 19-23 2.30-25 20-24 3.33-28 14-19 4.40-34 10-14 5.39-33?

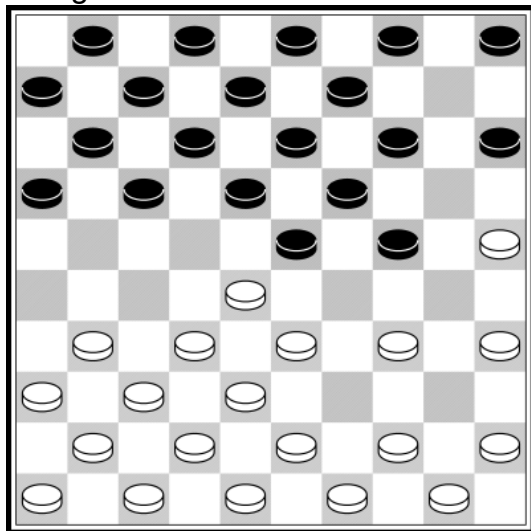
Diagram 171 (volgende pagina)

Zwart aan zet en wint

1...24-30! 2.35x24 19x39.

Let goed op deze stelling. Juist hier zien we het hoofdidee en het basisschema van de bomzet. De gedwongen slag (28x10) stelt de zwarte schijf 39 in staat de combinatie voort te zetten en de

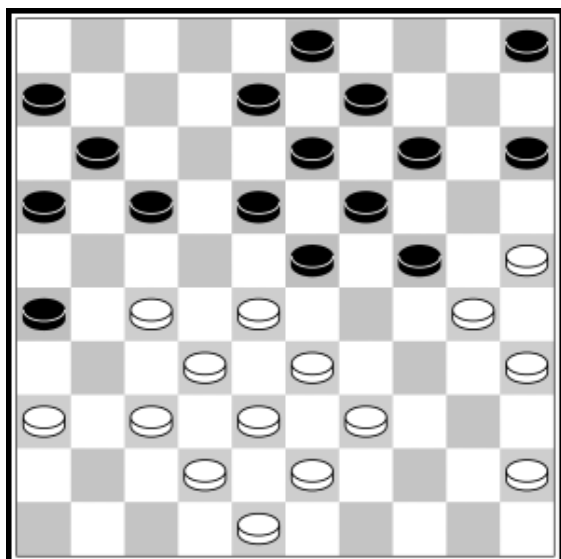
witte stelling zware schade toe te brengen.

3.28x10 39x28 4.32x23 05x14+.

Diagram 172

Winst

Merk op dat de bomzet meestal voorkomt in stellingen van het klassieke type.

1.27-21! 16x27 2.32x12 23x41
(kenmerkend voor de bom: het merendeel van de slagzetten verloopt via de schijf 23)

3.12x23 19x28 4.30x10 15x04
5.36x47x.

Laten we nu aan deze stelling een witte schijf op 49 en een zwarte schijf op 4 toevoegen.

Verandert daardoor wezenlijk iets? Laten we dat controleren.

1.27-21 16x27 2.32x12 23x41 3.12x23
19x28 4.30x10 41-46! 5.33x22 46x05+.

Daaruit volgt dat deze ogenschijnlijk onbelangrijke verschillen wél van betekenis zijn. In de tweede variant verdient de zet 1. 27-21 daarom geen uitroepetekens maar een vraagteken.

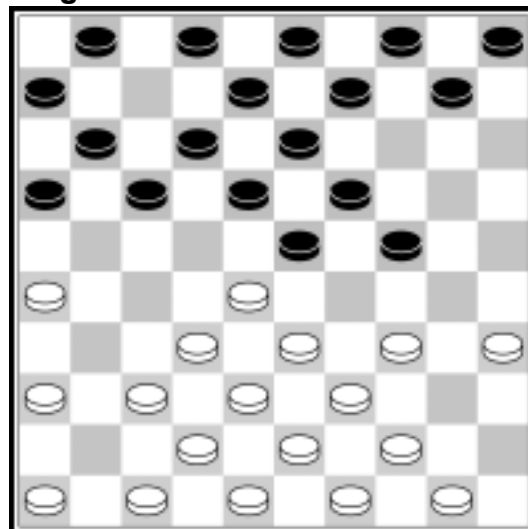
De coup Philippe

Een karakteristiek kenmerk van dit motief is dat de slotslag wordt uitgevoerd vanaf veld 40 (of 38) via 29 naar 18 (meestal zelfs naar 16).

Zoals uit deze vrij uitvoerige uitleg al blijkt, komt de coup Philippe - net als de meeste andere standaardcombinaties - in verschillende varianten voor. Evenals de bomzet, het zetje van Weiss, de coup Royal en enkele andere, is de coup Philippe van groot praktisch belang.

1.32-28 20-24 2.37-32 14-20 3.34-30
20-25 4.41-37 25x34 5.40x20 15x24
6.45-40 18-23 7.40-34 12-18 8.31-26
07-12

Diagram 173 - Winst

In beide varianten ontstaat de karakteristieke Filip-slag.

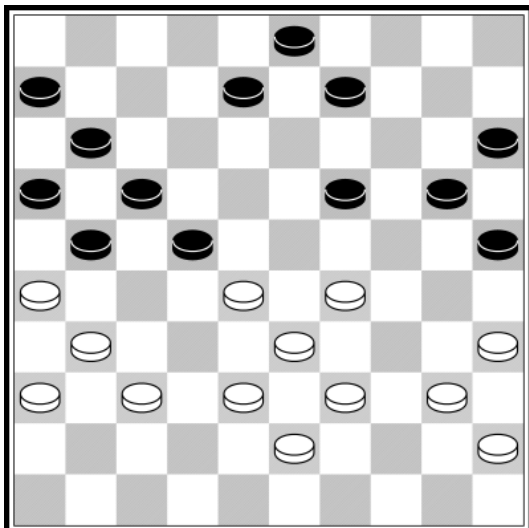
9.28-22! 17x28.

Indien: **9...18x27, dan volgt 10.32x21**
16x27 11.33-29 24x33 12.38x16+.

Of:

**10.33x22 18x27 11.32x21 16x27
12.35-30! 24x35 13.44-40 35x33
14.38x16+.**

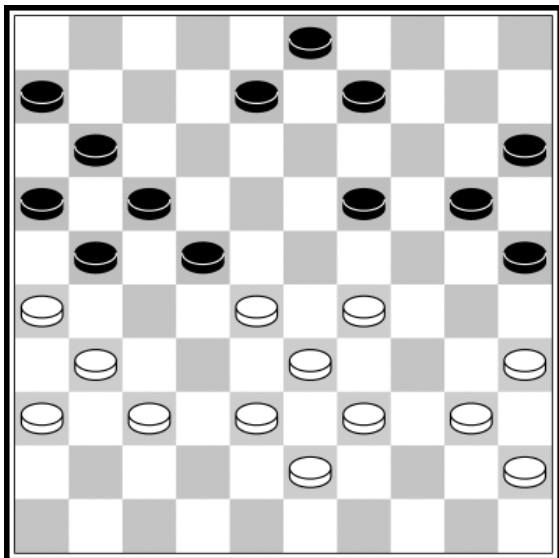
**Diagram 174 — Volosenkin - Dybman
Zwart aan zet en wint**

De beslissende zwarte slag begint vanaf veld 13 of 11.

1...19-23! 2.29x27 21x41 3.36x47 25-30 4.35x24 20x29 5.33x24 17-21 6. 26x17 11x35+.

**Diagram 175
Winst**

Nog een variant op het thema van de coup Philippe. Het verschil zit niet alleen in het combinatiemechanisme,

maar ook in de eindpositie van de slaggevende schijf.

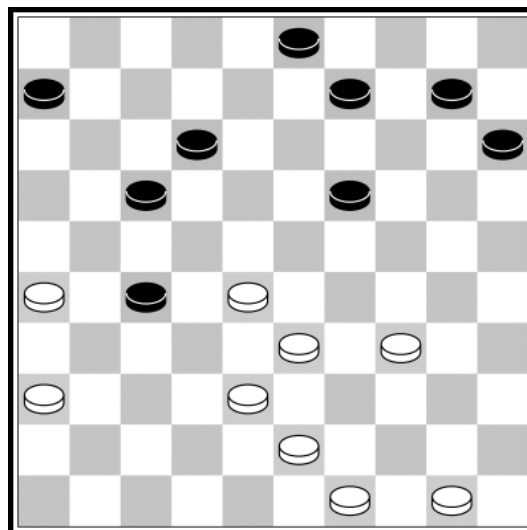
1.28-23! 18x29 2.32x28 21x23 3.35-30 24x44 4.33x24 44x33 5.38x20+.

Wit blijft weliswaar zonder schijfwinst achter, maar de uitkomst van de strijd wordt beslist door de doorbraak.

Brugslag (zetje van Weiss)

Zo noemt men het overbrengen van een schijf (of een groep schijven) van de tegenstander via een omweg, waardoor zij uiteindelijk de plaats inneemt van een schijf in de slagketen.

**Diagram 176
Winst**

Na de voorbereidende zet van wit worden de schijven 17 en 27 respectievelijk overgebracht naar de velden 28 en 18.

1.43-39! 19-24 (gedwongen) 2.28-22!

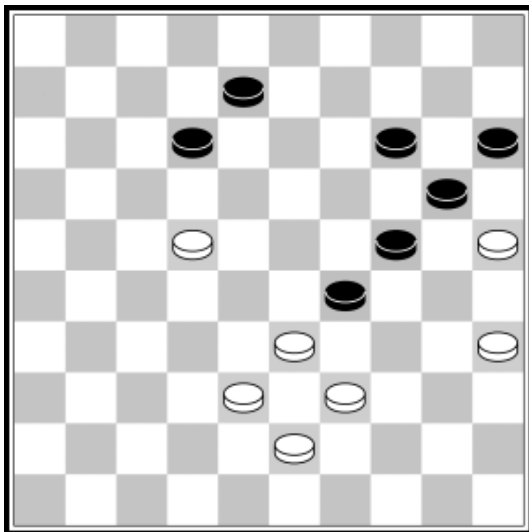
De opgave kan alleen in deze volgorde worden uitgevoerd.

2...27x18 3.26-21 17x26 4.36-31 26x37 5.38-32 37x28 6.33x04+.

Giliarov - Rashman, 1958

Diagram 177

Zwart aan zet en wint

Eerst volgt een rustige voorbereidende zet.

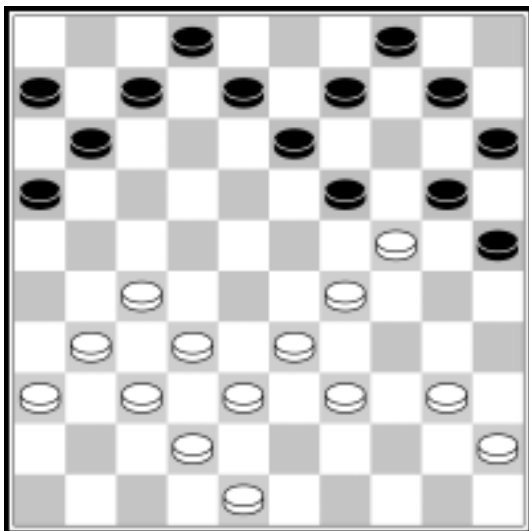
1...08-13 2.39-34 29x40 3.35x44

En nu volgt het eenvoudigste schema van de brugslag.

3...24-30! 4.25x34 13-18 5.22x13 14-19 6.13x24 20x49+.

Diagram 178

Winst

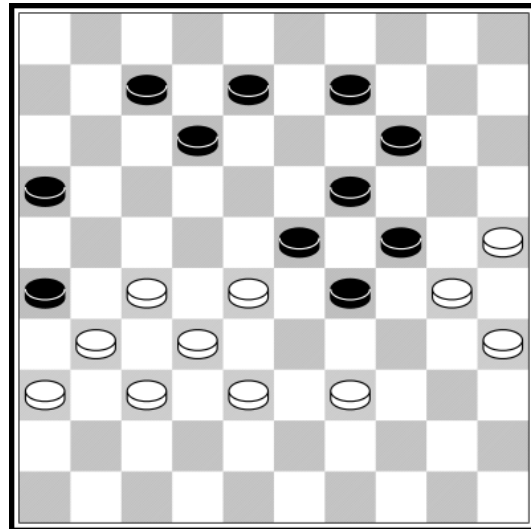

Zwart heeft zojuist onvoorzichtig de kolschijf aangevallen.

1.33-28! 19x30 2.39-34 30x39 3.29-24 20x29 4.28-23 29x18 5.38-33 39x28 6.32x05+.

Diagram 179

Winst

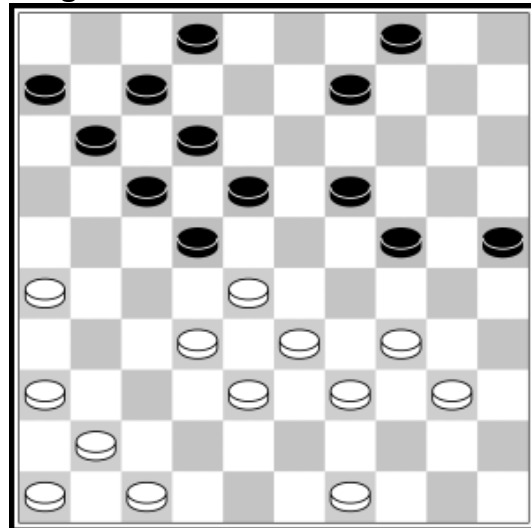
De brugslag ontstaat in twee eenvoudige varianten.

1.27-21! 16x27. 1...26:17, dan volgt onmiddellijk: 2.38-33 29x27 3.31x04 23x41 4.36x47+.

2.32x21 23x34 3.30x39 26x17 4.39-33 29x38 5.37-32 38x27 6.31x04+.

Pasjkevitsj - Dumesj, 1981

Diagram 180

Zwart heeft zojuist ten onrechte op 24 geruild.

1.26-21! 17x26 2.28x08 02x13 3.36-31 26x28 5.33x22 18x27 6.38-32 27x38 7.39-33 38x29 8.34x03+.

De coup Royal

Zo noemt men de typische combinatie uit de klassieke stelling, waarbij de slotslag wordt uitgevoerd van veld 40 volgens het traject:

40 x 29 x 20 x 09, enzovoort.

Kenmerkend is dat veld 32 wordt vrijgemaakt, waarna zwart gedwongen wordt volgens de meerslagregel te slaan: 23x32x43x34

(ter herinnering: als 23x41 mogelijk is, dan ontstaat een bomzet; soms wordt ook 21x34 geslagen).

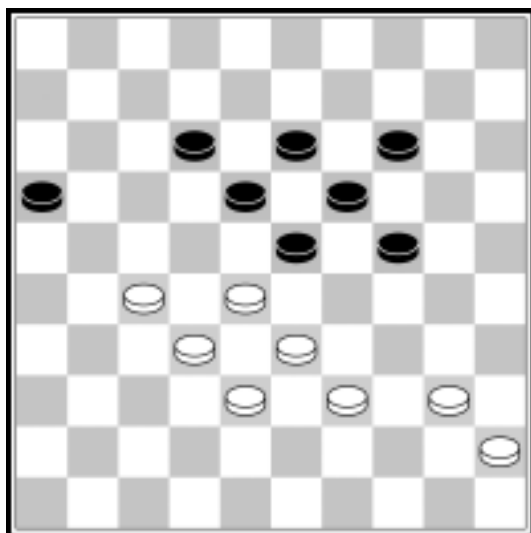
Voor de uitvoering van de combinatie is een steunpunt op de velden 40 en 45 nodig. Deze opstelling wordt de Olympische formatie genoemd. Soms lukt de combinatie overigens ook zonder deze formatie (door een materieel overwicht).

Verder dient te worden opgemerkt dat de coup royal ook bekendstaat onder een andere naam: de Olympische combinatie.

G. Bakker

Diagram 181

Winst

1.27-22! 18x27 2.32x21.

Nu volgt het voor de koningsslag kenmerkende moment.

2...23x34 3.40x07 16x27.

De combinatie is voltooid, maar in het eindspel is nog nauwkeurig spel vereist.

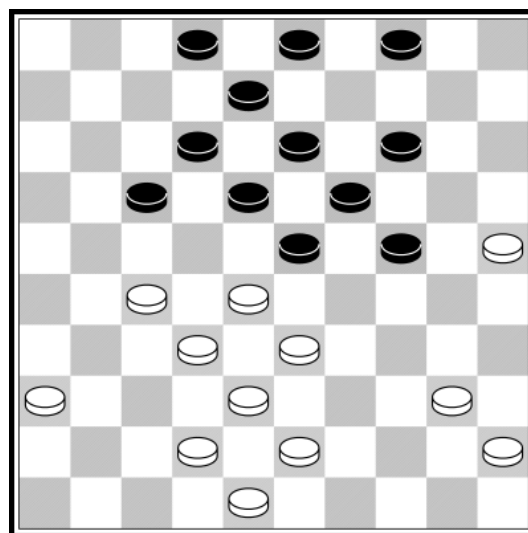
4.07-02 27-31 5.02x30! 31-37 6.30-34! 37-41.

Indien: 6...37-42, dan volgt: 34-48, 48-34 en 45x34+.

7.34-23!+ Een fraaie pointe (na 7...41-47 volgt opnieuw een lus: 8. 23-34+).

Diagram 182

Winst

Indien de witte schijf 43 al op 39 had gestaan, zou wit onmiddellijk hebben gewonnen met de coup royal: 27-22.

Nu zijn echter eerst enkele voorbereidende zetten nodig.

1.42-37 (37-31, 27-22, 31x11+)

1...02-07 2.37-31 07-11 3.27-22 18x27 4.32x21 17x37. Dankzij de meerderheidsregel slagen de witten erin hun schijf 43 te verplaatsen.

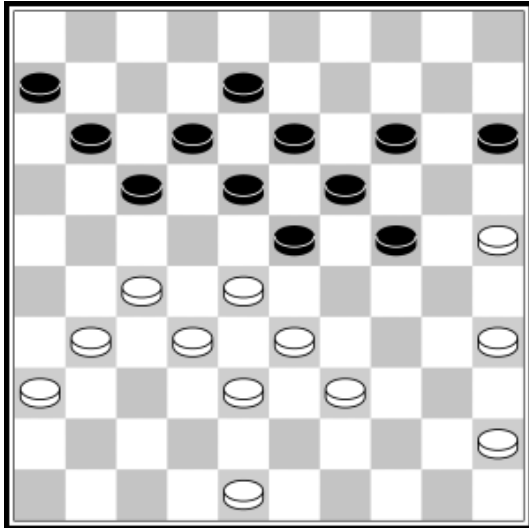
5.43-39 23x34 6.40x16+.

Sulkin - Svjatoj

Diagram 183

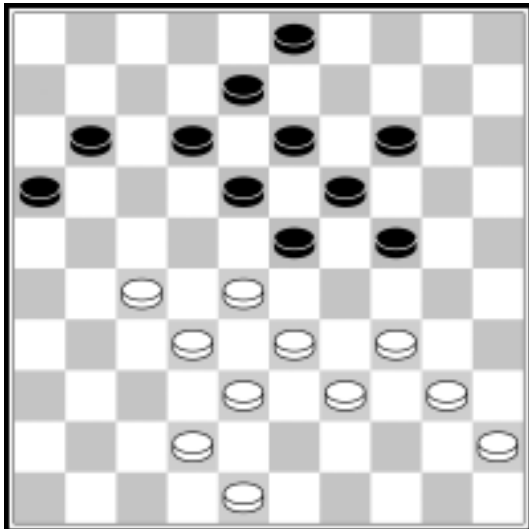
183.

Wit kan een coup royal uitvoeren, ondanks het ontbreken van de Olympische formatie (40, 45).

1.27-22! 18x27 2.32x21 23x34 3.45-40! Opnieuw bewijst de meerslag haar nut. 3...17x37 4.40x16+.

Diagram 184
Winst

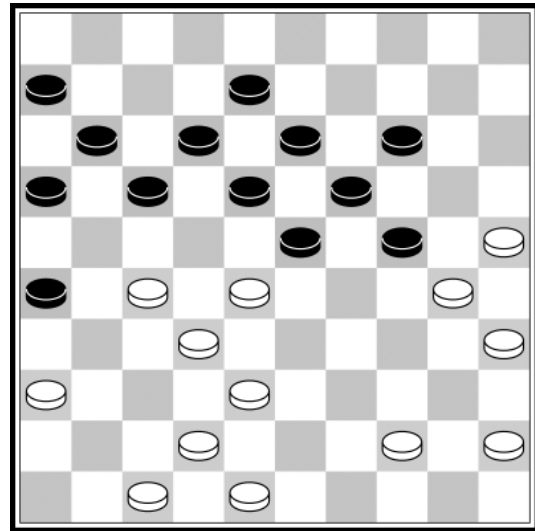
Hier is de Olympische formatie aanwezig, maar de witte schijf op 34 staat in de weg.

1.27-22! 18x27 2.32x21 23x43 3.42-37 16x27 4.37-32 27x29 5.34x23 19x28 6.48-42 43x34 7.40x16+.

Diagram 185
Winst

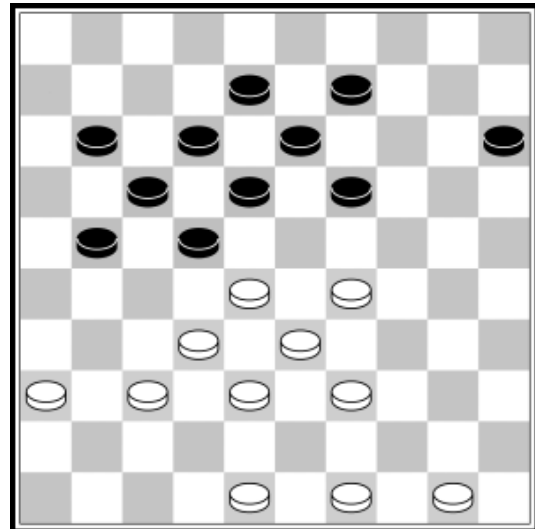
De coup royal verloopt hier als het ware in twee fasen, omdat veld 34 niet door

een gewone schijf maar door een zwarte dam wordt bezet.

1.27-22! 18x27 2.32x21 23x43 3.48x39 16x27 4.36-31 26x48 5.44-40 48x34 6. 40x16+.

186.

Kaatsingzet

Na de eerste eindslag kaatst de schijf van de tegenstander als een biljartbal in de richting die nodig is om de combinatie voort te zetten.

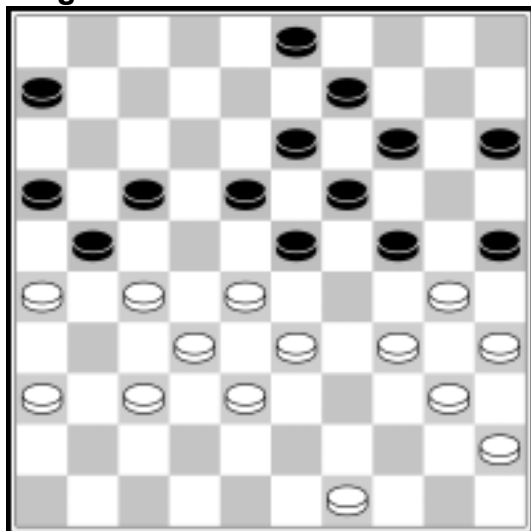
1.33-28 18-23 2.39-33 12-18 3.31-26 20-24 4.34-30?

Op het bord staat nu een eenvoudig voorbeeld van een kaatsingzet

4...24-29! 5.33x24 17-21 6.26x17 11x33 7.38x29. In deze terugkaatsing schuilt de kern van het tactische idee.
7...23x25+

Kac - Galkin, 1981

Diagram 187

1.27-22! 18x27 2.28-22 17x39 3.34x43 (kabelslag) 3...25x34 4.40x18 13x22 (kaatsingzet) 5. 26x28+.

De stelling van Picardo

Diagram 188

Winst

1.35-30! (met de dreiging 30-24) 1...20-24 2.49-44! 24x35 3.44-40 35x44 4.33-29! 44x31 5.29x07 02x11 (kaatsingzet) 6.37x06+.

188

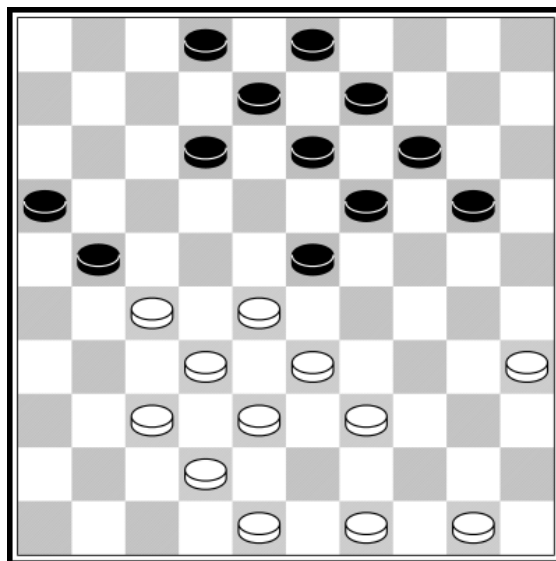
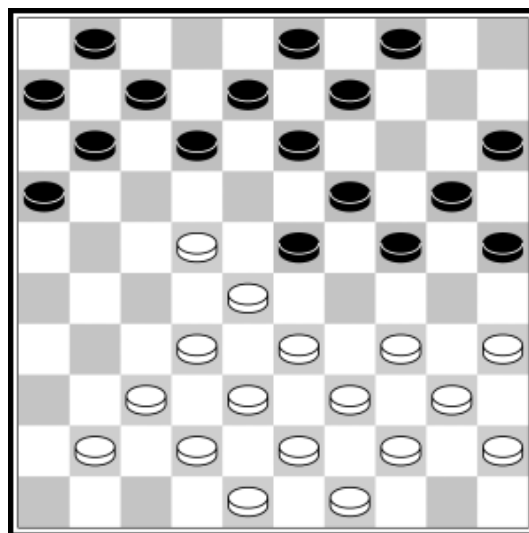

Diagram 189

Winst

In beide varianten speelt de kaatsingzet de beslissende rol.

1.22-17! 11x22. Indien:

1...12:21, dan volgt de reeds bekende techniek: 2.34-30 25x34 3.40x18 13x22 4.28x26+.

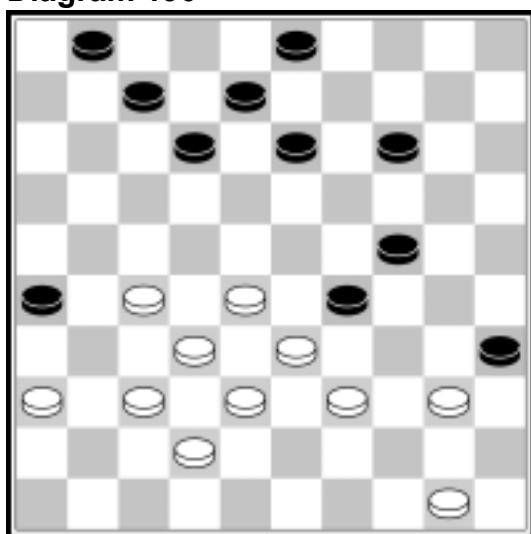
2.28x17 12x21 3.34-30 25x34 4.40x18 13x22 (opnieuw kaatsingzet) 5.33-29 24x33 6.39x26+.

De haak

Deze term is afkomstig uit het Russische dammen. De essentie van dit motief is dat tijdens de slotfase van de combinatie de schijf die de eindslag zal uitvoeren eerst een eigen schijf verwijdt die in de weg staat. De schijf van de tegenstander, die de weg van de eindslag blokkeerde, neemt vervolgens zelf de plaats in de slagketen in.

Gantvarg - Hamelis

Diagram 190

Wit maakt gebruik van een vrije tempozet.

1.27-22! 35x44 2.22-17 12x21 3.28-23 29x18 4.32-27.

Nu volgt het voor de haak kenmerkende moment. Om de eindslag met de schijf op 50 mogelijk te maken, moet eerst de eigen schijf op 39 verdwijnen, terwijl de zwarte schijf op 34 naar een gunstig veld wordt gelokt.

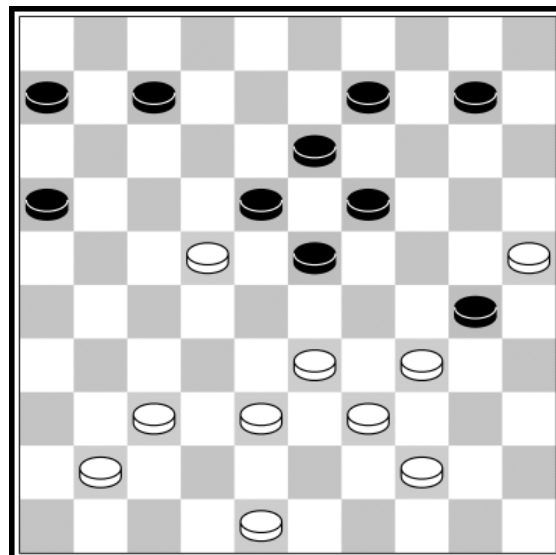
Beide doelen worden in één enkele zwarte slag bereikt:

4...21x34 5.50x10+.

Sjilov - Kolodijev (variant)

Diagram 191

1.33-29! 18x27 2.29x18 13x22 3.38-32 27x38 4.48-43! (haak) 4...38x29.

De storende schijf op 34 is verdwenen en op 29 staat nu precies de ontbrekende schakel van de slagketen.

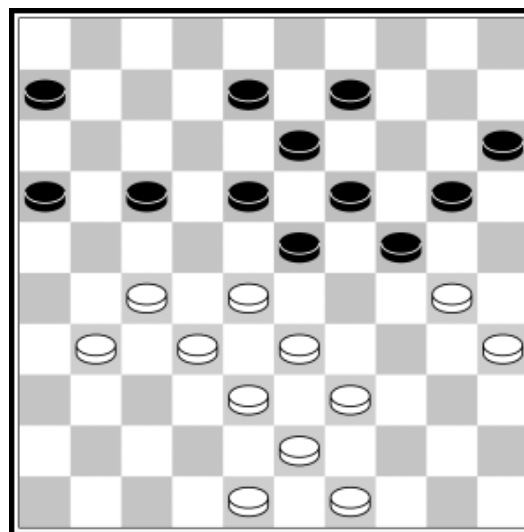
5.25x03+.

In de partij liep zwart niet in deze val en viel daarom de witte schijf op 22 niet aan.

G. van Bets

Diagram 192

Zwart aan zet

1...24-29? 2.33x24 20x29.

Zwart rekende op: 3.39-33? 17-21 4.33x24 21-26+. Maar wit beschikt over een sterkere voortzetting:

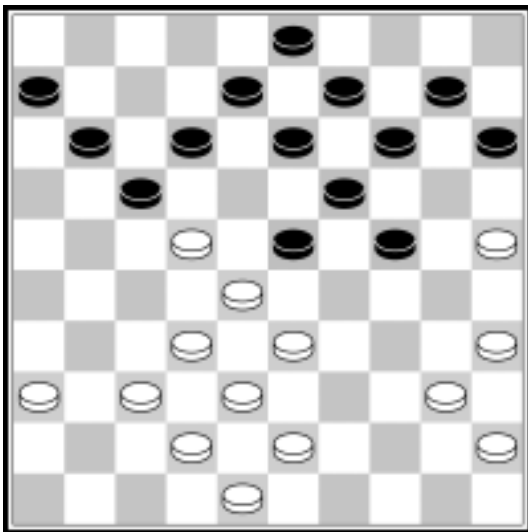
3.38-33! 29x38 4.30-24 19x30 5.28x19 13x24. De zwarte stelling is nu definitief ontworcht. Rest alleen nog de haak uit te voeren. **6.27-21! 17x28 7.43x14+.**

De hielslag

Deze beeldende benaming werd gegeven aan een tactisch motief waarvan het wezenlijke element bestaat uit een ongewone achterwaartse slag, waarmee de combinatie wordt ontknoopt. Juist deze onverwachte terugslag doet denken aan een hakbeweging.

Diagram 193

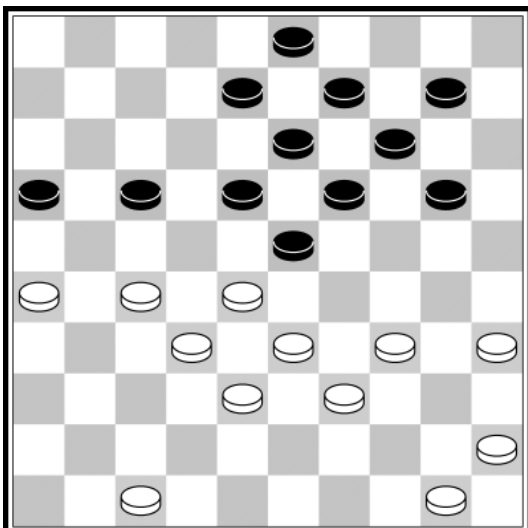
Winst

1.33-29! 23x34 2.40x20 15x24 3.35-30 24x35 4.25-20 14x25 5.45-40 35x44 6.43-39 44x33 7.28x39! (idee van de hielslag) 7...17x28 8.32x05+.

Diagram 194

Winst

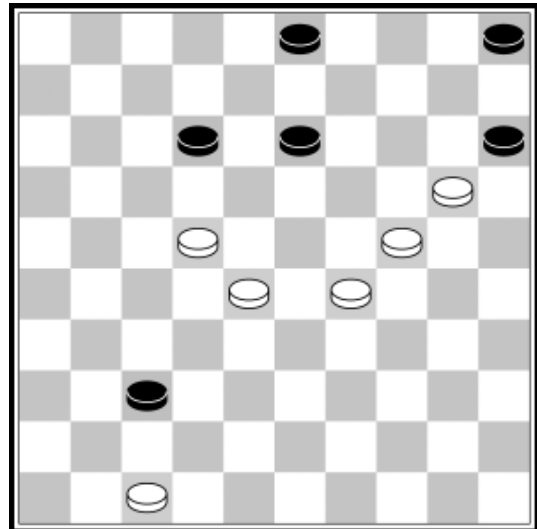

1.27-21! 16x27 2.32x12 23x43 3.18x23 19x28 4.39x48! (hielslag) 4...28x30 5.25x04+.

G. Djoeba

Diagram 195

Winst

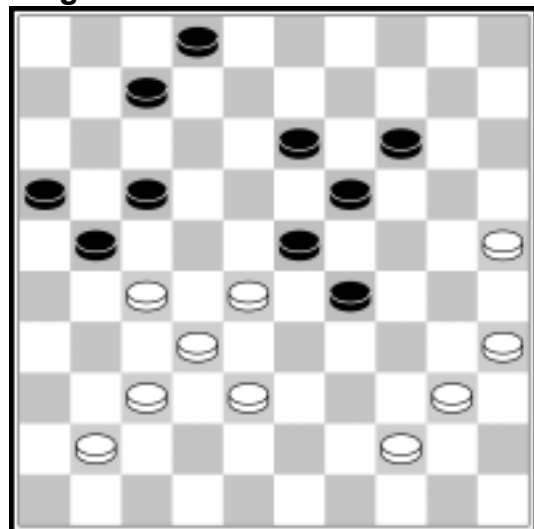

1. 20-14! Wit bezet een belangrijk steunpunt en laat zwart slechts één antwoord.

1...12-18 2.47-42! 37x48 3.24-19 13x33 4.28x39! Zo'n terugslag is niet gemakkelijk te voorzien. 4...48x09 5.22x04+.

A. Sjisjkin

Diagram 196 - Winst

1. 35-30! 07-12. Indien: 1...13-18,02-08 of 07-11, dan volgt de hoofdvariant. Of:1...21-26, dan eenvoudig: 2.27-21+.

Hoofdvariant:

2.40-34! 20x40 3.28-22! 17x28 4.38-33! 28x39 5.30-24 19x30 6.25x45+.

(hielslag) 6...49x38 7.32x43 (nogmaals een hielslag) 7...21x32 8.37x17 14-19.

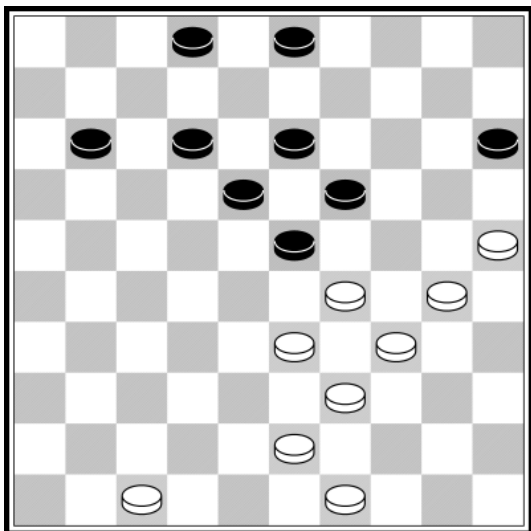
De oppositie 3 tegen 3 is in het voordeel van wit, maar zwart beschikt nog over een reddende offermogelijkheid.

9.41-37 19-23 10.37-32 23-29 11.43-39 16-21 12.17x26 02-08 13.26-21 08-12 14.21-16 12-17 15.16-11! 17x06 16.32-27+.

De valluikslag

Om een slagketen op te bouwen moeten op aangrenzende velden twee vijandelijke schijven in het eigen kamp worden gelokt. Nadat één ervan is geslagen, ontvouwt de groep zich en verdwijnen tegelijkertijd de eigen hinderlijke schijven.

Diagram 197
Winst

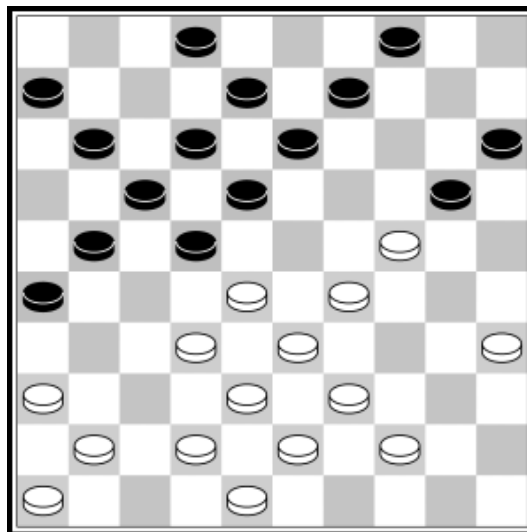

1.30-24! 19x30 2.25-20 15x24 3.34x25 23x34 4.39x06+.

Diagram 198
Kaderzjabek - Bastiaannet
Zwart aan zet en wint

Met behulp van het valluik voert zwart hier de combinatie uit. Overigens is ook

een spiegelbeeldige uitvoering van dit motief mogelijk.

1...21-27! 2.32x21 26-31 3.36x27 17x26 4.28x17 12x32 5.38x27.

Dankzij het valluik is veld 38 vrijgemaakt.

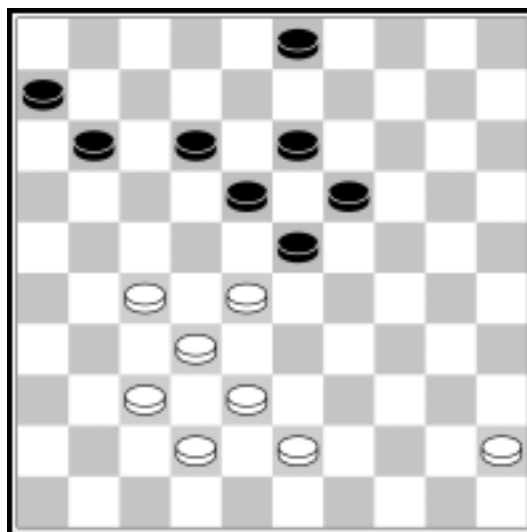
5...18-23 6.29x18 20x36+.

De coup Springer

Het schema van dit tactische motief, dat wordt toegepast in klassieke stellingen, is op het volgende diagram te zien.

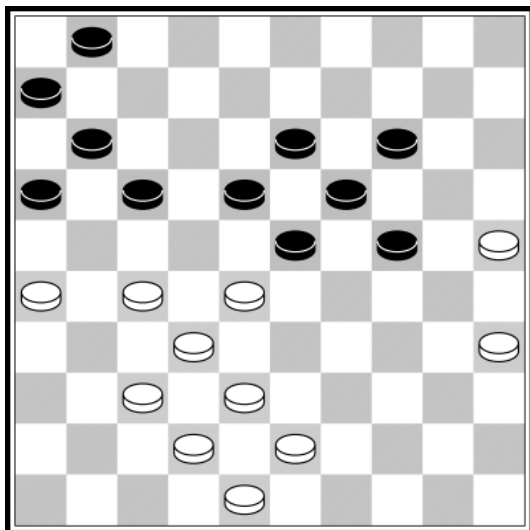
De combinatie is genoemd naar de wereldkampioen B. Springer.

Diagram 199
Winst

1.27-22 18x27 2.32x21 23x41 3.21-17!
 In deze zet ligt de kern van het motief.
3...ad lib 4.42-37 41x32 5.38x07+.

Diagram 200
Winst

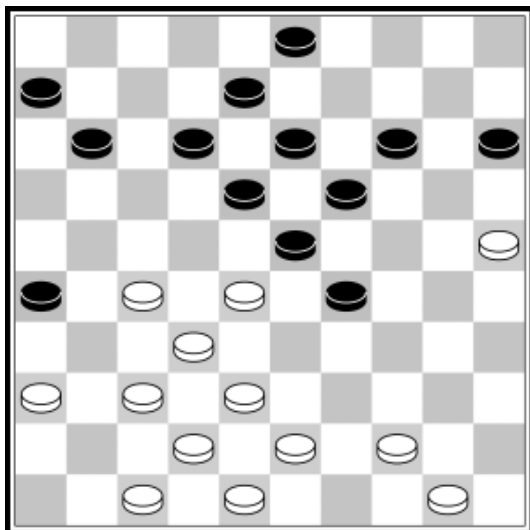

Nog een praktisch waardevolle variant van de coup Springer.

1.26-21! 17x26 2.27-22 18x27 3.32x21 23x41 4.21-17 11x22 5.42-37 41x32 6. 38x29+.

Na de afsluitende slag maken de witte schijven op de rechtervleugel een bijna volledige omloop en promoveren zij tot dam.

Diagram 201
Winst

Hier vormt de Springer-slag slechts de inleiding, de voorbereiding op een tweede, beslissende combinatie.

P. Ghestem noemt in zijn boek *Hoe ik wereldkampioen werd* de bedenker van dit tweetrapsmotief M. Bélar.

1.27-22! 18x27 2.32x21 33x41 3.21-17 11x22. Na 3...12x21 belanden de witte schijven op veld 7, waarna een doorbraak volgt.

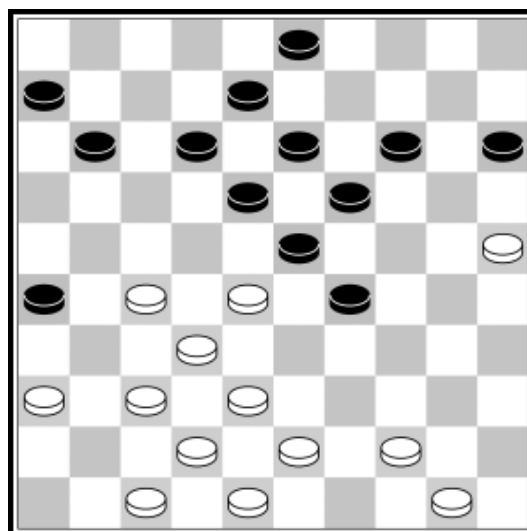
4.42-37 41x32 5.38x20 15x24 6 25-20! 24x12 7.36-31 26x37 8.48-45 37x39 9. 44x02+.

De coup Avid

Dit tactische motief behoort tot de reeks combinaties die voorkomen in klassieke stellingen. Hoewel het minder vaak voorkomt dan bijvoorbeeld de bomzet of de coup royal, is de praktische betekenis ervan groot.

De coup Avid is zo goed gecamoufleerd dat zelfs zeer sterke dammers de mogelijkheden ervan soms over het hoofd zien.

Diagram 202
Winst

In de zwarte stelling lijken er op het eerste gezicht geen duidelijke zwakke punten te zijn. Toch...

**1.26-21! 17x26 2.37-31 26x37 3.32x41
23x21 4.33-29 24x42 5.41-37 42x31
6. 36x09+.**

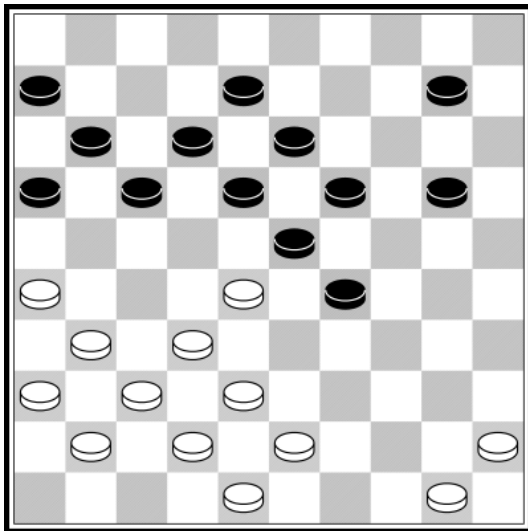
De coup Napoleon

Kenmerkend voor deze combinatie is de eindslag 31x22x33x29 enz.

Om de slagketen mogelijk te maken, wordt een schijf van de tegenstander vaak doorgelaten naar damveld 46, terwijl tegelijkertijd de nadruk wordt gelegd op veld 31.

Diagram 203

Winst

1.28-22! 18x27.

Indien: 1...17:28, dan volgt onmiddellijk:
2.26-21 16x27 3.31x04+.

**2.31x22 17x28 3.37-31! 28x46 4.38-32
46x28 5.26-21 16x27 6.31x04+**

Diagram 204 — Zdorovjak - Apinis, 1978

Zwart begint en wint

Een van de varianten van de Napoleonslag. Hier laten de spelers geen dam door op de lange diagonaal.

**1...24-29! 2.33x22 23-29 3.34x23 16-21
4.26x17 12x21 5.27x16 25-30
6.35x24 20x47+**

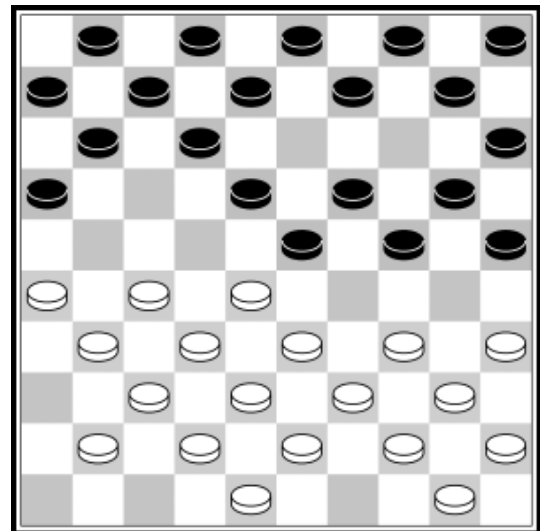
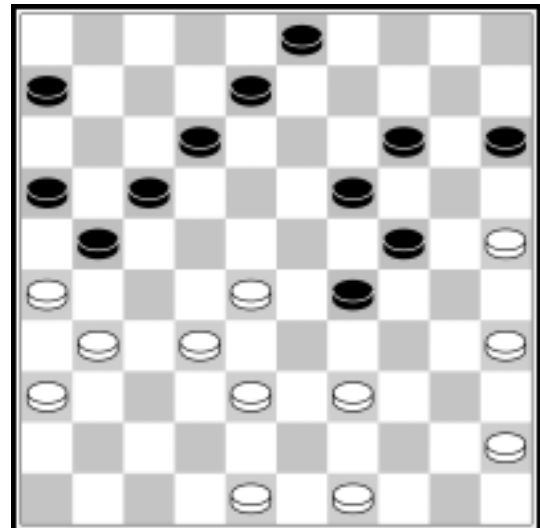

Diagram 205

Winst

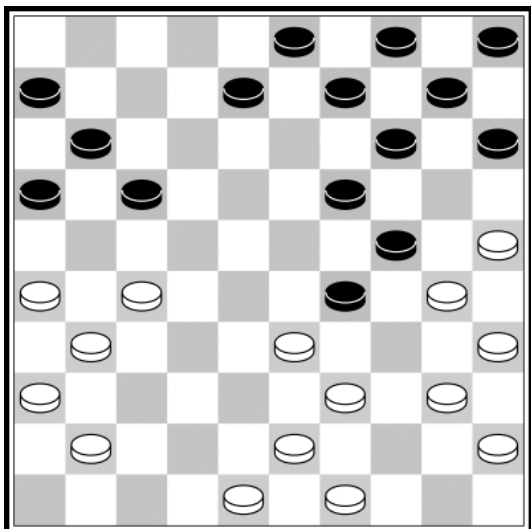
In deze stelling speelde oud-wereldkampioen M. Fabre **1.48-42** zonder het combinatieplan op te merken.

**1.32-27! 21x34 2.28-22 17x28 3.35-30
24x35 4.26-21 16x27 5.31x02+**

Een karakteristieke coup Napoleon.

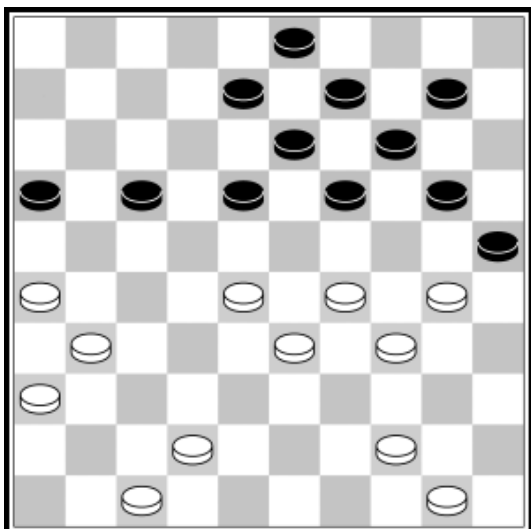
206. Sjilan - Izar

Wit dacht, omdat hij geen verdediging zag tegen de vele dreigingen van de tegenstander, dat de partij verloren was. De legendarische Senegalese grootmeester Baba Sy, die de partij volgde, wees echter onmiddellijk op een winnende combinatie voor wit.

**1.48-42! 29x47 2.25-20! 14x34
3.40x20 15x24 4.39-33 47x29 5.27-22
17x28 6.35-30 24x35.** Nu is de weg
vrijgemaakt voor de beslissende coup
Napoleon:
7.26-21 16x27 8.31x02+.

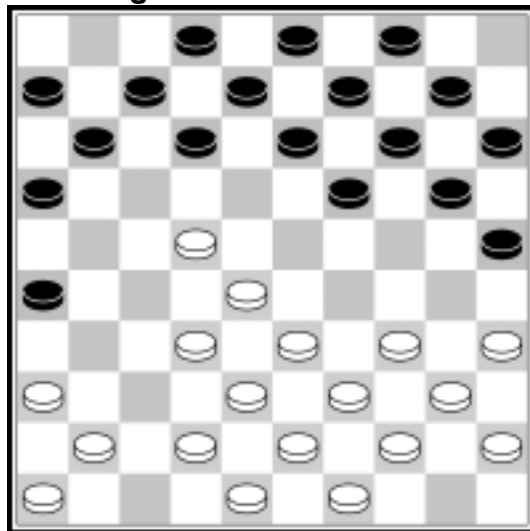
207. *L' Effort* Winst

Om de zwarte schijf naar veld 29 te lokken, moet wit vrijwel zijn gehele centrumformatie opofferen. Het resultaat rechtvaardigt echter de investering.

**1.30-24 19x39 2.29-23 18x38 3.44x33
38x29 4.28-22 17x28 5.26-21 16x27
6. 31x04+.**

208. Borodin - Kac Zwart begint en wint

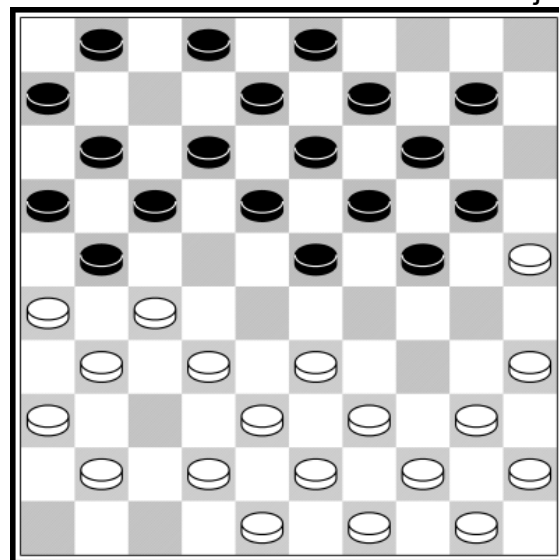

Een mogelijke variant uit een partij. De combinatie is nog niet volledig voorbereid, maar de verzwakking van veld 38 wordt geforceerd bereikt.

**1....12-18! 2.32-27 18-23 3.38-32 23-29!
4.33x24 20x29 5.34x23 14-20!
6.23x05 13-19 7.05x23 16-21 8.27x16
25-30 9.35x24 20x47+.**

209. Zwart aan zet

Op het eerste gezicht lijkt het alsof wit zojuist een grove fout heeft gemaakt (37-31), doordat het de kans heeft gemist om een doorbraak naar dam te forceren. Maar dat is slechts schijn,

In werkelijkheid is dit echter een **subtiel val**, gebaseerd op de coup **Napoleon**.

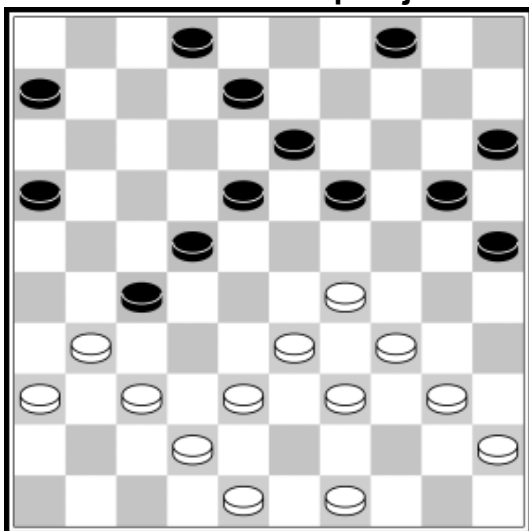
1....23-28! 2.32x23 21x32 3.38x27
18x47 4.39-33 47x29 5.35-30 24x35
6.27-22 17x28 7.26-21 16x27
8.31x04+.

De coup Makoeri

De beslissende slag wordt gewoonlijk ingezet vanaf **veld 45 (6)**.

Om een slagketen voor de zwarte dam te creëren, wordt de dam naar **veld 40** overgebracht, terwijl de zwarte schijf op **29** terechtkomt na een kaatsingzet (**35x24, 20x29**).

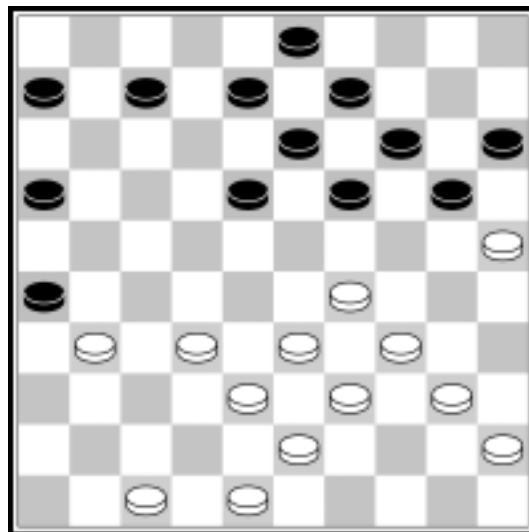
210. Gordin - A. Jermakov
Winst - Variant uit een partij.

Zwart speelde **03-08?** niet, omdat men de combinatie had opgemerkt.

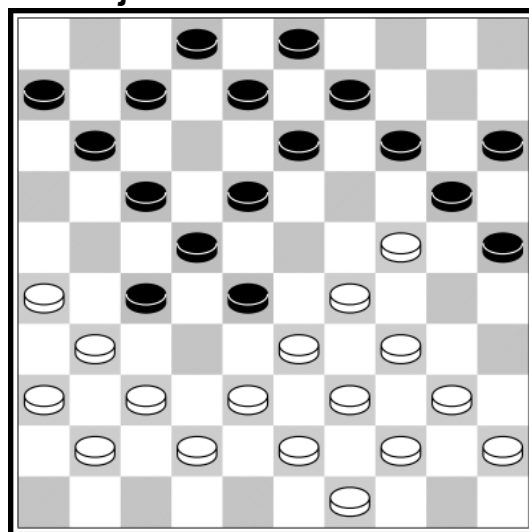
1.29-24! 19x30 (gedwongen) 2.38-32!
27x47 (ook de andere slag redt niet)
3.40-35! 47x40 4. 35:24! (het hoofdidee van de coup Makoeri!) 4....20x29
5.45x03+.

211. Misjanski - Korenevski (1974)
Variant uit een partij.

1.32-28 26x37 2.29-24! 19x30 3.47-41
37x46 4.40-35 46x40 (in deze variant wordt de dam naar veld 40 gelokt)
5.35x24 20x29 6.45x01+.

212. Misjanski – Van der Wal

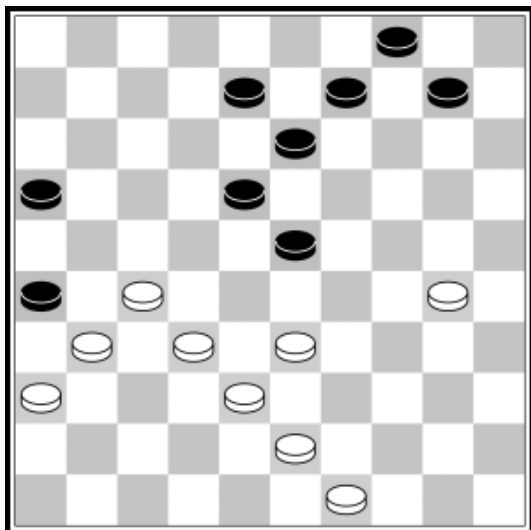
1.29-23! 28x30 2.38-32 27x47
(gedwongen) 3.40-35! 47x40 4.35x24
20x29 5.45x01.

De Sovjet-grootmeester demonstreerde een fraaie en praktisch zeer waardevolle variant van de Makoerislag. In de partij slaagde hij er helaas niet in zijn voordeel uit te buiten; de partij eindigde remise.

De Normandische slag

Om de eindslag vanaf veld 43 (8) uit te voeren, maakt wit gebruik van de meerslagregel (26x28 en 16x38). Er zijn verschillende varianten mogelijk.

213.

Zonder de zwarte schijven 23 en 33 wint wit met 27-21 en 38-32.

1.33-29! 23x25 2.27-21 26x28 3.38-32!

Het karakteristieke moment van de Normandische slag:

3....16x38 4.43x05+.

De Canadese slag

Deze, niet bijzonder moeilijke maar fraaie combinatie komt voor in posities met een klemverbinding.

214. Geiman - Zdorovjak (1969)

Zwart begint en wint

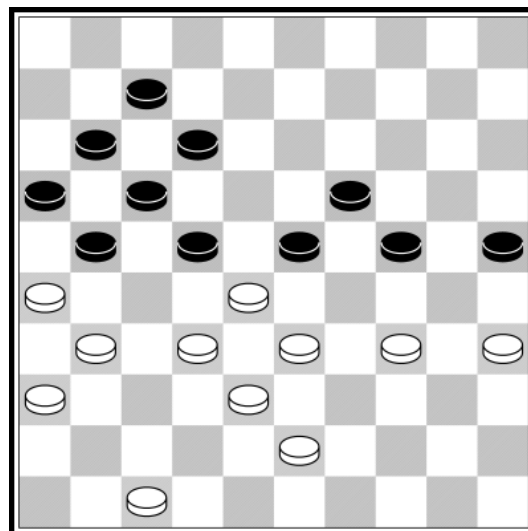
1....21-27! 2.32x21 23x32! Dit is het kernmoment van de combinatie.

2. ...16x27? wint niet wegens: 3.26-21!

De juiste voortzetting is:

3.38x18 16x27! 4.31x22 17x48+

214

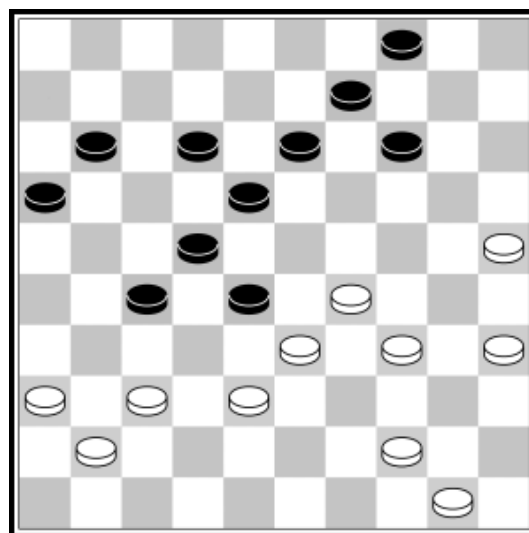

De Ladder

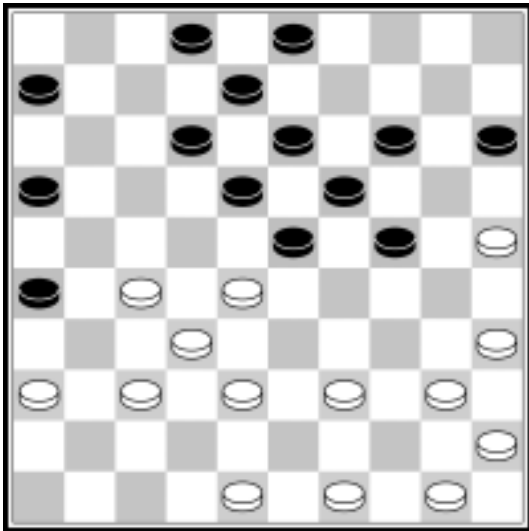
Bij deze combinatie laat men de tegenstander één, twee of zelfs drie dammen halen, die vervolgens één voor één, als de sporten van een ladder, worden geslagen.

215. Het Dampspel (1977)

Winst

1.29-23! 18x49 2.50-45 28x39 3.45-40 49x32 4.37x10 04x15 5.36-31 27x47 6.40-34 39x30. Hier neemt de gewone schijf 39 de rol van dam 48 over.
7.35x24 47x20 8.25x03+.

216. F. Raman**Winst**

1.27-22 18x27 2.32x21 23x34 3.40x07
 02x11 4.37-32! 16x38 5.36-31 26x37
 6.49-43 38x49 7.48-42 37x48. En nu
 volgt het typische slot van de
Ladderslag:
 8.50-44 49x40 9.45x34 48x30
 10.35x02+.

De Halvemaan

Deze combinatie dankt haar naam aan de baan die de slaggevende schijf tijdens de eindslag aflegt: zij maakt op het bord bijna een volledige cirkel.

Oorspronkelijk werd de naam **halvemaan** slechts gebruikt voor één specifiek mechanisme: in een klassieke positie laat wit volgens de **meerslagregel** slaan (33-29), waarna met 30-24 veld 19 wordt ondermijnd en de eindslag volgt volgens de route:
28:19 : 8 : 17 : 26 : 37.

Tegenwoordig wordt deze naam ook gebruikt voor combinaties van een ander type, waarbij de slaggevende schijf vijf vijandelijke schijven slaat langs een bijna gesloten baan.

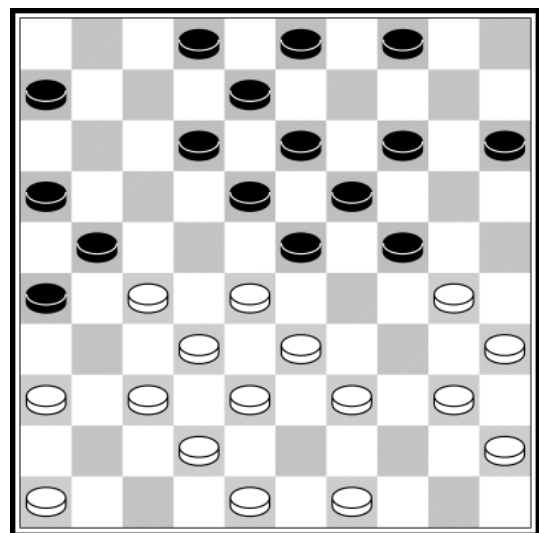
Zvirbulis - Fajnborg**Chisinau, 1958**

1.31-27 19-23 2.33-28 13-19 3.34-30
 17-21 4.38-33 08-13 5.42-38 20-24?

De beslissende fout.

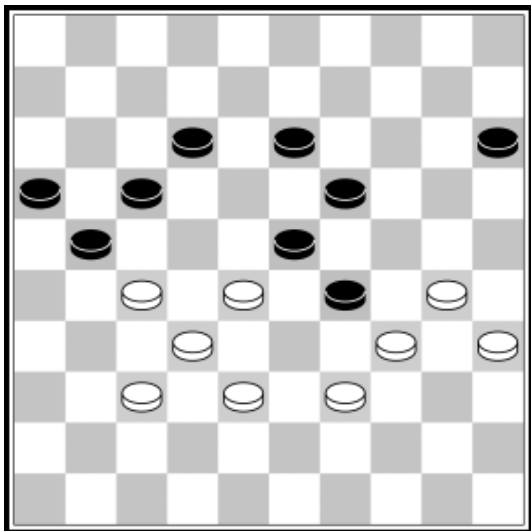
6. 27-22! Als de schijven 27 en 36 niet aanwezig waren geweest, zou de combinatie onmiddellijk zijn gevolgd met 33-29. 6....18x27 7.33-29! Het karakteristieke moment van de **Halvemaan**:

7....24x31 8.30-24 27x38 9.43x32
 19x30 10.28x37 14-20 11.35x24 20x29
 12.39-34, waarna wit een schijf wint.

217. Sjoelmina – Levina (1981)**Zwart begint en wint.**

Wit heeft zojuist 1. 43-39? gespeeld.

1....24-29! 2.33x24 18-22 3.27x20 21-27 4.24x13 08x19 5.32x21 23x14 (*halvemaan*), en met de volgende zet wint zwart schijf 21.

218. M. Fabre (1927)**Winst**

Zwart heeft met zijn vorige zet ongelukkig aangevallen (24-29?).

1.39-33! 29x40 2.35x44 15-20.

Als 2. ...21-26, dan: 3.30-24 19x30 4.28x08 13x02 5.27-21 16x27 6.32x12+ Na 2. ...13-18 volgt: 3.44-39, en door de dreiging 28-22 zijn materiële verliezen voor zwart onvermijdelijk.

3.27-22! 20-24. Als 3. ...20-25, dan:

4.22x11 25x34 5.33-29 16x07 6.29x09.

Bij iedere andere voortzetting ondermijnt wit **veld 19**.

4.22x11 16x07. Als op de vierde zet 4. ...24x35, dan volgt: 5.11-06 21-27 6.32x21 07x06+.

5.33-29! 24x31 6.30-24 19x30 7.28x37+

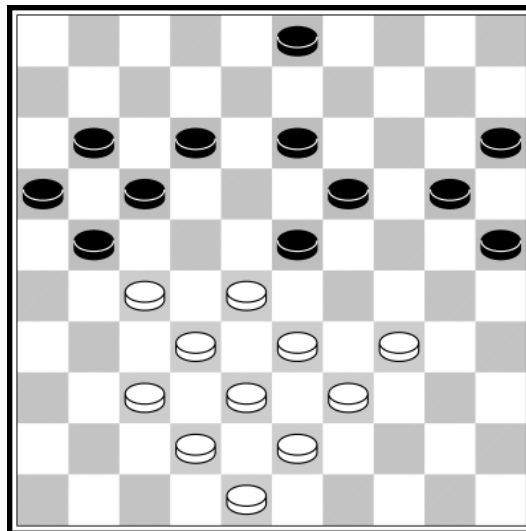
Deze creatieve vondst van wereldkampioen **Marius Fabre** behoort terecht tot de gouden schatkamer van de damsport.

De Kameleon

Een typisch tactisch idee dat meestal voorkomt in klassieke standen.

Er worden **twee eindslagen** uitgevoerd:

- de eerste vanaf **veld 32**;
- de tweede begint vanaf **veld 48**.

219. A. Molimar**Winst**

1.34-29! 23x34 2.39x30 25x34 3.28-22 17x39 4.38-33 39x28 5.32x25. De eerste eindslag dient om een **roosterstelling** te creëren.

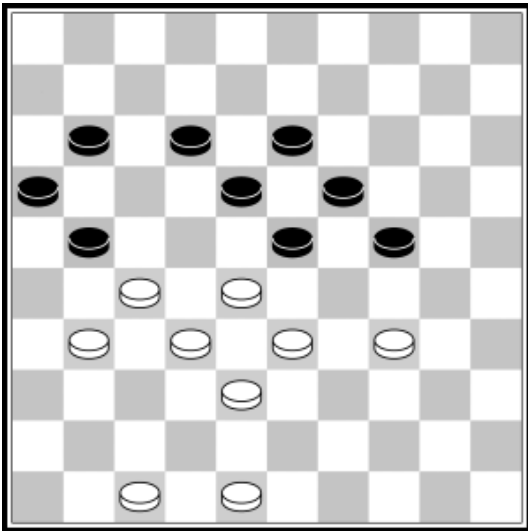
5....21x41 6.25-20! (*het ontbrekende schakeltje wordt aangevoerd*) **6....15x24 7.42-37 41x32 8.43-38 32x43 9.48x06+.**

Natuurlijk zijn er ook andere varianten van de **Kameleonslag** mogelijk.

De Bets-slag

De slagketen (voor de eindslag vanaf **veld 48**) wordt opgebouwd door **veld 19** te ondermijnen, terwijl tegelijkertijd de eigen hinderlijke schijven worden verwijderd.

220. Winst

1.34-29! 23x34 2.28-23! 19x26 3.47-41 21x43 4.48x06+.

Als na zet 4 ...26-31, dan volgt: 5. 06-01, en na 5. ...31-36 volgt: 6.01x29 36x47 7.29-15, met winst.

De coup Rafhael

Deze combinatie bestaat uit **twee** eindslagen:

- de eerste vanaf **veld 44 (7)**;
- de tweede vanaf **veld 48 (3)**.

Het kenmerkende element is de fraaie meerslag:

50-44 of **49-44** (1-7 of 2-7).

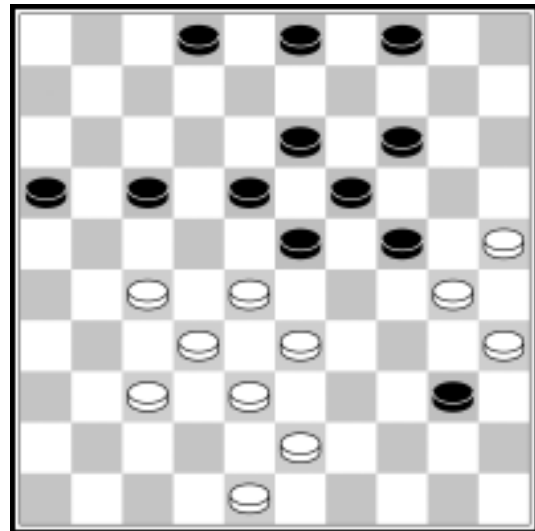
De coup **Rafhael** is een van de mooiste standaardcombinaties uit de klassieke stand en bezit bovendien grote praktische waarde.

221. Smith - Roozenburg

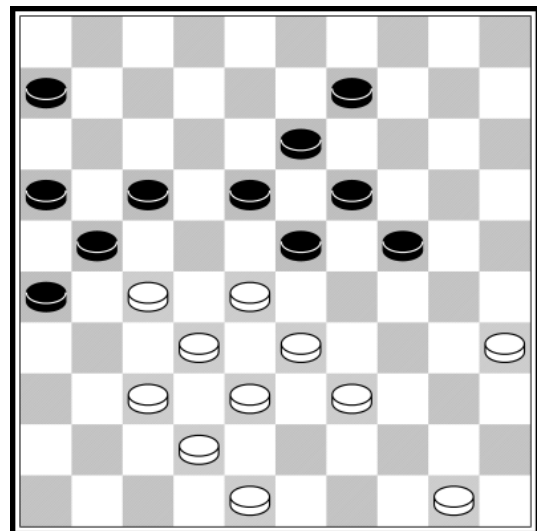
Zwart begint en wint

1....17-22! 2.28x17 23-28 3.32x12 14-20 4.25x23 02-07!! 5.30x08 07x29 6.33x24 03x41+.

221

222. Winst

Eerst volgt een **stille zet**.

1. 39-34! 09-14.

Als: 1....17-22 2.28x17 21x12 3.27-22 18x27 4.32x21 ad lib. 5.33-29 24x33 6.38x07+.

Hoofdvariant:

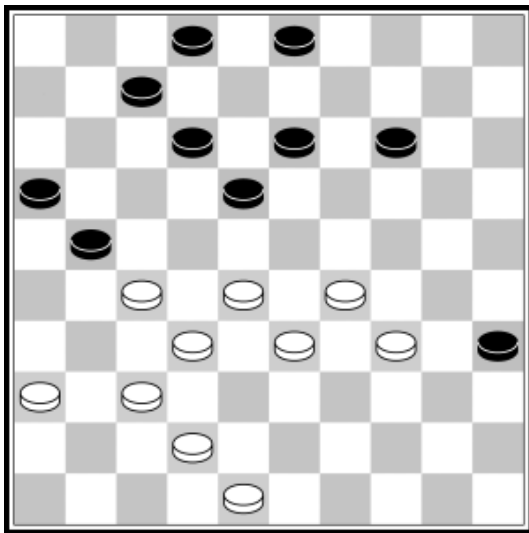
2.34-29! 23x34 3.28-23! 19x39 4.37-31 26x28 5.50-44! 21x43 6.44x11 ad lib. 7.48x10+.

De coup Turc

Aan het begin van dit boek hebben we al een combinatie behandeld die één van de spelregels illustreert: schijven worden pas van het bord verwijderd nadat de gehele slag is voltooid. Deze methode om een vijandelijke dam in een slagketen te lokken wordt de Turkse slag genoemd.

223

Winst

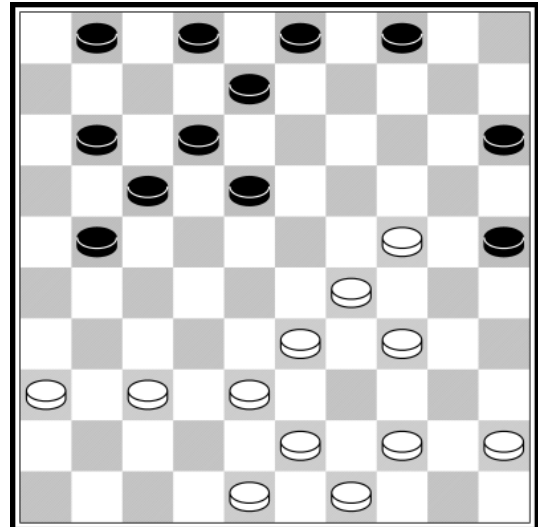
1.29-23! 18x47 2.48-42!

Zwart moet nu volgens de meerslagregel slaan en is bovendien gedwongen op veld 31 te eindigen. De witte schijf 42, die al is geslagen, verhindert intussen dat de zwarte dam haar slag kan voortzetten, omdat zij volgens de spelregels pas na afloop van de gehele slag van het bord wordt genomen.

2....47x31 3.37x10+.

224. Sharapov - Sjaboetdinov (1966)

Zwart begint en wint

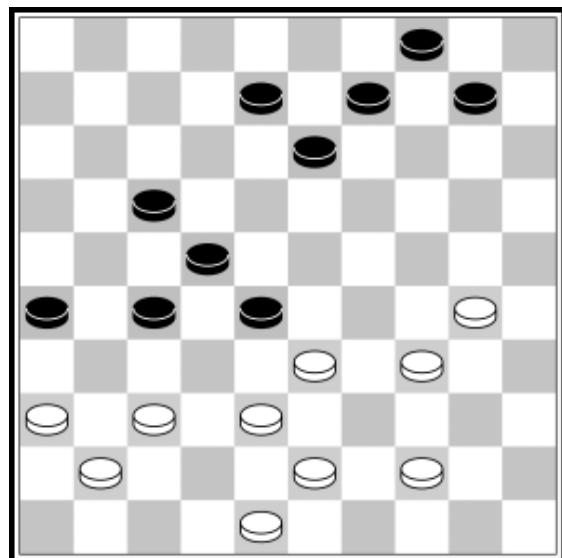
1....15-20! 2.24x15 04-10 3.15x04 25-30 4.04x07. De dam kan niet over schijf 12 springen; schijf 18 blokkeert de weg.
4....30x50 5.07x23 50x10+.

De Zwitserse slag

Deze combinatie is gebaseerd op de Turkse slag, maar in de laatste fase van de voorbereiding van de slagketen wordt die "opgeschoond" met behulp van de tactische techniek de haak

225

Winst

1.44-40! 28x39 2.37-31! 26x46 3.38-32!!

Deze fraaie zet is kenmerkend voor zowel de Turkse slag als de Zwitserse slag. Alleen moet hier eerst de witte schijven 32 en 43 uit de baan van de slaggevende schijf worden verwijderd.

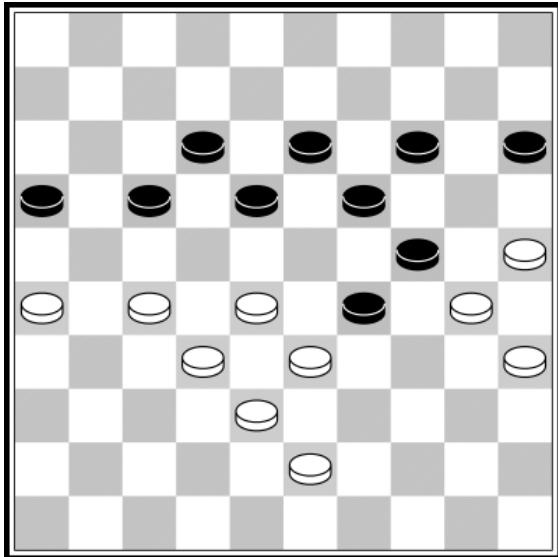
4....46x38 5.34x05+.

De coup Fabre

Het idee van deze combinatie is herhaaldelijk in de praktijk voorgekomen. De slag ontstaat na een mislukte tweede doorbraak volgens de methode van **Ghestem**.

226

Winst

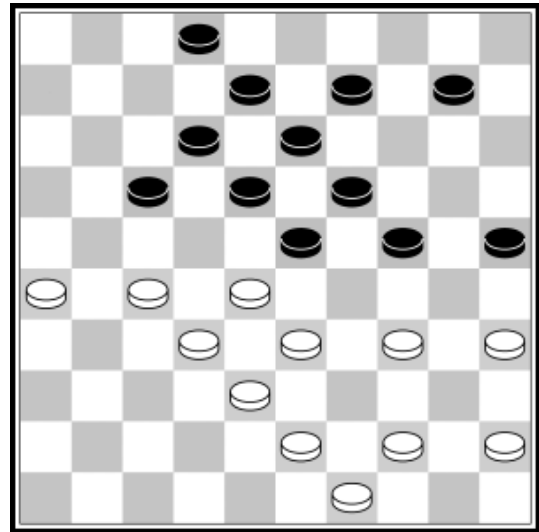
1.28-23!	19x48	2.30x08	12x03
3.27-21	16x27	4.32x34	48x30
5. 35x24+.			

De coup Sijbrands

Het idee van deze combinatie is als volgt: eerst worden de vijandelijke schijven naar het eigen kamp gelokt; vervolgens wordt met twee kruisende eindslagen (**49x07** en **21x03**) een verwoestende combinatie uitgevoerd.

227

Winst

1.34-30! 25x34 2.43-39 34x43 3.35-30 24x35 4.33-29 23x34. Nu wordt schijf **18** verwijderd en keert schijf **43** terug naar haar "eigen" plaats.

5.27-22! 18x27 6.32x21 43x23. Nu is het tijd om de oogst binnen te halen.

7.44-40 35x44 8.49x07 02x11
9.21x05+.